

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE 0-1 YAŞ BEBEKLİK DÖNEMİNDE OYUNUN ÖNEMİ VE OYUNCAK SEÇİMİ HAKKINDA VERİLEN EĞİTİMİN ETKİSİ

Kübra KADAH

**HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA**

ADANA-2021

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE 0-1 YAŞ BEBEKLİK DÖNEMİNDE OYUNUN ÖNEMİ VE OYUNCAK SEÇİMİ HAKKINDA VERİLEN EĞİTİMİN ETKİSİ

Kübra KADAH

**HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA**

Tez No:.....
ADANA-2021

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimine kadar olan süreci, bilgi bankası oluşturma süreci, lisansüstü eğitimin ise, kişinin bireysel bilgi, tecrübe ve yaratıcılığını açığa çıkarma, kullanma süreci olarak görüyorum. Sürecin niteliğini belirleyen, seçtiğiniz anabilim dalı değil, birlikte çalıştığımız danışman hocamız olduğu kanısındayım.

Yüksek lisans eğitimimde bana kattığı, eleştirel düşünme, gelişim ve yaratıcı bakış açısı için, her aşamada yanımda olup yüreklendirdiği için danışman hocam Sayın Doç. Dr. Şenay Çetinkaya'ya,

Hep yanımda olan Levent Türker'e,

Tezin istatistiksel analizinde katkı ve öneri sağlayan Melih Uzunoğlu'na,

Tüm okul hayatım boyunca beni koşulsuz destekleyen anneme, babama, kardeşlerime,

Bu süreçte adını sayamadığım ve emeği geçen herkese,

En içten duygularımla yürekten teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY	ii
ETİK BEYANI	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Genel Özellikleri	3
2.1.1. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Bilişsel Gelişim Özellikleri	4
2.1.2. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri	4
2.1.3. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Dil Gelişim Özellikleri	6
2.1.4. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Motor Gelişim Özellikleri	7
2.2. Oyun ve Oyuncak	8
2.2.1. Oyun	9
2.2.2. Oyuncak	11
2.2.3. Oyunun Kategorileri	13
2.2.3.1. Nesne Oyunu	13
2.2.3.2. Fiziksel, Lokomotor veya Kaba-Takla Oyunu	13
2.2.3.3. Açık Oyun	13
2.2.3.4. Sosyal veya Yalnız veya Başkalarıyla Oynuyormuş Gibi Oyun	13
2.2.4. Oyunun Evreleri	14
2.2.4.1. Tek Başına Oyun Evresi (0-2 Yaş)	14
2.2.4.2. Paralel Oyun Evresi (2-3 Yaş)	14
2.2.4.3. İşbirliğine Dayalı Oyun Evresi (3 Yaş)	15
2.2.4.4. Kurallı Oyun Evresi (6 Yaş)	15
2.2.5. Oyunun Çocuk Gelişim Alanlarına Olan Katkısı	15
2.2.5.1. Bilişsel Gelişim	16
2.2.5.2. Sosyal-Duygusal Gelişim	17

2.2.5.3. Dil Gelişim.....	18
2.2.5.4. Motor Gelişim.....	18
2.2.6. Oyuncak Kazaları	18
2.2.7. Oyuncak Güvenliği	20
2.2.8. Oyuncak Hijyeni	23
2.2.9. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Aylara Göre Oyuncak ve Etkinlikler	24
2.2.9.1. 1-3 Aylık Bebeklere Uygun Oyuncak ve Etkinlikler	24
2.2.9.2. 4-7 Aylık Bebeklere Uygun Oyuncak ve Etkinlikler	25
2.2.9.3. 8-12 Aylık Bebekler İçin Uygun Oyuncak ve Etkinlikler	26
3. GEREÇ ve YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı	27
3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi	27
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	27
3.4. Araştırmaya Dahil Edilme Ölçütleri	27
3.5. Araştırmanın Etiği	27
3.6. Veri Toplama Araçları	28
3.7. Verilerin Toplanması	29
3.8. Veri Analizi	29
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları	30
4. BULGULAR.....	31
5. TARTIŞMA.....	43
6. SONUÇ ve ÖNERİ.....	48
6.1. Sonuçlar	48
6.2. Öneriler	49
KAYNAKLAR	50
EKLER	61
Ek-1: Ç.Ü. Etik Kurul İzni	61
Ek-2: Araştırmanın Yürütüldüğü Kurumdan Resmi İzin Yazısı.....	62
Ek-3: Aydınlatılmış Onam Formu	63
Ek-4: Kişisel Bilgi Fomu	64
Ek-5: 0-1 Yaş Bebeklik Dönem.nde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi İle İlgili Bilgi Formu	65
Ek-6: Uzman Görüşleri	69
Ek-7: 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Eğitimi ...	72

Ek-8: Eğitim Broşürü	82
ÖZGEÇMİŞ	83

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa No:</u>
Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Bulguların Dağılımı.....	31
Tablo 2. Öğrencilerin Ön Test/Son Test Bilgi Puanlarının Karşılaştırılması	32
Tablo 3. Öğrencilerin Bazı Bulgularının Ön Test/Son Test Bilgi Puanlarının Karşılaştırılması	33
Tablo 4. Öğrencilerin Oyuncaklar Üzerindeki Yazı, İşaret ve Semboller Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı.....	35
Tablo 5. Öğrencilerin Oyuncak Güvenliği ve Standartları Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı-1	36
Tablo 6. Öğrencilerin Oyuncak Güvenliği ve Standartları Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı-2	38
Tablo 7. Öğrencilerin Oyuncak Hijyeni Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı.....	39
Tablo 8. Öğrencilerin Oyunun Bilişsel, Psikososyal, Dil ve Motor Gelişimine Olan Faydası Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı	40
Tablo 9. Öğrencilerin Yaş Dönemlerine Göre Oyun ve Oyuncak Seçimi Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı.....	41

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ASK	: Avrupa Standartlar Komitesi
APA	: Amerikan Pediatri Akademisi
CD	: Kompakt Disk
CE	: Conformity of Europe (Avrupa'ya Uygunluk)
DA	: Doğru Akım
E. coli	: Escherichia coli
HE	: Hastane Enfeksiyonları
ÖT	: Ön Test
ÖTBP	: Ön Test Bilgi Puanı
SB	: Sağlık Bakanlığı
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)
ST	: Son Test
STBP	: Son Test Bilgi Puanı
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun
YCA	: Yabancı Cisim Aspirasyonu
YYBÜ	: Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi

ÖZET

Hemşirelik Öğrencilerine 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Hakkında Verilen Eğitimin Etkisi

Hemşirelerin, oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında bilgi sahibi olması, bu bilgilerini çocuk ve çocuğun bakımından sorumlu bireylere, ailelere aktarabilmesi için önemlidir. Böylece, hem çocukların oyundan uygun şekilde faydalanması hem de çocukları oyuncak kazaları ve oyuncaklara bağlı enfeksiyonlardan korunması mümkün olabilecektir.

Araştırma, hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında verilen eğitimin etkisini incelemek amacıyla, yarı deneysel tipte, 10 Şubat-30 Mayıs 2020 tarihlerinde, Adana-Türkiye’de, yapıldı. Ç. Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik son sınıf 56 öğrencinin gönüllü katılımıyla uygulanan çalışmada; öğrencilerin sosyodemografik verileri ve 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi ile ilgili bilgi formuyla online olarak, ön test (ÖT) ve son test (ST) şeklinde uygulandı. Hazırlanan eğitim 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi, oyunun gelişim alanlarına olan yararları, yaş gruplarına göre oyun/oyuncaklar, oyuncak hijyeni, oyuncak seçimi ve oyuncak güvenliği ve standartları konularında, 40 dakika olarak, video ve power point sunumuyla, online canlı olarak verildi. Hazırlanan eğitim materyali öğrencilere okuyabilmeleri için online olarak sisteme yüklendi.

Öğrencilerin ön test/son test bilgi puanları (ÖTBP/STBP) açısından, ST lehine, istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-3.175$; $p=0.001$). ÖTBP: 62.29 ± 17.80 , medyan 64 iyiydi ve STBP: 72.07 ± 19.84 medyan 74) bulundu. Araştırmanın, hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında verilen eğitimin bilgi puanları açısından etkisi vardır, H_1 hipotezi kabul edildi.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, çocuk gelişimi, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, oyun, oyuncak, oyunun yararı.

ABSTRACT

The Effect of Training Given to Nursing Students about the Importance of Game and about Toy Selection during 0-1 Years of Infancy

It is important for nurses to have knowledge about the importance of game and about toy selection so that they can transfer this knowledge to the child, the individuals and the families responsible for the care of the child. In this way, it will be possible for children to benefit from the game properly and to protect children from toy accidents and infections related to toys.

The research, which was prepared in a semi-experimental type, was carried out in Adana-Turkey between February 10 and May 30, 2020 in order to examine the effect of education given to nursing students about the importance of play and about toy selection during 0-1 Years of infancy. The study, which was applied with the voluntary participation of 56 senior nursing students from Çukurova University Faculty of Health Sciences, was applied online through a questionnaire prepared in a test-style in the form of pre-test (pre-training) and final test (post-training), questioning the sociodemographic data of the students and their knowledge about the importance of game and the choice of toys during the 0-1 age infancy period. The training prepared was about the importance of game during 0-1 age infancy, the benefits of game in developmental areas, games/toys according to age groups, toy hygiene, toy selection and toy safety and standards. The training was given live online for 40 minutes, with video and power point presentation. The prepared training material was uploaded to the system online for students to read.

A statistically significant difference was found in favor of the post-test in terms of students' pre-test/post-test knowledge scores ($Z=-3.175$; $p=0.001$). Pre-training (pre-test) knowledge score (pre-test) 62.29 ± 17.80 , median 64) was good, and post-training scores increased (post-test: 72.07 ± 19.84 median 74). The study has an effect on the knowledge scores of the training given to nursing students about the importance of game and toy selection during the 0-1 age infancy period. The H1 hypothesis was accepted.

Key Words: Child, child development, child health and pediatric nursing, game, toys, benefits of game.

1. GİRİŞ

Oyun ve çocuk birbirinden ayrılmayan iki temel kavramdır. Çocuk için oyun, vazgeçemediği etkinlik, haz ve neşe kaynağı ve aynı zamanda çocuğun hayatı öğrenmesinde yol gösteren önemli bir rehberdir. Çocuğun dünyası oyun üzerine kuruludur. Çocuk kendisinin yarattığı bu dünyada oyunla beraber büyür, öğrenir ve gelişir. Oyunun güvenli bir ortamda uygun oyun materyaller ile oynaması çocuğun gelişimine oldukça katkı sağlamaktadır. Bundan ötürü çocuğun yaşamında oyun kadar oyun materyallerinin önemi de yadsınamaz (1,2).

Çocuk her türlü nesneyi bir oyun aracı olarak kullanabilmektedir. Fakat bazı nesneler oyunda kullanılmak üzere tasarlanmıştır (2). Oyuncak genel olarak, çeşitli malzemelerden çocukların yakınları tarafından veya kendisinin yaptığı, tek başına veya toplulukla oynanabilen, çocuğun düş gücüne destek olan, çocuğa zevk veren, çocuğun eğitilmesine katkıda bulunan materyaller olarak tanımlanmaktadır (2). Çocuklar oyuncaklarıyla sahici ve yoğun bir ilişki kurduğundan oyuncaklar onlar için önemlidir (3). Çocuk için bu denli önem arz eden oyuncak materyallerinin seçimi çok zor bir sorumluluk olmakla beraber çocukların gelişme dönemleri boyunca edindikleri kabiliyetlerine göre oyun ve oyun materyalleriyle oynamalarının desteklenmesi gerekmektedir (4). Oyuncak seçiminde ise en önemli nokta oyun materyallerinin güvenliğidir (5). Güvenli üretilmemiş oyuncakların zehirlenmelere, boğulmalara, yaralanmalara hatta ölümlere sebep olduğunun birçok örneği bulunmaktadır (6-9). Halbuki kendini savunamayan bir grupta olan çocuklar; oyuncak üretici, satıcı ve çocuğun ailesi sayesinde oyuncakların sebep olduğu kazalar ve can kayıplarından korunabilmektedir (10). Çocuk gelişiminde önemli rolü olan oyuncaklar, çocuklarda enfeksiyona da neden olabilmektedir. Artan Hastane enfeksiyonlarının (HE) nedenini belirlemeye yönelik araştırmalarda oyuncakların da enfeksiyon kaynağı olabileceği belirtilmiştir (11). Görüldüğü üzere oyuncaklar çocuklar için temel bir gereksinim olmanın yanı sıra enfeksiyonlara, yaralanmalara hatta ölümlere sebep olmaktadır.

Çocukların oyun oynarken yaşından/gelişiminden beklenen becerileri gerçekleştirebilmesi ve/veya gerçekleştirememesi çocuklardaki gelişim gecikmelerinin tespit edilmesi noktasında önemlidir. Bu sebeple oyuncak seçerken çocuğun yaşına/gelişimine uygun oyuncak seçilmelidir. Çocuğun yaşına/gelişimine uygun oyun

materyalleri ile oynamasının sağlanması çocuğun oyundan uygun fayda görmesinde etkili olacak aynı zamanda çocuğu, oyuncakların sebep olduğu kaza, yaralanma, enfeksiyon ve ölümlerden koruyacaktır (4).

Hemşirelerin, çocukların sağlıklı gelişiminde temel unsurlardan birisi olan oyunun önemini bilmesi, sağlıklı ve/veya hasta çocuklarla ilgili bakım ve tedavi uygulamalarında oyunu kullanması, çocuğun gelişme ve iyileşme sürecine önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca primer olarak başta hemşireler oyuncakların enfeksiyon riskini, yaralanmaları ve kazaları en aza indireyecek hususlar hakkında bilgi sahibi olmalıdır ki hem hastanede yatan çocukların gelişimini ve esenliğini destekleyecek şekilde oyunu kullansın hem de konu hakkında bilgi eksikliği yaşayan ailelere etkili danışmanlık ve rehberlik edebilsin.

Ulusal ve uluslararası literatürde, 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi konusunda hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyini ölçen araştırmalara rastlanılmadı. Bu araştırmanın alanda temel bir araştırma olma niteliği taşıyacağı ve araştırma bulgularının bu alanda veri tabanı oluşturacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın yayın olarak paylaşılmasıyla konu hakkında hem ailelere hem de hemşirelere farkındalık sağlanacağı ve oluşturduğumuz eğitim materyali ile de hemşirelere lisans düzeyinde eğitim verilebileceği düşünülmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin, oyunun gelişim alanlarına olan yararları, yaş gruplarına göre oyun/oyuncaklar, oyuncak hijyeni ve oyuncak seçimi ve oyuncak güvenliği ve standartları hakkında bilgi durumları incelendi, verilen eğitim ile de bu konuda verilen eğitimin etkisi (ÖT/ST olarak deneysel desende) araştırıldı.

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki şekilde belirlendi.

H₀: Hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında eğitimin bilgi puanları açısından etkisi yoktur.

H₁: Hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında eğitimin bilgi puanları açısından etkisi vardır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Genel Özellikleri

Bebeklik dönemi 0-1 yaş arasını kapsayan bedensel olarak çok çeşitli ama yeteneklerin kazanıldığı bir dönemdir. Bu dönemde bebeklerin bedensel boyutlarında ciddi bir gelişme ve fiziksel kabiliyetlerinde hızlı bir gelişme görülmektedir (12).

0-1 yaş bebeklik dönemi çocuğun dışa bağımlı olduğu bir dönemdir. Bebeklik döneminde hayati eylemlerin odak noktası oral bölgedir. Bebeğin temel gereksinimi bu dönemde bakım ve sevgidir. Bebeğin bakım gereksinimleri karşılanırken bebeğe yöneltilen eylem bebekte güven veya güvensizlik hissine ortam hazırlar. 0-1 yaş bebeklik döneminde bebeklerin lisan gelişimi yeterli olmadığından iletişime aileler veya bakım vericiler de katılmalıdır (13-16).

Psikanalizin kurucusu S. Freud'un cinsel-ruhsal gelişim teorisinin ilk evresini oral dönem oluşturmaktadır. Bu dönemdeki bebek, "idin egemenliğinde olup her türlü ihtiyacını karşılamak için emmeye saplanmışır. Bu dönemdeki bebek gereksinimlerini emme davranışı gerçekleştirerek giderir. Bu dönemde ağız bölgesi doyuma ulaşan bebekler gelecekte bağımsız kişiliklere sahip olmakla beraber kendilerini değerli hissetmektedirler (17,18).

Erikson'ın gelişim kuramının alt yapısı bireyin etrafı ile bütün olarak göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgular. Erikson'ın gelişim teorisinde 0-1 yaş temel güvene karşı güvensizlik evresi olarak tarif etmiştir. Çocuk bu evrede bakım verene karşı güven duygusu duymaktadır. Ana ihtiyaçların karşılanamaması ise bebekte güvensizlik duygusu yaratır. Bu kurama göre; gerçek gelişim için bebeğin güvensizliğe de ihtiyacı var olmakla beraber güven hissi daha egemen olmalıdır (18,19).

Piaget ise öne sürdüğü kuramda belleme ve düşünmenin gelişim düzeyine bağlı farklılaştığını ifade eder. Jean Piaget 0-2 yaş arasını duyu-motor dönemi olarak isimlendirmiştir. Duyu-motor döneminde bebekler tepkileri ve duyu organları vasıtasıyla etrafı ile etkileşim içindedirler. Bilişsel aktiviteler bu yaş aralığında daha olgunlaşmamıştır (20).

2.1.1. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Bilişsel Gelişim Özellikleri

Biliş kelimesi bellek, mantık yürütme, problemlere çözüm bulma, idrak edebilme gibi zihinsel süreçleri kapsamaktadır (21). Bilişsel gelişim çocuğun idrak etmesini, dikkatini belirli bir noktada toplamasını, üretkenliğini, düş gücünü ve öğrenmesini akla getirmektedir (22,23). Oyun çocukta bilişsel uyarılmalar yaratarak çocuğun mantık yürütme, anlama ve tercih etme kabiliyetlerinin gelişmesine katkıda bulunur (24).

Bebekler emme, kavrama gibi hayatta kalmaları için elzem olan refleksleri ile dünyaya gelmektedir ve bu refleksleri ile tasarladıkları basit şemaları ile dünyaya anlam vermeye çalışmaktadırlar. Hareket kabiliyetlerindeki kısıtlılıklar nedeniyle ilk zamanlar kendi vücuduyla meşgul olan bebekler rastgele keşfettikleri eylemleri parmak emme, bacak sallama gibi hareketleri tekrarlamaktan zevk alırlar. Yaklaşık olarak 4. aydan sonra çevresine karşı da meşgul olurlar ve nesnelere karşı da alaka göstermeye başlarlar. Refleksleri sayesinde mevcut şemaları artar. Bu yaşın son dört ayında ise motor becerilerindeki gelişim ile daha işbirliği içinde hareket etmeye başlayarak amaçlı davranışlarda bulunurlar ve bu durum sorun çözme becerisinin ilk ayağı olarak görülür (25-28).

0-1 yaş bebeklik döneminin bilişsel gelişim özellikleri aylara göre farklı özellikler göstermektedir. 0-2 aylık bebekte refleksler aktiftir ve bebek sesli harflerin seslerini çıkarmaya çabalar. 2-4 aylık bebekte alışlagelmiş faaliyetlerle edinilen eylemlerin taklidi, bağırarak çıkardığı sesleri yerleştirme mevcuttur. 4-6 aylık bebeğin bazı kontrollü hareketleri vardır. 4-6 aylık bebekte ortadan kaybolan cisim veya oyuncakları arayarak daha planlı taklitler ve anlaşılmayan sesler çıkarırlar. 6-8 aylık bebeğin gelişimi 4-6 ay arası gelişimler ile devam etmektedir. 8-10 aylık bebeklerin hareketleri tek bir hedefe odaklıdır, önceden öğrenilen cevaplarla temel sorunları çözümlenmeye ve aktif bir şekilde kaybolan cisimleri aramaya başlar. 10-12 aylık bebekte taklit etmeye yönelik hareketler görülmeye başlar, fakat bu hareketler bu dönemden önce ki taklitlere hiç benzemez (29).

2.1.2. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri

Doğumla beraber bebek yaşama tutunmak için ebeveyne ihtiyaç duyar ve bu zaman diliminde ihtiyaçlarını gideren kişiler arasında kurulan ilişkiler sonraki dönemler

için önemlidir. Erikson’a göre, bakımı üstlenen birey ile bebek arasında oluşan ilişkinin sağlıklı olabilmesi bebeğin güven duygusu ile ilgilidir ayrıca bebeğin yeme-içme, temizlik gibi gereksinimlerinin doğru zamanda giderilmesi güven duygusunun oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Ebeveynin bebeğin gereksinimlerini yerine getirirken sergilediği tutarlı ve sürekli davranışlar, bebeğin daha güvende hissetmesi ve bulunduğu ortama güvenle bağlanmasını sağlar. Ebeveynin oluşturduğu bu ortam sayesinde, güven duygusunu sağlıklı bir biçimde oluşturan bebek, ilerleyen dönemlerde kendine ve etrafındakilere güvenen, sağlıklı bir kişiliğe sahip olur. Freud ise bebeğin hayatının özellikle ilk senelerinde büyük önem taşıyan ve çevresindekileri algılayabilmesinde de önemli rol taşıyan dil, ağız ve dudakların öneminin büyüklüğünden bahsetmiştir ve bu dönemi oral dönem olarak isimlendirmektedir. Bu zaman diliminde, bebeğin emme gereksiniminin yeteri kadar giderilmesi ile bebek bakımını yapanlara güvenerek sağlıklı bir ilişki kurmasının ilişki olduğunu özellikle anlatan Freud, emme gereksinimini sağlanamayan veya fazla emzirilen çocukların ilerleyen dönemlerde bağımlılık, karamsarlık gibi olumsuz özellikler göstereceğinden bahsetmiştir (25,28,30-32).

Bebek, oyun vasıtası ile çevresini keşfetmektedir (33). Piaget’nin dediği gibi bebek önce, kendi bedenindeki oyun aktivitelerini belli bir süre sonra çevresindeki şahıslara yöneltmektedir (33). Çocuğun içinde yer aldığı sosyal ortama/düzene adapte olabilme ve bu düzenin kurallarına karşı hassas olabilmesi, sosyal çevresiyle iyi ilişkiler kurabilmesi ve kendini başkasının yerine katabilmesi sosyal-duygusal gelişmenin bir parçasıdır (22,34). Gander ve Gardiner’e göre sosyal duygusal gelişim sürecindeki bireyler yaşamları süresince bulundukları topluma aitlik kazanmalarını oluşturan bilgileri, davranışları, inanç sistemlerini ve değer yargılarını öğrenmektedirler (32). Oyun çocuğun sosyal çevresiyle olan etkileşimini düzenler ve kendini başkasının yerine koyma kabiliyetine destek olur (35). Bebeğin ailesine olan bağlılığı ilk sosyal göstergesidir (34). Bebek annesiyle kendisini ayrılmaz bir bütün olarak düşünmektedir (36). Bebek 6. aya kadar ailesine ve çevresine gülerek tepki verir ve yakın çevresi ondan uzaklaştığında ağlayarak yakın çevresinin yanında olmasını ister. 6 ay civarında bebek kendisini hür bir kişilik olarak görür (37).

0-1 yaş bebeklik döneminin psikososyal gelişim özellikleri aylara göre farklı özellikler göstermektedir. 0-2 aylık bebekte ağlamanın bir amacı vardır. Farklı

uyaranlara ve vücut hareketlerine gülerek tepki verir. 2-4 aylık bebek çevreyle çok ilgilidir. Anne bebeği kucağına aldığı anda bebek ağlamayı bırakır. Tanıdık yüzleri ve eşyaları (anne yüzü, biberon) tanımlamaya çalışır, sevmediği yiyecekleri almaz. 4-6 aylık bebek tek başına kalmayı sevmez, insanlarla beraber hareket etmeyi sever, sürekli sevgi ve ilgi ister. Bebek kaşığının sesini duyduğunda sevinir. 6-8 aylık bebek oyun oynamayı sever. Kollarını açarak birini kucaklayabilir. Başını bir örtü ile örtüldüğünde bunun bir espri olduğunu bilir. 8-10 aylık bir bebek temel sesleri ve hareketleri taklit eder. Ayrıca bu aylarda bebek sevdiği eylemleri tekrar edebilir. 10-12 aylık bebek oyuncağı başkasına vermeyi istemez. Yastığının altında veya evin gizli bir köşesinde oyuncağını aramaya başlar. İstendiğinde topu başka birine yuvarlayarak atabilir. Tanıdık bir müzik duyduğunda müziğin ritmine vücut hareketleriyle katılmaya çalışır (29).

2.1.3. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Dil Gelişim Özellikleri

Konuşma öncesi dönem olarak da bilinen yaşamın ilk yıllarında, bebekler önceleri nesneye bakma, nesneyi takip etme, hareketlenme veya ses çıkarma gibi özellikler göstererek ortak ilgi kurmada gitgide deneyim kazanır. Bu dönemde bebek agulama (aa, uu, oo gibi sesler), gıgıldama (s, k, g gibi sesler), mırıldanma (ba-ba, de-de, ma-ma gibi sesler) dönemlerinden geçerek konuşmaya zemin oluştururlar. Birinci yaşın son aylarında temel sesleri taklit ederek yetişkin gibi konuşma için bir bağ kurmaya çalışırlar (26,27,38).

Ağlamak bebeğin dil ile ilgili ilk eylemidir. Bebek ağlama eylemi ile ihtiyaçlarını göstermeye çalışır. Ağlamayla beraber bebek sosyal çevresinden aldığı yanıtlar ile bu iletişimi anlamlandırmaya çalışır (36,37). 0-1 yaş bebeklik döneminin dil gelişim özellikleri aylara göre farklılık göstermektedir . 0-2 aylık bebek sesler çıkarır, çıkardığı sesleri dinler ve kendi seslerini türetir . Sesleri ağlamadan daha da farklı olur . Bebek tanıdığı seslere sesler üreterek yanıt verir . 2-4 aylık bebek duyduğu sese karşı duyarlıdır ve bu seslere tepki verir. Bir şeylerden hoşlandığı zaman kendince agu agu gibi sesler çıkarır. Sesleri birbirinden ayırır. Örneğin annesinin sesini babasının sesinden ayırt eder. Diğer aylara göre bu ay uyanıkken daha az ağlar . 4-6 aylık bebek başını herhangi bir sese veya tanıdık seslere çevirir. Ses türeterek duyduğu seslere tepki verir, yüksek sesle güler, sohbeti dinler, annesini görünce heyecan verici sesler

çıkarak cevap verir. 6-8 aylık bebek seslerin ritmini taklit etmeye çalışır, çevresinden birileri konuşurken konuşan kişiyle konuşuyormuş gibi yapar. 8-10 aylık bebek kelimeleri anlar, bir ile dört kelime arasında kelimeyi söyleyebilir, isteyebilir. 10-12 aylık bir bebek aile bireylerini isimleriyle tanıyabilir, taklit yoluyla sesler çıkarır, bildiği sözcükler arasında ilgi kurmaya çalışabilir, doğru bir kelime bilmeden cümle kurmaya çalışabilir (29).

6-10 aylık bebek yalnız bir kelimedenden oluşan ifadeler kullanır. 12 ay civarında sözcükleri anlamlandırır. Yine bu dönemde bebek, zihinsel gelişmeyle beraber sözcükleri çok daha fazla kullanmaya başlar (36,39).

2.1.4. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Motor Gelişim Özellikleri

Motor gelişim; temelinde eylemi ve eylem kabiliyetlerini içeren, doğumdan önceki dönemden başlayıp ölüme kadar uzanan bir kavramdır (40). Motor gelişim organizmayı çalıştırmaya bağlı kaba motor gelişimi ve cisimleri yönetmeye bağlı ince motor gelişimi olarak iki başlık altında sınıflandırılmaktadır (41). Bu ayrım dışında motor gelişimin yaş gruplarına göre incelendiği bir sınıflandırma bulunmaktadır. Bu sınıflandırmanın bilincinde olmak o yaş grubundaki çocuğa destek olunabilmesi bakımından önemlidir (41). Motor gelişimin ilk evresini refleksler oluşturur (42). Refleksler, doğumdan önceki dönemde başlayan ve doğumdan sonraki yaşamın ilk on iki ayı boyunca devam eden motor gelişimi oluşturan ve bebek için hayati öneme sahip eylemlerdir (43).

Gallahue, Ozmun, ve Goodway (2014) refleksif hareketler dönemini bilgi kodlama evresi ve bilgi kodu çözme evresi olarak iki bölümde incelemektedir. Bilgi kodlama evresi anne karnında başlar ve doğumdan sonraki ilk dört ay boyunca devam etmektedir. Bu evrede refleksler bebeğin temel beslenme ve korunma gereksinimlerinin giderilmesi için temel bir zorunluluktur (41,42).

Bilgi kodu çözme evresi olarak isimlendirilen ikinci evrede ise beyin merkezinin gelişmesine paralel şekilde merkezi sinir sisteminin kontrolü artmakta ve bu sayede bebekler gelen bilgiyi daha iyi algılamaktadır. Yenidoğan döneminde (doğumdan sonraki ilk yirmi sekiz gün) görülen ilkel reflekslerden olan arama ve emme refleksi beslenme, moro ve irkilme refleksi ise korunma için örnek verilebilir. Duruşla alakalı refleksler ise daha sonraki istemli eylemlere benzemektedir. Bu refleksler istemli

eylemlerin meydana gelmesinde temel oluşturmakla birlikte uygun takviyelerle istemli eylemler üzerinde kolaylaştırıcı bir tesir sağlamaktadır (41).

Bebeklerin motor gelişimlerinde belirli aşamalar vardır. Örnek verecek olursak; bebeklerin başlarını dik tutabilmesi, dizler ve eller üzerinde yürüyebilmesi, oturabilmesi, desteğe tutunarak ayağa kalkabilmesi, desteksiz yürüyebilmesi belirli zamanlarda görülen kabiliyetlerdir. Genelde çocuklar bu kabiliyetleri hemen hemen benzer zamanlarda gerçekleştirebilmektedir (37). Kaba motor hareketleri sıklıkla kafa, gövde ve uzuvların becerilerini içermektedir. Önce kaba motor hareketleri daha sonra ince motor hareketleri gerçekleşir (44). Bebeğin oyuna teşvik edilmesi, öğrenmesine fırsat verecek çevrenin sağlanması çok önemlidir (45). Bebeğin bir-iki yaş civarında adımlamaya ve yürümeye başlamasıyla artış gösteren fiziksel gelişiminin teşviki ve korkmadan oynayabilecekleri alanların temin edilmesine gereksinimleri mevcuttur (45).

2.2. Oyun ve Oyuncak

Oyun ve oyuncak kelimesinin köklü bir geçmişi vardır. Tarihsel süreç içinde önceleri taştan, kemikten, tahtadan daha sonra kumaştan ve demirden yapılan oyuncaklar artık günümüzde genellikle ucuz ve işlenmesi daha kolay hammaddelere ilginin artmasıyla birlikte oyuncak yapımında plastik malzeme kullanımı diğer malzemelerin önüne geçmiştir. Oyun ve oyuncak çocukların bilişsel, fiziksel, dil gelişimine katkıda bulunarak çocukların gelişiminde kilit bir görev üstlenmektedir. Çocuk oyuncak ve oyun sayesinde keşfetmeyi öğrenir ve ayrıca oyuncaklar ilk deneyimlerin kazanılmasını sağlar (46).

Oyun ve oyuncağın tek tek ele alınması gerektiğini iddia eden görüşler bulunmasına karşılık birbiriyle bütün olduğunu öne süren görüşler de mevcuttur. Çocuklar hem oyunları hem de oyuncaklarıyla bir bütündür. Çocuklar oyuncaklarıyla sahici ve yoğun bir ilişki kurmaktadır. Bundan dolayıdır ki hem oyun hem de oyuncak çocuklar için ciddi önem arz etmektedir. Oyun çocuğun çok yönlü gelişimine katkı sağlar. Çocuk fiziksel, duygusal ve psikomotor becerilerini oyunla geliştirme imkânı bulurken, sosyal çevresiyle de iletişim kurar, böylece oyun sayesinde farklı yönlerini hem severek hem de isteyerek geliştirme imkânı bulmuş olur. (3).

2.2.1. Oyun

Oyun çocuğun temel haklarından bir tanesi olmakla beraber çocuğu eğlendiren bir faaliyet, onların hayatlarının bir bölümü, onları anlamanın yolu ve çocuk gelişimine önemli faydası bulunan ciddi bir eylemdir (47).

Çocuk hakları bütün çocukların doğduğu andan itibaren var olan, çocukları ihmal ve istismara karşı koruyan; çocukların sağlıklı gelişimlerini sağlamaları için imkan veren; beslenme, barınma, eğitim gibi başlıca ihtiyaçları sağlamayı vadeden haklar olarak tasvir edilmiştir (48-50). Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan haklar, çocuklara sunulan diğer tüm hakların kullanılmasında ve devletlere verilmiş görevlerin yerine getirilmesinde göz önüne alınması gereken temel ilkeler özelliğindedir (51). Çocukların oyun hakkı ise çoğu zaman “unutulmuş hak” ya da “hak ihlali” olarak görülmektedir. Belki de bunun sebebi yetişkinlerin, oyunu gerekli bir şey değil de bir lüks olarak görmesidir. Çocukların oyun haklarına değer veren çok az ülke bulunmaktadır. Oyun kendiliğinden ve anarşik özelliği gereği ülke ekonomisine ya da uluslararası imajına katkı sağlamaz. Ama oyunun kendiliğinden ve anarşik olma özelliği çocukların bedensel ve psikolojik sağlıkları açısından çok değerlidir. Çocuklar en kötü şartlarda dahi oyun oynamanın bir yolunu bulabilirler. Oyun oynama olanağı olmayan çocuklar sosyal ve kişisel yeteneklerinden mahrum kalırlar (52). Çocuk haklarının en esas prensibi olan çocuğun birey olarak ele alınması gerektiği ögesi, hala tanınmayan bir ögedir. Günümüz toplumunda çocukların birey olarak karşılandığını ifade etmek güçtür. Çocuk Hakları Sözleşmesinde bulunan ölçütler ise hâla cüzi miktarı hayata aktarılmaya çalışılmaktadır (53).

En temel ihtiyaç olan oyun, çocuklar için ciddi bir uğraştır. Çocuğun sağlam biçimde büyüme ve gelişmesi için yemesi, temizliği, uyuması ölçüsünde lazımdır. Oyun çocuğun ruhsal yaşamının bütününü ve bilişsel ilerlemesinin aynasıdır (54).

Bauman (2016), oyun için büsbütün alışılmış bir tarif yapmıştır. Oyun bununla beraber ciddidir ve oynanmaya başlandığı zaman yalnız gerçeklikmiş olarak kabul edilir. Oyun ciddi olanın en iyi durumudur çünkü oyunun oluşturulması için gereken hipotezler kabul edilmediği zaman asıl, günlük hayata dönülmektedir. Oyun gerçeklik dünyasının içinde dönemsel ve mekânsal duvarlar ardında oluşturulan güvenli bir yerdir. Vakit oyun içerisinde akar, yeniden oynanabilmesi vaktin gerçek yaşamdaki egemenliğini oyunda bertaraf eder. Oyun neticesinde maddi üretim olmaz fakat

oyuncunun yeteneği, heyecanı, yorgunluğu artar. Kurallar oyunun nizamıdır, ucudur ve ayrıca isyanı ve kötü davranışı mani olan anayasasıdır. Kurallar yardımıyla oyunbozan bulunur ve ifşa edilir. Oyun isteklilikle başlayan oynama zamanında istekliliğin bitmesiyle tortu bırakmadan yok olur. Oyundaki nizam nasıl süreceğinin bilgisini de veren bir bilgi deposu sunar (55).

Bazı araştırmacılar oyunun hedefi ve fonksiyonuna, bazıları ise oyundaki kişi sayısı veya oyunun alanına daha çok dikkat çekmiştir. Tanımlamalarda değişiklikler olsa bile oyun için belli saptamalarda bulunulabilir. Oyunun içinde farklı nitelikler mevcut olsa da bir aktiviteyi, bir eylemi oyun yapan belli nitelikler mevcuttur. Oyunda uyulması gereken temel kurallar gerçek yaşamdakinden farklıdır. Oyunun getirmiş olduğu nizam gerçek dünyanın karmaşıklığına kısa süreliğine ve sınırsız olmayan bir güzellik getirir ve bu nizamın bozulması oyunu bitirir. Oyuna katılmak isteyenler tamamıyla kişisel seçimleriyle oyunun kurallarını onaylar. Bu böyle olmalıdır; aksi takdirde oyun aktivitesi meydana gelmez. Çocuk oyuna katılması için zorlanır ise oyunu gerçekten oynamaz; yalnızca oyundaymış gibi davranır. Oyun oynayanlar oyundan istedikleri an vazgeçebilir, sonraya bırakabilir veya bitirebilir (56).

Oyun insanın otokontrol kabiliyetini sağlama, duygularının aynası olma, fazla enerjinin dışa yansması, güzele yöneltme gibi değişik amaçlara hizmet eden gereksinimdir (57). Oyun dış dünyada var olan nesneleri veya olguları anlama ve bunları deneme yanılma yoluyla öğrenme fırsatı sağlayan aktivitelerin tümüdür (58). Oyun çocuğın ilgi odağını belli bir yönde tutmayı ve o yönde geliştirmeyi sağlayan faaliyettir (59).

Kaynağı insan olan oyun sözcüğu, beşeriyet derecesinde eskidir ve medeniyet oyun aktivitesini kavrama, tahlil etme uğraşındadır. Oyun çeşitli disiplin için incelemelerin başlangıcını meydana getirirken bilimler arası etkileşim oluşturma da çok anlamlı konuma sahiptir (60).

Kişinin kendisinin tercih ettiği oyunu yine kişinin kendisi yönetir ve oyun kişinin yapma mecburiyetinde olduğu bir faaliyet değil yapma eğiliminde olduğu bir faaliyettir (61). Oyunlar genelde çocuğa bilişsel ve bedensel uyarılma sağlar, çocuğın pratik beceriler kazanmasına katkıda bulunur, çocuğa eğitimsel, benzetimsel ve psikolojik faydalar sağlar (62). Oyun çocuğın kendisi için elzem olan bilgi ve becerileri çocuğın uygulayarak yaşayarak öğrenmesini sağlayan en tabii öğrenme aracıdır (63).

Yaşamla ilgili kavramlar ve kavramların içinde barındırdığı beceriler oyun sırasında gelişmektedir (63). Çocuğun en iyi öğrenme biçimi oyun ortamında bulunmasıyla mümkündür (64).

Oyun, çocuğun gelişimine ve öğrenimine büyük yararlar sağlamasının yanında onun psikolojik ve bedensel olarak gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Çocuğun yaşadığı toplumun kurallarını öğrenme ve etrafındaki kişilerle yardımlaşma duygusu oyun sayesinde oluşur. Bununla birlikte çocuk oyun sırasında hakkını savunmayı ve akranlarının da hakkına saygı duyma bilincine varır. Herkesin aynı olmadığını anlar ve saygı duymayı öğrenir. Üstelik çocuk yaşamı anlar (65).

Oyunu kavramak ve önemsemek çocuğu anlamak ve önemsemektir (66). Huizinga (2015) oyunu şekilsel bakımdan “Hayatın rutin akışı dışında bulunulduğu, hür ve düşsel fakat oyun oynayan kişiyi kendine çekme kabiliyetine sahip bir aktivite” biçiminde açıklamıştır (56). Tuğrul (2015) oyunu, çocuğun başlıca uğraşı olarak belirtmiş ve üretkenlik, devamlılık ve girişkenlik gibi niteliklerle gelişmesinde önemli faydası bulunan etkinlik olarak görmüştür (67). Yavuzer (2018), oyunun çocuk için ana bir ihtiyaç olduğunu düşünmekte ve yine çocuğa çok fonksiyonelli bir gelişmenin sağladığına dikkat çekmektedir (68). Çakmak ve Elibol (2015) oyunu fiziksel ve psikolojik açıdan çocuğun uygun gelişimi için oyunun, uyku ve yeme kadar elzem bir gereksinim olarak tanımlamışlardır (69). Poyraz (2017) oyunu, belirli bir gayesi olan/olmayan, kurallı/kuralsız meydana gelen, her koşulda çocuğun gönüllü ve haz alarak gerçekleştirdiği, dış dünyanın bir minyatürü, en etkin öğrenme periyodu ve bedensel, psikososyal, dil ve sosyal gelişimin alt yapısını oluşturan bir etkinlik olarak tanımlamıştır. Çocuğun gelişimi için oyun sevgiden sonra gelen hayati bir ihtiyaçtır (70). Piaget’e göre oyun çocukların gerçek hayatta gördükleri tecrübeleri anlamlandırma isteklerinin bir neticesi olup aynı zamanda adaptasyon sürecidir (71).

2.2.2. Oyuncak

Oyuncak birden çok farklı gereç, şekil ve biçimden meydana gelen çocuğun kabiliyetinin gelişimine yardım eden, gelişimini destekleyen, çocuğun kendini anlatmasında destek olan bütün oyun gereçleridir. Çocuğun oyun yeteneği edinmesinde ve bu yeteneği geliştirmesinde de çok büyük etkisi olan oyuncak gelişimin her evresini uyarması ile de oldukça ihtiyaç duyulan bir araçtır (72).

Oyuncak, çocukların evreninde oyunla eşdeğer öneme sahiptir. Oyuncak, çocukların dış ve düş dünyalarını birbirine bağlar. Yine oyuncaklar çocukların gelişmesine yardımcı olarak, çocukları keyiflendirmekte ve çocuklara rehberlik etmektedir (73).

Zamanla oyun ve oyuncakın nitelikleri farklılık gösterse de oyun ve oyuncak materyalleri günümüzde hâlâ önemini korumaktadır (74). Oyuncakların birçok kelimeden daha öğretici olduğunu şu cümlelerle anlayabiliriz: Sert olmayan bir oyuncak, bebeğe "yumuşak" sözcüğünün ne anlama geldiğini çoğu tarife kıyasla daha güzel ifade eder (75).

Oyuncak, en kapsamlı tanımıyla, döneminin şahidi olarak tanımlanmaktadır. Geçmiş yaşam şekillerinin ve faaliyetlerinin ekonomik, toplumsal ve kültürel niteliklerini en doğru biçimde aksettirmektedir (76). Günümüzde oyuncakların birçok çeşidi vardır. Fakat ideal oyuncak, çocukların her defasında eline almak için arzu duyabileceği ve daima çocuğu daha çok keyiflendiren oyuncaklardır. Oyuncaklar, çocuklarda uğraşı isteğini harekete geçirmeli, çocukların adalelerini harekete geçirmeli, hayal dünyasını zenginleştirmeli, çocuğu sorun çözmeye sevk etmelidir (77,78).

Oyuncak, yalnızca çocuğun deneyimlerini geliştirmek ve çocuğun iç evrenini var etmekle yetinmeyip ebeveynin de çocuğun iç dünyasına katılımını sağlar. Oyuna katılan ebeveyn, sıradan eylemler dışında da çocuğuyla etkileşimde bulunmuş olmaktadır. Ebeveynin oyuna katıldığı durumda çocuk için ebeveyn uğraşı dostudur. Ebeveynin oyun arkadaşı olduğu durumda, ebeveyn çocuğu daha sağlam kavrar. Nedeni şu ki çocuklar, oyuncaklarıyla iletişim kurduklarında aslında kendi diliyle konuşur (54).

Oyuncaklar, çocuklara gündelik yaşamda kullanılan kavramları, bir yetişkinin yaşamında kullandığı araç-gereçleri tanıtmaya imkânı yaratır (79). Ebeveyn, çocuğuna oyuncak seçerken göz önünde bulundurması gereken noktalar mevcuttur. Çocuğun biyolojik işlevine uygun zengin ve nitelikli uyaranları çocuğun dünyasında bulundurmaya gerektirir. Çünkü oyun ve oyun materyalleri çocukların yaş ve gelişim düzeyine göre değişiklik gösterir. Kız ve erkek çocuklar için oyun ve oyuncak materyalleri seçerken farklı oyuncaklar tercih edilmelidir. Eğer çocuklar sürekli kendi cinsiyetlerine ait oyun ve oyuncaklara zaman ayırırlarsa çocukların kendilerini geliştirme imkânları sınırlanmaktadır. Çok para harcanarak alınmış oyuncak ideal oyuncak anlamına gelmez. Önemli olan oyuncakın zenginliği, niteliği, eğiticiliği, çeşitli

becerileri kazandırması ve belirli bir amaca hizmet etmesi ile beraber çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygunluğudur. Aşırı şiddet unsuru barındıran oyuncaklar çocuklara şiddetin doğal bir unsur olduğu düşüncesi uyandıramaması açısından pek tercih edilmemelidir. Karmaşık kurallı, ebeveynin ya da kendinden büyüklerin desteğini gerektiren oyun ve oyuncaklar çocukların dikkatini çekmemektedir (80).

2.2.3. Oyunun Kategorileri

Oyun, her biri kendi gelişim sırasına sahip farklı biçimlerde kategorilendirilmiştir.

2.2.3.1. Nesne Oyunu

Nesne oyunları, bebek veya çocuk bir cismi keşfedip işlevlerini kavradığında ortaya çıkmış olur. Nesne oyunu, ağız kullanımı da dâhil olmak üzere erken duyu-motor keşiflerden iletişim, dil ve soyut düşünce için sembolik nesnelerin (örneğin çocuk bir muz telefon olarak kullandığında) kullanımına kadar ilerleme gösterir (81).

2.2.3.2. Fiziksel, Lokomotor veya Kaba-Takla Oyunu

Bu tür bir oyun, bebeklerde pasta patlatma oyunlarından yeni yürümeye başlayan çocuklarda temel motor becerilerin kazanılmasına ve okul tatillerinde görülen serbest oyun da içinde barındırır. Çocuğa temel motor hareketlerin ve dinamik bir yaşam tarzının benimsetilmesi çocuğu obeziteye karşı koruyan bir rol üstlenir (82-85).

2.2.3.3. Açık Oyun

Açık havada oynanan oyun, duyuşsal bütünleştirme yeteneklerini ilerletme imkânı sağlamış olur. Açık havada oynanan oyun, duyuşsal bütünleştirme kabiliyetini arttırarak bilişsel fonksiyonları geliştirip davranışsal problemleri en aza indirmeyi hedefler. Duyuşsal bütünleştirme faaliyetlerine örnek olarak vücudu temizlemek ve salıncakta sallanmak sayılabilir (83-85).

2.2.3.4. Sosyal veya Yalnız veya Başkalarıyla Oynuyormuş Gibi Oyun

Kendi kendine oynanan oyun çeşitli şekilde adlandırılır. Sosyal veya yalnız veya başkalarıyla oynuyormuş gibi oyun ve serbest oyun olarak da bilinir. Çocukların

kendilerinin ilgi alanlarını tanıması, yönelimlerinde ve kişiliklerinin oluşmasında çok önemlidir (79,86,87).

2.2.4. Oyunun Evreleri

Oyunun evreleri çocuğun yaş/gelişim düzeyine göre farklı özellikler göstermektedir. Oyun evrelerinde çocuğun oynadığı oyuncak materyallerinden çok oyunu ne şekilde oynadığı anlam taşımaktadır. Çocuk hangi evrede olursa olsun çocuğun oyuncağının gereksinimi ölçüsünde tercih edilmesi gerekmektedir. Çocuğun bilişsel üretkenliğini teşvik etmek için desteklenmesi gerekmektedir. Çocuğun bulunduğu odada göze ve kulağa hitap eden oyuncaklar tercih edilmelidir. Oyuncak satın alınırken, sırf çocuğa ödül olsun diye oyuncak hediye edilmemesi gerekir (60).

2.2.4.1. Tek Başına Oyun Evresi (0-2 Yaş)

Tek başına oyun evresi doğumdan iki yaşına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Doğumun ardından bebek kendi vücuduyla uğraşır ve kendi başına oynar. Tek başına oyun evresinde çocuğun cisimleri tutup ağız bölgesine doğru yaklaştırması, elindeki cismi fırlattıktan sonra cismin nereye gittiğini izlemesi ve kendi sesine kulak vermesi çocuk için bir oyun anlamı taşır. Rengârenk oyuncaklar, sesli oyuncaklar ve pelüş oyuncaklar çocuk için haz kaynağıdır. Sıklıkla çocuk yalnız başına oynar, akranlarıyla birlikte oynasa bile sadece akranlarını izler ve sonra oyunuyla meşgul olur. Bu evredeki çocuklar uzun süre oturarak oynamaktan sıkılabilirler (60).

Yavuzer (2018), çocuğun 0-2 yaş arasında oyun ve oyun materyaliyle yalnız kalmak istediklerini vurgulamış ve bu yaş aralığının tek başına oyun evresi olduğunu belirtmiştir (68). Doğumdan sonraki altı ay boyunca çocuk uzuvlarıyla oyuncakmış gibi oynar ve etrafını gözlemler. Altıncı ayı takiben bebek, artmış hareket becerilerinden dolayı büyük kas gelişimiyle orantılı olan aktif oyuncaklardan hoşlanır. Bir yaşına doğru bebek oyuncak seçimi yaparak oyun oynar (88).

2.2.4.2. Paralel Oyun Evresi (2-3 Yaş)

Literatürde paralel oyun evresi olarak bilinen iki-üç yaş arasında çocuklar yalnız başına oynamak istemezler. Beraber oyun oynayan çocukların arasında sağlam bir diyalog geçmezse bile işbirliği ile örülü oyunlar adım adım başlar. Üç yaş

başlangıcından sonra hayal (düş gücü) oyunları çocuklar için haz kaynağıdır. Düş gücüne örnek verecek olursak çocuk değneği at, kutuyu şimendifer olarak görür. Düş gücü oyunları çocukların üretkenlik kabiliyetinin gelişmesini sağlar. Üç yaşlarındaki çocuklar gayelerinin bilincinde olup oynamak istedikleri oyunları kendi seçmek ister (60).

Çocuklar arkadaşlarıyla birlikte aynı oyuncaklar ile oynasalar dahi etkinliklerini birbirinden ayrı devam ettirirler. Dikkatini kendi oyuncaklarıyla oynamaya veren çocuklar bazı zamanlarda sesli düşünerek yorum yaparlar. Çocuklar bu dönemde sembolik (simgesel) oyunlar oynarlar. Çocuklar sembolik (simgesel) oyunlarda cisimleri birbirinin yerine kullanırlar. Bu duruma örnek verecek olursak değneği at yerine, kutucuğu araba yerine kullanabilirler. Blokları bir araya getirerek bina oluştururlar (89).

2.2.4.3. İşbirliğine Dayalı Oyun Evresi (3 Yaş)

İş birliğine dayalı oyun evresi üç yaş itibarıyla başlar. Çocuk bu evredeyken ilk olarak minik topluluklar biçiminde ve kısa zaman dilimleri halinde arkadaşlarıyla vakit geçirir. Sonradan oyunlarının süresi artmakla birlikte minik topluluklarında artışlar meydana gelir (60).

2.2.4.4. Kurallı Oyun Evresi (6 Yaş)

Çocuklar dört yaşından itibaren oyunun bir kuralının olduğunu idrak eder. Çocuk oyun sırasında artık daha bilinçli, daha dışa dönüktür. Bu dönemde çocuğun beyinde gerçekler daha da netleşmiştir. Çocuk sıklıkla net ve daha zor kurallı olan oyunları tercih eder. Kurallı oyun evresinde çocuklar oyun oynarken cinsiyetine uygun gördükleri oyunu oynarlar (60).

2.2.5. Oyunun Çocuk Gelişim Alanlarına Olan Katkısı

Oyun ve oyun materyalleri; çocuğun bilişsel, fiziksel, psikomotor, sosyal-duygusal ve dil olmak üzere tüm gelişim alanlarını olumlu yönde uyarmakta ve becerilerin kazanılmasına temel oluşturmaktadır (90). Çocuklar için oyuncaklar da yaşamın olmazsa olmazı unsuru, çocuğun gelişimine yardımcı olan anlamlı materyaller olmakla beraber eğitimin meydana geldiği tabii dünyadır (54). Oynayan çocuk ciddi bir

uğraş içerisinde (54). Neredeyse bütün çocuklar için oyun; kendiliğinden, keyif verici ve isteyerek katılım sağlanan bir faaliyet olarak günlük hayatta karşımıza çıkan önemli bir görev üstlenir (91). Anne-babalar çocuklarını oyun oynarken izlediği zaman, çocuğu hem kendi gereksinimlerine uyacak biçimde tasarladığı bir dünyada dolanırken hem de dünyayı çocuklarının gözünden görmek için benzersiz bir fırsat yakalamış olurlar (92). Oyun yoluyla oluşmuş bağlar ebeveyn/bakım verici ve çocuk arasında daimi ilişkiler oluşturmada katkıda bulunur (93). Çocuğun fiziksel, psikososyal, zihinsel kabiliyetlerini geliştirmede ve karakter biçimlenmesini sağlamada oyun anlamlı öneme sahiptir (94-96). Fiziksel hareketlerin öğrenmeyi harekete geçirmekle beraber çocuğun kabiliyetini de geliştirmeye etkisi vardır (97). Çocukların oyunla beraber toplumsal becerileri gelişir ve duygusal açıdan kendilerinin farkına varırlar (98).

Çocuklar oyunla gerçek hayata hazırlanır, deneyimlenir ve kendini her yönden geliştirir. Çocuk oyun vasıtasıyla sosyal kuralları öğrenir. Çocuğun oynadığı oyun ne olursa olsun mutlaka çocuğa kattığı şeyler vardır. Hatta bazı oyunlar çocuğa sorumluluk duygusunu aşılar (3).

Oyun/oyuncak ve oyun ortamının çocuğun her çeşit öğrenme kapasitesine faydalı olduğu, çocuğun gelişimini kuvvetlendirdiği, çocuğa üretkenlik, özgüven ve dikkat kazandırdığı gerçekleştirilen araştırmalarca ispatlanmıştır (99).

2.2.5.1. Bilişsel Gelişim

Oyun vasıtasıyla çocuklar düşünmek için çabalar, etrafının farkında olmayı öğrenir, kavram öğrenir, nesne tanır, merakını tatmin eder, mantık yürütmeyi öğrenir, nesneleri mukayese etmeyi farkında olmadan yapmaya başlar, nesnelerin kullanma özelliklerini ve seçim yapmayı öğrenir (100,101).

Oyun, çocuğa problemler karşısında sorgulamayı, bu problemlere çözüm bulmayı ve problemler karşısında eleştirel bakış açısı kazandırmayı öğretir (102). Oyunun, çocukların sayma ve temel matematiksel becerilerinin geliştirdiğine dair araştırmalar mevcuttur (103,104). Oyun; üretkenlik, adapte olma kabiliyeti, sorunlara çözüm bulma, riskleri göze alabilme ve mantıklı düşünebilme gibi birçok önemli kabiliyeti içerir (105).

Oyun ve oyuncak, çocuğa simgeleme, hayalî düşünme, araştırma, algılama, nesneleri tanıma, kavrama ve sorun çözme olanağı tanır. Bununla beraber oyun çocuğa

kıyaslama, bir şeyi veya nesneyi diğerine tercih etme, planlama, eşleştirme, sıraya koyma, birleştirme, tahlil etme, değerlendirme ve sorun çözme gibi bilişsel işlemleri yapmayı öğretir (106).

2.2.5.2. Sosyal-Duygusal Gelişim

Oyun çocukta toplumsal gelişime de destek olur. Oyun yolu ile sosyalleşmeyi, kendisi dışındaki insanların hak ve hürriyetine hürmet etmeyi, sahip olduğu hak ve hürriyeti muhafaza etmeyi, destek olmayı, üleştirme, önderliği, kabul etmeyi, reddetmeyi, işbirliğini, galibiyeti, mağlubiyeti, doğru-yanlış ve iyi-kötü ayrımını yapmayı öğrenir (107) .

Çocuk, yaşadığı herhangi bir durum ya da hadisede; acıma, kaygı duyma, kardeş kıskançlığı, dostluk-düşmanlık, sevme-sevmeme, sevilme-sevilmeme, güvenme-güvenmeme gibi birçok duygusal tepkiyi ve bu tepkileri kontrol altına almayı öğrenir ve bu yolla da oyun çocuğun duygusal gelişimini de desteklemiş olur (106). Ayrıca oyunla beraber çocuğun saldırganlığı, içe dönüklüğü, olumsuz benlik algısı, kural tanımamazlığı ve bencilliği gibi olumsuz yöndeki tavır ve tutumu olumlu yönde düzene koymaktadır ve böylece oyun çocuğun kişilik gelişimine de yardımcı olmaktadır (108,109). Çocuğun oyun sırasındaki tavır ve tutumları, oyunda atılgan, girişken, pasif veya çekingen olması onun ilerideki hayatında karakterine olumlu nitelikler edindirmektedir (110). Oyun oynayan çocuk mutlu olurken oyun oynamayan çocuk mutsuz olur (111).

Oyun sırasında çocuk yaşadığı fakat dile getiremediği sorunları oyuna yansıtır. Oyun çocuklara aile unsurlarını ve hayatını tanıtmaya olanağı sağlar. Oyun esnasında saldırgan ve başkalarının hakkına saygı duymayan çocukların ailelerinde ciddi problemler yaşanıyor olabilir. Oyunda sönük, zayıf, devamlı arka planda ve içine kapanık olan çocuk ailesi tarafından sindirilmiş olabilir. Oyunla çocuk bu gibi olumsuz özelliklerini ve tutumlarını bırakabilir güzel yönde eğitilebilir. Sevgisiz büyüyen bir çocuk düşünülemez, sevgi çocuğun önemli tinsel besinidir. Oyun aktiviteleri sayesinde sevgisiz büyüyen çocukların bu duygu eksikliği giderilebilir ve anne babalar çocuğun dünyasını net bir şekilde gözlemleme fırsatı yakalar, böylece çocuk ve ebeveyn ilişkisi daha etkin hale gelmiş olur (112). Çocuklara göre oynama eylemi çevreleri hakkında

bilgi edinmeleri, dünyayı kavramaları, öfke, sevgi, saygı, çekememezlik gibi hisleri anlatabilmeleri için yaptıkları en önemli iştir (113).

2.2.5.3. Dil Gelişim

Oyun ortamı çocuğun cümleler kurmasına, sorulara cevap vermesine, konuşmasına ve soru sormasına fırsat sağlayan en doğal ortamdır. Oyunlarda ebe seçimi esnasındaki neşeli sözler ve tekerlemeler anlatılan masal, şarkılar, türküler ve ninniler çocukların lisan gelişimine ve kelime dağarcığının artmasına yardımcı olur (106,107).

2.2.5.4. Motor Gelişim

Oyunun içindeki fiziksel güç kullanmayı gerektiren eylemler (boğuşma, tırmanma, koşma, ip atlama, merdiven çıkma, itme, çekme, taşıma, zıplama, top oynama ve yarışma gibi) çocuğun boşaltım, dolaşım, solunum, sindirim gibi sistemlerinin daha fonksiyonel ve aktif çalışmasını sağlar. Vücuttaki kasların kuvvetlenmesi, fazla yağların yakılması, salgı bezlerinin daha muntazam salgı yapması gibi özellikle büyüme ve gelişmeyle ilişkili işlevlerin yerine getirilmesi vücudun daha aktif olmasını sağlayan oyunlarla mümkündür. Oyun sayesinde çocukların fiziksel hareketliği sağlanmakta obezite ve kalp damar hastalıklarına yakalanma riski azalmaktadır. Çocukların oyun oynama, sıçrama, yürüme, koşma, atlama, tırmanma, merdiven çıkma, boğuşma, sürtünme, itme, çekme gibi eylemlerle devamlı uğraşmaları, onların büyük kas gelişimini; tutma, koparma, yoğurma, delme, kesme, boyama gibi etkinliklerle uğraşması ise küçük kas gelişimini destekler (106,107,114,115).

2.2.6. Oyuncak Kazaları

Çocuklar, gelişimleri ve keşfetme merakları sebebiyle, yabancı cisimleri ve/veya oyuncaklarını ağızlarına almaya meyillidir ve kimi zaman oyuncakları aspire edebilirler. Çocukların yabancı cisimleri yutmaları aileler ve sağlık profesyonelleri için güç bir olaydır. Yabancı cisimler; istemsiz şekilde aspire edilir veya beden boşluğuna kaçabilir (116). YCA 'dan çoğunlukla altı ay-altı yaş civarındaki çocuklar etkilenmektedir (117).

YCA'lar çeşitlilik göstermekte ve bilhassa; paralar, küçük oyuncak parçacıkları, mıknaatıslar, piller ve keskin veya künt olabilen cisimleri barındırırlar. Yabancı cisimlerin %90'ı kendiliğinden gaita çıkışı ile atılır, %10-20'si endoskopi yapılarak

çıkarılır, %1'i ise operasyon gerektirir (118). YCA'nın önlenmesine yönelik öneriler; bu gibi nesneleri içeren oyuncakları çocuğun erişemeyeceği bir alanda bulundurmasını, oyuncakların sağlam ambalajlarla muhafaza edilmesini ve özellikle de zararlı oyuncakların satılmamasını kapsar (119). Madeni para çocuklarda en sık aspire edilen YCA olup ikinci sırada ise oyuncaklar yer almaktadır (118). Çocuk hastalarda YCA görülmesinde ana problem, eski oyuncakların yanında yeni oyuncakların üretime geçerek piyasada yer alması ve böylelikle her yeni oyuncağın bilinmeyen tehlikeleri içermesidir (119).

Boran ve arkadaşlarının (2006) oyuncaklar ile ilişkili yaklaşık 220050 travmaya yol açan bulunduğu ve bu travmaya yol açan kazaların 165100'ünün çocukları kapsadığı tebliğ edilmiştir. Çocukluk döneminde kraniyal yaralanmalar ölümcül çocuk kazalarının %40'ından sorumlu ve bu kazalar çoğunlukla ölümlere sebep olmaktadır. Kazalarda en çok baş ve yüz bölgesinin hasar gördüğü belirtilmiştir. Kazalarda erkek çocuklarının kız çocuklarından daha fazla etkilendiği bildirilmiştir. Oyuncakların çıkıntılı, mıknatıslı, sivri ve delen kenarları ile meydana gelen baş ve göz incinmeleri ciddi olabilir. Bu ve benzeri incinmelerde kolay müdahaleler yapılabilse de kesici-delici oyuncak kazalarında ameliyata kadar giden vakalar olabilir (120).

Oyuncak parçacıklarının, bilye ve benzeri şekildeki oyuncakların ve balonların çocukların yutarak soluk borusuna kaçtığını gösteren çalışmalar mevcuttur (121-123). Altı yaşın altındaki çocuklarda balonlar, boğularak ölmenin temel sebebidir. Zira oyuncaklar çocuğun hava yolu biçiminde şekil alabilirler (124). Oyuncakların değişik hava yolu obstrüksiyon (tikanıklığı) işleyişleri vardır. Bu yaştaki çocukların yabancı cisimleri ağızlarına götürme eğilimleri, oyun oynarken, koşarken, ağlarken ağızlarında obje bulunması, yutma fonksiyonlarının, diş ve çene gelişimlerinin tam olmaması, larinks ve epiglotisin anatomik olarak erişkin şeklini almamış olmasıdır (125). Özellikle balon ve top hava yolu tikanıklığına sebep olan iki oyuncaktır. Bundan ötürü, bu oyuncakların farklı güvenlik etiketlemesi ve testi mevcuttur. Daire şeklindeki oyuncaklar çocukların hava yolunun derinliklerine hızlıca inebilir ve bu oyuncakları havayolundan çıkarmak güç olduğundan, bu oyuncaklar çocukların boğularak ölme riskini artırır (126).

Küçük çocuklar hava yoluna kaçan yabancı cismi çıkarmak için gereken kuvvete sahip değildir (127). Varga ve arkadaşlarının (2018) araştırmasında altı yaşın altındaki

çocukların sıklıkla pil aspirasyonlarının arttığını, 20 mm ve üzeri boyutlardaki pillerin %0.14 oranında istenmeyen etkilere sebep olduğu; %0.04 oranında ise ölüme götürdüğü tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada, alkali pillerin %43.4 oranında aspire edildiği ve sıklıkla gastrointestinal sistemde perforasyona (%18.1) ve peptik yaralanmalara (%22.1) neden olduğu da ifade edilmiştir (128).

Wenjing arkadaşları (2015), altı çocuğun pil aspire ettiğini, bu çocukların hastanede kalma sürelerinin yaklaşık on sekiz gün olduğunu tespit etmiştir (129). Krom ve arkadaşları (2018), çocuklarda pillerden dolayı on altı ağır etkinin görüldüğünü, %31.1 trakeaözafagial fistül yine aynı oranda perforasyon ve mediastinit sonrası darlık görüldüğünü bildirmişlerdir (130). Chow ve arkadaşları (2016), on dört aylık kız çocuğunda pil aspirasyonuna sekonder aortoözofageal fistül meydana geldiği ve bu fistülle ilişkili ölümün geliştiğini belirtmişlerdir (131).

Primer korunma olarak potansiyel parçacıkların oyuncaklardan kaldırılması, varsa böyle nesnelerin çocukların erişemeyeceği yerlerde tutulması ve oyuncakların denetiminin yapılması önerilmektedir (119).

2.2.7. Oyuncak Güvenliği

Oyuncak üreticilerinin ve satıcılarının oyuncak seçerken dikkat etmesi gereken noktalar vardır. T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından oyuncak materyalleri üreticileri ve satıcılarının uyması gereken hususları içeren “Oyuncak Yönetmeliği” hazırlanmıştır. SB’nin hazırladığı bu yönetmelik 18 sayfadan oluşmaktadır. Bu yönetmelik, 14 yaşından küçük çocukları kapsamakla birlikte Avrupa Standartlar Komitesi’ne uygunluk şartı da içermektedir. Yönetmelik ülkemizde üretilecek ve ithal edilecek bütün oyuncaklara, ASK’ye uygunluk şartını getirmiştir. Türk Ceza Kanunu ve Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunda bu şartlara yer verilmiştir. SB tarafından belirlenen şartlara uymayanlar TCK’nin ilgili hükümleri ile TKHK’nin ilgili hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir (60).

Oyuncakların 0-18 yaş aralığında bulunan çocukların hayatlarında bir tehlike oluşturmaması bakımından oyuncaklar çocukların gelişim düzeyine uygun seçilmeli, bilinen satıcılardan temin edilmeli, oyuncakların paketlerinde oyuncakı tanıtan açıklamalar ve CE (Conformity of Europe) işareti olmalıdır. CE işareti oyuncakın oyuncak tüzüğüne mutabık olduğunu gösterir. Bu nedenle oyuncakın hammaddesi ve

kullanım biçiminin çocuk sağlığı açısından risk oluşturmamasına zen gösterilmelidir (132).

Küçük mıknaıslı oyuncakları altı yaşından küçük çocukların erişemeyeceği yerlere koymak gerekir. Bu tarz oyuncakların aspirasyon riski olduğu için tercih edilmemelidir. Mıknaıslar eğer oyuncaklar üzerine gevşek yerleştirilmişse, çocukların yutabileceği kadar küçükse ve mıknaısların oyuncaktan kopma riski varsa bu oyuncaklar çocuklarda bağırsak tıkanmaları, bağırsak delinmeleri gibi ciddi hasarlara sebep olmaktadır. On yaşın altındaki çocuklarda prize takılması gereken oyuncaklar yanıkları ve elektrik çarpmalarını önlemek için tercih edilmemelidir. Prize takılan oyuncaklardan ziyade batarya (pil) ile çalışan oyuncaklar ocuk sağlığı ve güvenliği için daha uygundur. Pil ile çalışan oyuncaklarda ise dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır: pillerin kutuplarını gösteren yazı okunaklı olmalı, piller doğru kutuplara yerleştirilmeli, normal pil voltajı gösterilmeli, Doğru akım (DA) işareti bulunmalıdır. DA işareti oyuncak üzerinde gösterilmeli ve şarj işlemi yetişkinlerin gözetiminde olmalıdır. Oyuncaklar dişli, menteşe, yay gibi parçaları içeriyorsa çocukların parmaklarına, saçlarına ya da giysilerine takılma riski içerir. Bu oyuncakların parçaları dikkatli bir şekilde kontrol edilmelidir, aksi halde çocuklarda dönüşü olmayan büyük hasarlara sebep olabilir. Aniden yüksek ses çıkaran raylı oyuncaklar çocukların ilgisini çeker fakat ebeveynler bu oyuncakları satın alırken daha dikkatli olmalılar çünkü 100 desibel ya da civarı olan gürültü düzeyleri, çocukların işitme fonksiyonuna zarar verme riski teşkil etmektedir. Bu oyuncaklar çocukların kulağına yakın tutulup çalıştırılmamalıdır (133).

Oyuncak tercih ederken oyuncacđın güvenli olması çok önemlidir. Örneğin ocuk için tehlike oluşturabilecek kesici, ucu sivri oyuncaklar; zararlı materyaller içeren oyuncak parçacıkları ve oyuncacđın dış/iç boyalarının ocuk için zararlı olmamasına dikkat edilmelidir (59).

Oyuncacđı oluşturan parçalar sağlam, güvenilir ve mekanik dayanıklılığa sahip olmalıdır. Oyuncakların kenarları ve köşeleri sivri olamamadır. Oyuncaklar herhangi bir kıymık, metal parça ve iğne gibi yabancı cisim aspirasyon riskine neden olabilecek parça ihtiva etmemelidir. Oyuncaklar, yaralanmalara neden olmayacak biçimde imal edilmelidir. Oyuncak satın alırken ve kullanırken voltajı 24 voltu aşmaması ve yalıtılmış olması gerekir. Parçaları yalıtkan olmayan maddelerden yapılmış oyuncaklar

elektrik şokuna sebep olabileceğinden oyuncakların iletken yapıları yalıtılmalıdır. Radyasyona sebep olabilen oyuncaklar çocukların sağlığına zarar verebileceğinden bu yapılar oyuncaklarda bulundurulmamalıdır (134).

Oyuncak materyalleri, bebek ve çocukların tamamıyla ağızına girecek şekilde olmamalıdır. Oyuncaklar, bebek ve çocukların boğularak ölmesine neden olacak kadar minik ve çıkabilir parçalardan oluşmamalıdır. Yumuşak oyuncaklar (oyuncak ayı gibi) yıkanabilir, temizlenebilir ve dezenfekte edilebilir olmalıdır. Tüylü oyuncaklar alerjik bünyeye sahip çocuklardan uzak tutulmalıdır. Dikişlerinin sağlam olduğundan emin olunmalı; göz, saç, ip, boncuk, düğme, pamuk ya da kurdele gibi ayrıntıların çıkartılabilir olmamasına özen gösterilmelidir. Bebeklere şişirilmemiş, patlak ve küçük boyutlardaki balonlar verilmemelidir. Bebekler yalnızken balonlar bir anda patlarsa hem bebeği korkutur hem de küçük balon parçalarını aspire etmelerine sebep olabilir. Bebekler aspire ettikleri yabancı cisimleri çıkarma gücünden yoksun oldukları için de balonlar onların boğularak ölmelerine sebep olabilir. Oyuncakları iplik, lastik, bant veya herhangi bir sabitleme materyali ile bebeğin beşiğine, yürütecine ve yemek arabasına bağlamamak gerekir. Çünkü sağlam iştirilmemiş oyuncak materyalleri çocukların üzerine düşerek çocuklara zarar verebilir (135).

Oyuncakların, göz, deri ve mukoza (bukkal, gastrik, intestinal, olfaktör ve oral mukoza) ile temas ettiğinde çocukların sağlığına zarar vermemesi gerekir. Üç yaş altındaki çocuklar için yapılan oyuncaklar dayanıklı ve sağlam olmalıdır. Oyuncakların parçaları aspire etme ve boğulma riskine karşı çok küçük boyutlarda olmamalıdır. Oyuncakların parçaları, ince ve çabuk kırılabilir parçalardan olmamalıdır. Oyuncakların ambalaj malzemeleri/etiketleri çocuk sağlığı için herhangi bir tehdit içermemelidir. Oyuncakların ambalajının tamamının oyuncaktan ayrılmış olmasına dikkat edilmelidir. Suda kullanılan oyuncak materyalleri, çocuğu sağlam bir şekilde destekleyecek biçimde yapılmalıdır. Kullanan kişiyi hareket ettiren oyuncaklarda (bisiklet, araba gibi) oyuncağın oluşturduğu hareket enerjisi oranında herhangi bir durdurma mekanizması olmalıdır. Bu mekanizma çocuk sağlığını olumsuz etkilememelidir. Kimyevi özellikte olan oyuncakların ambalajında/etiketinde "Dikkat, (x) yaşın üzerindeki çocuklar içindir. Yetişkin gözetiminde kullanılmalıdır." İfadesi yer almalıdır. Kaykay vb. oyuncaklar üstünde "Koruyucu donanımlarla birlikte kullanılmalıdır." uyarısı bulunmalı. Kask,

eldiven, dizlik, dirseklilik gibi kişisel koruyucu donanımlar giyilmeli ve bu donanımlar hakkında bilgilendirici açıklamalar yer almalıdır (60).

2.2.8. Oyuncak Hijyeni

Oyuncakların da enfeksiyon kaynağı (rezervuarı) olabileceği yapılan araştırmalarda da belirtilmiştir (11). Ayrıca Martinez-Bastidas ve arkadaşlarının (2014) yaptığı bir araştırmada oyuncaklarda bakteri ürediği ve oyuncaklarla bu bakterilerin taşındığı, çocukların ellerinde ve oyuncaklarında Shigella dâhil olmak üzere altı farklı mikroorganizmanın ürediği ve Escherichia coli üremesinin çok yüksek olduğu da belirtilmiştir. Onkoloji ünitesindeki çocukların oynadığı oyuncaklarda Pseudomonas aeruginosa olduğu belirtilmiştir (11). Çocuk hemşireleri oyuncaklar üzerindeki yazıların okunması ve bu konuda bilgi verilmesini desteklemelidir.

Mikroorganizmaların oyuncaklarda kolonize olarak hastalıklara sebep olur (136). Çocukların bağışıklığının gelişmemiş ve yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatıyor olmalarından dolayı enfeksiyon riski açısından hayatları tehlikededir. Bu sebeple yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde enfeksiyonlarla mücadele etmek çocuklar için hayati derecede önemlidir (137).

Oyuncakların temizliği oyuncağın yapıldığı maddeye göre farklılık göstermektedir. Yıkandığında oyuncağın yapısına zarar veren ya da zarar verme riski olan oyuncaklar için üretici firma ile iletişime geçilerek bu konu hakkında bilgi alınmalıdır. Yıkanabilir oyuncakların temizliği ise su ve sabun ile olabilir. Küçük çocuklar ağız çevresinde oyun oynama eğilimindedir. Bu eğilimleri oyuncaklardaki mikroorganizmaların çocuklara bulaş riskini arttırmaktadır. Bu yüzden çocukların pürüzsüz yüzeyli ve kolay yıkanabilir oyuncaklarla oyun oynaması tavsiye edilmektedir. Nemli ve ıslak yüzeylerde mikroorganizmalar çok çabuk ürediğinden oyuncakların temizliği sağlandıktan sonra kurutulmasına dikkat edilmelidir (138,139).

Aileler ve hemşirelerin de enfeksiyon riskini en aza indireyecek hususlar hakkında bilgi sahibi olması önemlidir. Bu hususlar şöyle sıralanabilir:

- Oyuncaklar perine bölgesinden uzak tutulmalıdır (139,140).
- Oyuncaklar burun salgısı, mukus salgısı, idrar ve gaita ile bulaşı durumunda temizlenmelidir (139,140).

- Çocuğun temasla bulaşan bir hastalığı varsa çocuğun oyuncakları önce su ve sabun ile temizlenmeli sonra dezenfeksiyonu yapılmalıdır. Oyuncanın temizlenmesi güç veya temizlenemiyorsa hasta taburcu olduktan ya da vefat ettikten sonra oyuncanın imha edilmesi gereklidir (141).
- Hemşireler hasta çocukların oyuncakları ile temastan önce ve sonra el hijyenini sağlamalıdır. Oyuncakla temastan önce elini yıkadıktan sonra eldiven giyilmelidir. Eldiveni çıkardıktan sonra elini yıkamalıdır (142).
- Oyun sonunda el hijyenini sağlanması konusunda hemşire, çocuğu gerek sözlü gerek uygulamalı biçimde teşvik etmelidir (138,142,143).
- Oyuncakların enfeksiyonlara kaynak olabileceğini ve oyuncakların ortak kullanılmaması gereklidir (144).
- Oyuncaklar, sabun ve su ile yıkanmalı, daha sonra dezenfekte edilmeli, durulanmalı ve hava ile kurutulmalı ya da bulaşıkları sterilize etmek için tasarlanmış bulaşık makinesinde yıkayarak temizlenmelidir (145).
- Bekleme alanlarındaki oyuncaklar, yutma (aspirasyon), kaza ve incinmelerden kaçınmak için tek kullanımlık (disposable) ve yıkanabilir özellikte olmalıdır. Tüylü oyuncakların temizliği zor olduğundan daha az tercih edilmelidir (146).
- Hemşire yüzeyleri olabildiğince düz ve pürüzsüz oyuncakların seçilmesine ve yukarıda belirtilen hususlarda ailelere uyarılarda bulunmalıdır (147).

2.2.9. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Aylara Göre Oyuncak ve Etkinlikler

2.2.9.1. 1-3 Aylık Bebeklere Uygun Oyuncak ve Etkinlikler

0-28 günlük bir bebeğin oyuncacı kendi vücududur. Bebek çıkardığı sesleri tekrar ederek kendini meşgul eder ve ebeveynin ya da yakınındaki bir kişinin hareketi, sesi bebekte heyecan doğurur. Doğum ve sonraki birkaç ay boyunca bebek seslere, şekillere ve dikkat çeken renklere karşı hassastır. Yenidoğan döneminde pozisyon değişikliği yapılmalı, bebekle konuşulmalı ve yenidoğan büyük, parlak nesneler tutmalıdır. Birinci aya uygun oyuncaklar ve etkinlikler ise zıt renkli ve desenli dönenceler, bebek karyolasına güvenli bir şekilde yerleştirilmiş kırılmaz aynalar, rahatlatıcı müzik çalar, nazik sesler çıkaran yumuşak, parlak renkli ve desenli oyuncaklar olabilir. Bir-üç aylık bebeklere uygun oyuncaklar yüksek çözünürlüğe sahip

görüntüler ve kitaplar, göz alıcı dönenceler, yatağın kenarına iliştirilmiş kırılmaz aynalar, çingiraklardır. Bu aylarda bebeklere şarkı söylemek, müzik kutularından, teyp, kompakt disk (CD) ve kasetlerden farklı müzikler çalmaktır (29,133,148).

2.2.9.2. 4-7 Aylık Bebeklere Uygun Oyuncak ve Etkinlikler

Dört aylık bebekler meraklı ve isteklidir. Ancak bu aydaki bebeklerin temel ihtiyaçları beslenme, alt değişimi gibi karşılandıktan sonra oyuna daha çok ilgi gösterir. Bebekler dikkat çekici ve daha önce görmediği cisimlerden hoşlanır. Bloklar ve çingiraklar bu ayda ki bebekler için haz veren oyuncaklardır. Bu yaş grubunda olan bebekler için uygun oyuncaklara kırılmaz aynalar, çok ağır olmayan yumuşak toplar, sesli dokuma oyuncaklar, elle tutulabilecek oyuncaklar, müzikli oyuncaklar (hiçbir parçasının gevşek olmadığından emin olun) dikkat çeken resimleri olan dergi ve kitaplar, bez, kumaş ve karton gibi farklı dokuya sahip bebek kitapları örnek verilebilir. Yedinci aya gelmiş bir bebek yeterli fiziksel beceriye sahip olduğundan daha çok hareketli oyuncaklardan tekerlekli, arkaya itilebilir oyuncaklar, çek çekli oyuncaklar gibi hoşlanır. Bu yaş grubundaki bebekler topa vurmaktan, topun peşinden gitmekten ve topu yakalamaya çalışmaktan keyif alırlar. Tercih edebilecek bir diğer oyuncak naif sesler çıkaran müzik kutularıdır. Çünkü müzik bebeğin duyuşsal algısının gelişimine destek olur ve dikkatini toplamasını sağlar. Pahalı ve karmaşık oyuncak iyi oyuncak demek değildir. Bebeğin çevresinde ses çıkaran her türlü obje bebekler için birer oyuncaktır. Örneğin yedinci aya gelmiş bebek kaşık ve tabağın birbirine teması sonucu oluşan sesi duymaktan haz duyarlar. Buna benzer başka bir örnek ise tencere ve kapağın çıkardığı birbirine teması sonucu oluşan ritimdir. Bu yaş grubundaki bebekler oyuncaklarını biriktirirerek çeşitli koleksiyon yapar. Yine bu yaş grubundaki bebekle “ceee” oyunu oynanabilir. Bebek önceleri size tepkisiz bir şekilde bakabilir; ancak bir süre sonra sizin gülmelerinize karşılık olarak size gülmeye başlar. Daha sonra “ceee” sesini her duyduğunda gülecektir. “Fış fış kayıkçı” oyunu da oynanabilecek oyunlar arasındadır. Yedinci ayda taşıt oyuncakları araba, uçak, trenler alınabilir. Yedinci aydaki bebeğin ismini söyleyerek ve sesini taklit ederek oyun oynanabilir. Ebeveynler bir taşıtın ismini, görüntüsünü ve sesini birleştirmesini sağlayabilir. Yine bu ayda bebeğe bir abaküs alınabilir. Ebeveynler abaküsün boncuklarını sağdan sola, soldan sağa kaydırması için model olabilir, bu hareket bebeğin de aynı aktiviteyi yapmasını

sağlar. Düğmelerine basıldığı zaman ses çıkaran oyuncaklar da alınabilecek oyuncaklardandır (29,133,149,150).

2.2.9.3. 8-12 Aylık Bebekler İçin Uygun Oyuncak ve Etkinlikler

Sekizinci aya ulaşmış bebek arkadaşlarını ve bir yetişkini uğurlarken ebeveynle beraber “Bay bay” deyip el sallama hareketini yapabilir eğer yapamıyorsa bebeğe yapması konusunda destek olunabilir. Sekiz aylık bebekler farklı ebat ve biçimlerde deliklere sahip ve deliklerle uyumlu şekiller gibi çocuğun zekâsını geliştiren oyunlara başlanabilir. Bebek bu ayda aynaya bakmaktan ve zamanını bu şekilde geçirmekten keyif alır. İçinde nesne resimleri olan kitaplar bebeğe gösterilerek ismini söylemesi istenebilir. Bu sayede bebeğin nesneleri tanınması sağlanır. Bebek sekiz aylıkken el çırpmayı da barındıran çocuk şarkıları ve tekerlemeleri çocuğun ilgisini çeker, yetişkinin tekrarlamasını ister. Bebek bu tarz oyunlara katılmakta zorluk çekiyorsa kendini ifade edemiyorsa ve ifade etmeyi bıraktıysa konuşma ve dil ile ilgili probleminin olma ihtimal dahilindedir. Dokuz aylık bebeğe uygun aktiviteler, herhangi bir örtü ile yüz kapatarak oynanan oyunlar olabilir. Bu aydaki bebekler nesnelerin niceliğini ifade eden kelimeleri vücut hareketleri ile göstermeye çalışabilir. Bebeğin hoşuna giden ve dikkatini çeken oyuncacı veya nesneyi evin içinde bebeğin görebileceği herhangi bir yere saklamak bu aydaki bebekle oynanabilecek bir oyundur. Birkaç tane farklı ebatta kapak ve kutular karmaşık bir şekilde bırakılarak bebeğin kutuya uygun kapağı bulması bebeğin bilişsel ve motor becerisini geliştirici bir aktivitedir. Dokuz ile on iki aylar arasındaki bebekler ile karşılıklı oyunlar oynanabilir. Bu aydaki bebekler saklanarak ortaya çıkar veya saklanan kişiyi bulmaya çalışır. Birilerine top yuvarlayarak etkileşim kurar. Ailesinin veya bir yetişkinin yanında bir süre sıkılmadan oynamaktan zevk alır. Bu aylardaki bebelere kitap okuma bebeklerin konuşma becerisinin gelişmesini sağlar. Bebeğe el, ayak göz gibi organların ismini ve nerede olduğunu sorma bebeğin dil gelişimini sağlar ve konuşmaya teşvik eder (29,149-151).

Bu aylardaki bebekler için uygun oyuncaklar istifleme oyuncakları, kırılmaz kap ve aynalar, banyo oyuncakları, küpler, kutu oyuncaklar, esnek plastikten yapılmış, sivri köşeleri veya çıkartılabilen parçaları olmayan arabalar, her boyutta toplar, büyük resimli karton kitaplar, CD'ler, kasetler, müzikli oyuncaklar, karton borular, boş kutular, dergilerdir (133).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı

Araştırma, hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi konusunda verilen eğitimin etkisini araştırmak amacıyla yarı deneysel tasarımda gerçekleştirildi.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi

Araştırma Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik öğrencilerine 10 Şubat-30 Mayıs 2020 tarihlerinde uygulandı.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın Evreni: Araştırmanın evrenini oluşturan 4. sınıf öğrenci sayısı 300'dür.

Araştırmanın Örneklemi: Örneklem büyüklüğü güç analizi ile belirlendi. G*power 3.0.10 programı yardımıyla mevcut veriler kullanılarak yapılan güç analizi sonucunda; %90 güç, %5 hata payı ve $d=0.47139$ etki büyüklüğüyle en az 50 örnek sayısı yeterli bulundu. Bu sonuca göre örneklem büyüklüğünün yeterli sayıda olduğu belirlendi. Araştırma 56 öğrencinin gönüllü katılımıyla tamamlandı.

3.4. Araştırmaya Dahil Edilme Ölçütleri

Araştırmaya Çukurova Üniversitesinde 4. sınıf olup Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi alan aynı zamanda gönüllü katılan öğrenciler dahil edildi.

Bağımsız Değişken: Hemşirelik öğrencilerine ve ailelerine ilişkin sosyodemografik özellikler.

Bağımlı Değişken: Eğitim, öğrencilerin ÖTBP, STBP

3.5. Araştırmanın Etiği

Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli olan; Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 10.03.2020 tarihli etik kurul onayı (Ek-1) ve Araştırmanın Yürütüldüğü Kurumdan Resmi İzin Yazısı (Ek-2) alındı.

Araştırmaya katılma konusunda gönüllü ve istekli olan 4. sınıf hemşirelik öğrencileri araştırmaya alındı, araştırmaya katılıp katılmamakta özgür oldukları açıklandı. Veri toplamadan önce öğrencilere, araştırmanın amacı, sonuçlarının bilimsel amaçla kullanılacağı, sorun saptanması halinde durumun bildirileceği ve alınması gereken önlemler konusunda ayrıntılı bilgilendirme yapılacağı, parasal bir bedelinin olmayacağı, verdikleri bilgilerin gizli tutulacağı, bilgilerin başka hiçbir yerde kullanılmayacağı ve istedikleri anda çalışmadan ayrılma hakkına sahip oldukları açıklandı. Öğrencilerin soruları yanıtladı ve öğrenciler bilgilendirildikten (bilgilendirilmiş onay ilkesi) sonra aydınlatılmış onam formu ile yazılı onayları (Ek-3) alındı.

3.6. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında literatür taranarak hazırlanan “0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi İle İlgili Bilgi Formu (Ek-5)” ve verilen eğitimle hemşirelik öğrencilerinin ÖTBP/STBP’yi etkileyebileceği düşünülen “Kişisel Bilgi Formu (Ek-4)” kullanıldı.

Hemşirelik Öğrencilerinin Kişisel Bilgi Formu: Öğrenci ve ailelerinin sosyo-demografik özelliklerini içeren kısım (ilk 18 soru) hazırlanırken öğrencilerin ÖTBP/STBP’yi etkileyebileceği düşünülen sorulardır. “Kişisel Bilgi Formu”nda, hemşirelik öğrencilerinin, yaş, çalışma durumu, cinsiyet, medeni hâl, çocuk sayısı, sınıf, öğrenim tipi, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, anne işi, baba eğitim durumu, baba yaşı gibi kişisel bilgilerini sorgulayan on iki soru ile oyuncaklar üzerindeki yazı, işaret ve semboller hakkındaki düşüncelerini sorgulayan altı soru yer almaktadır (Ek-4).

0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi İle İlgili Bilgi Formu : “0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi İle İlgili Bilgi Formu”nda ise hemşirelik öğrencilerinin ÖTBP/STBP’yi ölçen yirmi (oyuncak güvenliği ve standartları ile ilgili dokuz, oyuncak hijyeniyle ilgili iki, oyunun çocuğa faydalarıyla ilgili üç, çocuğun yaş dönemine göre oyun ve oyuncak seçimiyle ilgili altı soru) soru oluşturdu (Ek-5).

3.7. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 10 Şubat-30 Mayıs 2020 tarihinde veriler toplandı. “0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi ile İlgili Bilgi Formu”nun ön değerlendirilmesi 10 Aralık- 30 Ocak 2020 tarihlerinde yapıldı. Bilgi formunun anlaşılabilirliğinin incelenmesi için hemşirelik öğrencilerinden oluşan 15 kişilik bir grup üzerinde ön uygulama yapıldı. Bu ön uygulamada herhangi bir sorunla karşılaşmadı ve bilgi formuna son hali verildi. Ön uygulamada kullanılan formlar araştırma kapsamı dışında tutuldu. Ön uygulama sonunda kaç puan üzeri başarılı ve kaç puan altı başarısız olduğu belirlendi. İlgili literatürden (80-154) yararlanarak oluşturulan bilgi ölçeği kısımları Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında 3 uzmanın görüşleri doğrultusunda hazırlandı (Ek-6). Bilgi formunda her soru eşit puanlandırıldı. Bilgi formu, en üst puanı yüz puan olacak şekilde düzenlendi. Öğrencilerin bilgilerini ölçen yirmi soru mevcuttur. Her soru beş puandır. Elli puan üzeri başarılı sayılmıştır.

0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında öğrencilerin bilgilerini sorgulayan bilgi formu literatür bilgisiyle hazırlandı. Bu kapsamda hemşirelik öğrencilerinden doldurması için Google Formlar programı aracılığı ile çevrimiçi anket oluşturuldu ve öğrencilerden araştırmaya gönüllü olanların katılımları kabul edildi. Daha sonra 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Eğitimi PowerPoint sunusu (Ek-7) ile kırk dakikadan oluşan video eğitim kaydında oluşturulan ders online/canlı olarak verildi. Hazırlanan eğitim 0-1 yaş bebeklik döneminde oyuncak güvenliği ve standartları, oyuncak hijyeni, oyunun çocuğa faydaları, çocuğun yaş dönemine göre oyun ve oyuncak seçimi konularında, 40 dakika olarak, video ve 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Eğitimi PowerPoint sunumuyla (Ek-7), online canlı olarak verildi. Ayrıca eğitim broşürü (Ek-8)’ de eğitim sırasında öğrencilere PDF formatında sunuldu. Eğitimden bir ay geçtikten sonra aynı bilgi formu öğrencilere tekrar uygulandı. ÖTBP/STBP belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin konu hakkında bilgi düzeyi ölçüldü.

3.8. Veri Analizi

İstatistiksel analizler SPSS (IBM SPSS Statistics 24) adlı paket program kullanılarak yapıldı. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanıldı.

Normal dağılıma uygun ölçüm değerleri için parametrik yöntemler kullanıldı. Parametrik yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Independent Sample-t” test (t-tablo değeri), bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “ANOVA” test (F-tablo değeri) yöntemi kullanıldı.

Normal dağılıma uygun olmayan ölçüm değerleri için parametrik olmayan yöntemler kullanıldı. Parametrik olmayan yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Mann-Whitney U” test (Z-tablo değeri), bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Kruskal-Wallis H” test (χ^2 -tablo değeri) yöntemi kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde ve frekans testleri kullanıldı.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sadece bir üniversitenin hemşirelik öğrencileriyle yürütülmesi araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu nedenle sonuçlarda genelleme yapılamaz.

4. BULGULAR

Bu bölümde; hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında verilen eğitimin etkisinin incelenmesi amacı ile gerçekleştirilen araştırmada elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Bulguların Dağılımı

Değişken (N=56)	n	%
Yaş sınıfları [$\bar{X} \pm S.S. \rightarrow 23.05 \pm 2.79$ (yıl)]		
21 ve altı	5	8.9
22	22	39.3
23	21	37.5
24 ve üzeri	8	14.3
Cinsiyet		
Kadın	43	76.8
Erkek	13	23.2
Çalışma durumu		
Çalışıyor	2	3.6
Çalışmıyor	54	96.4
Medeni durum		
Evli	4	7.1
Bekâr	52	92.9
Çocuk varlığı		
Var	3	5.4
Yok	53	94.6
Sınıf		
4.	56	100.0
Öğrenim tipi		
1. öğretim	24	42.9
2. öğretim	32	57.1
Kardeş sayısı		
1	17	30.4
2-3	25	44.6
4 ve üzeri	14	25.0
Anne eğitim düzeyi		
İlkokul	33	58.9
Ortaokul	10	17.9
Lise	9	16.1
Üniversite	4	7.1
Anne mesleği		
Ev hanımı	50	89.3
İşçi	4	7.1
Memur	1	1.8
Emekli	1	1.8
Baba eğitim düzeyi		
İlkokul	21	37.5
Ortaokul	11	19.6
Lise	16	28.6
Üniversite	8	14.3
Baba mesleği		
İşçi	22	39.3
Memur	5	8.9
Emekli	29	51.8

Öğrencilerin yaş ortalamasının 23.05 ± 2.79 (yıl) olduğu tespit edilmiş ve 22'sinin (%39.3) 22 yaş grubunda olduğu belirlenmiştir. 43 öğrencinin (%76.8) kadın, 54'ünün (%96.4) çalışmadığı, 52'sinin (%92.9) bekar, 53'ünün (%94.6) çocuğunun olmadığı ve 32'sinin (%57.1) 2.öğretim okuduğu belirlenmiştir. 25 öğrencinin (%44.6) 2-3 kardeşinin olduğu, 33'ünün (%58.9) annesinin ilkokul mezunu, 50'sinin (%89.3) annesinin ev hanımı, 21'inin (%37.5) babasının ilkokul mezunu ve 29'unun (%51.8) babasının emekli olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Ön Test/Son Test Bilgi Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçümler (N=56)	Bilgi puanları		İstatistiksel analiz*
	$\bar{X} \pm S.S.$	Medyan [IQR]	Olasılık
Ön test	62.29 $\pm$ 17.80	64.0 [28.0]	Z=-3.175
Son test	72.07 $\pm$ 19.84	74.0 [24.0]	p=0.001**

*Normal dağılıma uygun olmayan analiz için "Wilcoxon" test

**p<0.05

Öğrencilerin ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Z=-3.175; p=0.001). Öğrencilerin STBP, ÖTBP'ye göre anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 2). H_0 hipotezi reddedildi H_1 hipotezi kabul edildi.

Tablo 3. Öğrencilerin Bazı Bulgularının Ön Test/Son Test Bilgi Puanlarının Karşılaştırılması

Bilgi puanları (N=56)		Ön test		Son test	
Değişken	n	$\bar{X} \pm S.S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S.S.$	Medyan [IQR]
Yaş sınıfları					
21 ve altı	5	60.00±20.78	64.0 [30.0]	79.20±15.85	80.0 [30.0]
22	22	63.27±17.53	66.0 [29.0]	64.36±25.24	68.0 [38.0]
23	21	63.43±17.94	56.0 [26.0]	78.86±11.25	80.0 [16.0]
24 ve üzeri	8	58.00±19.24	54.0 [33.0]	71.00±17.72	68.0 [27.0]
İstatistiksel analiz*		F=0.223		F=2.301	
Olasılık		p=0.880		p=0.088	
Cinsiyet					
Kadın	43	63.53±15.45	64.0 [24.0]	75.53±15.42	76.0 [20.0]
Erkek	13	58.15±24.36	48.0 [42.0]	60.62±28.04	64.0 [46.0]
İstatistiksel analiz		t=0.752		Z=-1.597	
Olasılık		p=0.464		p=0.110	
Öğrenim tipi					
1. öğretim	24	67.00±17.39	68.0 [27.0]	73.00±18.73	72.0 [19.0]
2. öğretim	32	58.75±17.55	58.0 [24.0]	71.38±20.90	76.0 [28.0]
İstatistiksel analiz		t=1.748		Z=-0.141	
Olasılık		p=0.086		p=0.888	
Kardeş sayısı					
1	17	60.71±17.90	56.0 [30.0]	74.12±14.91	76.0 [20.0]
2-3	25	64.16±18.23	68.0 [20.0]	74.40±22.09	76.0 [26.0]
4 ve üzeri	14	60.86±17.90	64.0 [33.0]	65.42±20.67	68.0 [24.0]
İstatistiksel analiz		F=0.244		$\chi^2=2.883$	
Olasılık		p=0.785		p=0.237	
Anne eğitim düzeyi					
İlkokul	33	60.97±18.39	64.0 [28.0]	68.36±21.46	72.0 [26.0]
Ortaokul	10	75.60±13.91	74.0 [22.0]	81.20±12.66	82.0 [21.0]
Lise	9	53.78±14.71	54.0 [20.0]	72.44±21.76	76.0 [34.0]
Üniversite	4	59.00±14.38	56.0 [25.0]	79.00±8.25	80.0 [15.0]
İstatistiksel analiz		F=2.935		$\chi^2=3.813$	
Olasılık		p=0.042**		p=0.282	
Fark [2-3]					
Baba eğitim düzeyi					
İlkokul	21	61.90±15.47	56.0 [28.0]	70.86±18.16	72.0 [22.0]
Ortaokul	11	63.27±23.85	64.0 [24.0]	65.45±27.96	72.0 [28.0]
Lise	16	60.75±15.81	62.0 [24.0]	73.75±18.65	74.0 [28.0]
Üniversite	8	65.00±21.03	74.0 [37.0]	81.00±10.85	88.0 [20.0]
İstatistiksel analiz		F=0.110		$\chi^2=2.331$	
Olasılık		p=0.954		p=0.507	
Baba mesleği					
İşçi	22	63.09±19.00	64.0 [29.0]	69.27±18.20	70.0 [25.0]
Memur	5	68.00±11.66	72.0 [220]	79.20±10.35	84.0 [20.0]
Emekli	29	60.69±17.99	56.0 [26.0]	72.97±22.21	80.0 [22.0]
İstatistiksel analiz		F=0.388		$\chi^2=2.332$	
Olasılık		p=0.681		p=0.312	

*Normal dağılıma uygun analizler için "Independent Sample-t" test ve "ANOVA" test;

Normal dağılıma uygun olmayan analizler için "Mann-Whitney U" test ve "Kruskal-Wallis H" test

**p<0.05

Yaş sınıflarına göre ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$). Cinsiyete göre ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$). Öğrenim tipine göre ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$). Kardeş sayısı sınıflarına göre ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$). Baba eğitim düzeyine göre ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$). Baba mesleğine göre ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 3).

Anne eğitim düzeyine göre ÖTBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F=2.935$; $p=0.042$). Anlamlı farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için varyansların homojenliği dikkate alınarak yapılan Tukey ikili karşılaştırmaları sonucunda; anne eğitim düzeyi ortaokul olanlar ile lise olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi ortaokul olanların ÖTBP'si, lise olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 3).

Anne eğitim düzeyine göre STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Oyuncaklar Üzerindeki Yazı, İşaret ve Semboller Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı

Değişken (N=56)	Ön test		Son test	
	n	%	n	%
Oyuncakların üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri merak ettiniz mi?				
Evet	43	76.8	46	82.1
Hayır	13	23.2	10	17.9
Oyuncaklar üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri okur musunuz?				
Evet	41	73.2	47	83.9
Hayır	15	26.8	9	16.1
Oyuncakların üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri araştırdınız mı?				
Evet	16	28.6	29	51.8
Hayır	40	71.4	27	48.2
0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında bilgi sahibi misiniz?				
Evet	23	41.1	48	85.7
Hayır	33	58.9	8	14.3
0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında daha önce hiç bilgi aldınız mı?				
Evet	19	33.9	40	71.4
Hayır	37	66.1	16	28.6
Oyuncak seçimi konusunda bilgi aldığınız yerler nelerdir?				
Ders içeriğinde	10	52.6	26	65.0
Doktor, hemşireden	3	15.8	1	2.5
İnternet	5	26.3	5	12.5
Kitap, dergi	1	5.3	3	7.5
Seminer, konferans	-	-	3	7.5
Televizyon, radyo	-	-	2	5.0

“Oyuncakların üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri merak ettiniz mi?” sorusuna öğrencilerin %76.8 (n:43)’i ÖT’de, %82.1 (n:46)’i ST’de evet dedi. “Oyuncaklar üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri okur musunuz” sorusuna öğrencilerin %73.2 (n:41)’si ÖT’de, %83.9 (n:47)’u ST’de evet dedi. “Oyuncakların üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri araştırdınız mı?” sorusuna öğrencilerin %28.6 (n:16)’sı ÖT’de, %51.8 (n:29)’i ST’de evet dedi. “0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında bilgi sahibi misiniz?” sorusuna öğrencilerin %41.1 (n:23)’i ÖT’de, %85.7 (n:48)’si ST’de evet dedi. “0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında daha önce hiç bilgi aldınız mı?” sorusuna ÖT’de %33.9 (n:19)’u evet dedi. ÖT’de evet diyenlerin %52.6 (n:10)’sı ders içeriğinde, %15.8 (n:3)’i doktor, hemşireden, %26.3 (n:5)’ü internet, %5.3 (n:1)’ü kitap, dergi dedi (Tablo 4).

Tablo 5. Öğrencilerin Oyuncak Güvenliği ve Standartları Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı-1

Değişken (N=56)	Ön test		Son test	
	n	%	n	%
Balonun 0-6 yaş arası çocuklarda boğularak ölme nedeni aşağıdaki ifadelerden hangisidir?				
Çocuklar oyuncaklarıyla ağız yakınında oynarlar.	7	12.4	3	5.4
Küçük çocuklar yabancı bir cismi dışarı atmak için gereken güçten yoksundur.	2	3.6	2	3.6
Oyuncakların farklı hava yolu tıkanıklığı mekanizmaları vardır.	3	5.4	3	5.3
Oyuncaklar çocuğun hava yolu şeklinde kalıplanabilirler.	-	-	1	1.8
Hepsi	44	78.6	47	83.9
YCA en sık hangi yaş grubundaki çocuklarda görülür?				
6-9 yaş	24	42.9	16	28.6
4-6 yaş	4	7.1	3	5.4
1-3 yaş	16	28.6	26	46.4
9-12 yaş	1	1.8	3	5.3
12-18 yaş	11	19.6	8	14.3
Oyuncak güvenliği ve standartları hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?				
Çocukluk döneminde kraniyal yaralanmalar ölümcül çocuk kazalarının %40'ından sorumlu ve bu kazalar çoğunlukla ölümlere sebep olmaktadır.	11	19.6	8	14.3
Göz, burun, düğme ya da kurdele gibi süslerin çekilerek ya da ısırılarak çıkartılabilir olmamasına özen gösterilmeli.	1	1.8	1	1.8
Oyuncakların kenarları ve köşeleri sivri olmamalıdır.	10	17.9	5	8.9
Oyuncaklar düşmesin diye ip ya da kurdele ile çocuğun beşiğine ve bebek arabasına bağlayabiliriz.	32	57.1	41	73.2
Oyuncaklar, kıymık, metal parça ve iğne gibi yabancı cisimler barındırmamalıdır.	2	3.6	1	1.8
0-6 yaş arasındaki çocukların ölüm sebebi arasında hangi oyuncağın payının daha büyük olduğunu düşünüyorsunuz?				
Balonlar	29	51.8	42	75.0
Çocukların ağızına sığmayacak toplar	4	7.2	1	1.9
Mıknatıslı oyuncaklar	6	10.7	4	7.1
Oyun hamuru	5	8.9	5	8.9
Tüylü oyuncaklar	12	21.4	4	7.1
Oyuncakların çocukların işitme duyusuna zarar vermemesi gerekir. Çocukların işitme duyusuna zarar veren gürültü düzeyi kaç desibelden itibaren başlar?				
100 dB	25	44.6	36	64.3
140 dB	5	8.9	2	3.6
160 dB	5	8.9	2	3.6
20-40 dB	7	12.6	5	8.9
40-60 dB	14	25.0	11	19.6

“Balonun 0-6 yaş arası çocuklarda boğularak ölme nedeni aşağıdaki ifadelerden hangisidir?” sorusuna verilen yanıtlardan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin %78.6 (n:44)’sı ÖT’de, %83.9 (n:47)’u ST’de hepsi diyerek doğru cevabı verdi. *“YCA en sık hangi yaş grubundaki çocuklarda görülür?”* sorusuna öğrencilerin %28.6 (n:16)’sı ÖT’de, %46.4 (n:26)’ü ST’de 1-3 yaş diyerek doğru cevabı verdi. *“Oyuncak güvenliği ve standartları hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?”* sorusuna öğrencilerin %57.1 (n:32)’i ÖT’de, %73.2 (n:41)’si ST’de oyuncaklar düşmesin diye ip ya da kurdele ile çocuğun beşiğine ya da arabasına bağlayabiliriz diyerek doğru cevabı verdi. *“0-6 yaş arasındaki çocukların ölüm sebebi arasında hangi oyuncağın payının daha büyük olduğunu düşünüyorsunuz?”* sorusuna öğrencilerin %51.8 (n:29)’ü ÖT’de, %75 (n:42)’i ST’de balonlar diyerek doğru cevabı verdi. *“Çocukların işitme duyusuna zarar veren gürültü düzeyi kaç desibel ve civarından başlar?”* sorusuna öğrencilerin %44.6 (n:25)’sı ÖT’de, %64.3 (n:36)’ü ST’de 100 dB diyerek doğru cevabı verdi (Tablo 5).

Tablo 6. Öğrencilerin Oyuncak Güvenliği ve Standartları Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı-2

Değişken (N=56)	Ön test		Son test	
	n	%	n	%
Oyuncak güvenliği ve standartları hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?				
Çocukların gelişim düzeyine uygun oyunlar almak önemlidir.	1	1.8	-	-
Balonlar şekilleri ve renkleri dolayısıyla bebeklerin ilgisini çekeceğinden bebeklere verilebilir.	52	92.8	52	92.8
Parçaları iletken maddelerden yapılmış oyuncaklar elektrik şokuna sebep olabileceğinden oyuncakların iletken yapıları yalıtılmalıdır.	2	3.6	2	3.6
Oyuncak, bebeklerin tamamıyla ağızına sığacak şekilde olmamalı.	1	1.8	1	1.8
Oyuncağı oluşturan parçalar sağlam, güvenilir ve dayanıklı olmalıdır.	-	-	1	1.8
Aşağıdaki ifadelerden hangisi oyuncak satın alınırken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri değildir?				
AT uygunluk beyanını hem tüketici hem de üretici imzalamalıdır.	38	67.8	47	83.9
Oyuncaklar üzerinde CE sembolü yer almalıdır.				
Oyuncakların isim ve adresleri belirli yerlerden alınmalıdır.	2	3.6	2	3.6
Üretici firma bilgisi oyuncak üzerinde bulunmalıdır.	8	14.3	5	8.9
Yaşa uygunluk ibaresi oyuncaklar üzerinde yer almalıdır.	6	10.7	1	1.8
	2	3.6	1	1.8
Oyun ve oyuncaklar hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?				
Aniden yüksek ses çıkaran raylı oyuncaklar satın alınırken oyuncağın gürültü düzeyinin çocuğun işitme duyusuna zarar vermemesi gerekir.	17	30.4	11	19.6
Oyuncaklar hakkında yönetmelik yoktur fakat çalışmalar bu konu hakkında bir yönetmelik olması gerektiği yönündedir.	23	41.1	33	58.9
Oyuncağın hammaddesi ve kullanım biçiminin çocuk sağlığı açısından risk oluşturmamasına özen gösterilmelidir.	10	17.8	5	8.9
Oyuncak satın alınırken ve kullanırken oyuncağın voltajının 24 voltu aşmaması ve yalıtılmış olması gerekir.	2	3.6	2	3.7
Oyuncakların isim ve adresleri belirli yerlerden alınmalıdır.	4	7.1	5	8.9
Oyuncaklar üzerindeki CE işareti ne anlama gelmektedir?				
Avrupa'ya uygunluk anlamına gelir.	34	60.8	46	82.1
Çocuğun yaşına uygun olduğunu gösterir.	4	7.1	2	3.6
Garanti belgesidir.	5	8.9	-	-
Üretici firma ismidir.	1	1.8	1	1.8
Zararsız olduğunu gösterir.	12	21.4	7	12.5

“Oyuncak güvenliği ve standartları hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?” sorusuna öğrencilerin %92.8 (n:52)’i ÖT’de, %92.8 (n:52)’i ST’de balonlar şekilleri ve renkleri dolayısıyla bebeklerin ilgisini çekeceğinden bebeklere verilebilir diyerek doğru cevabı verdi. “Aşağıdaki ifadelerden hangisi oyuncak satın alınırken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri değildir?” sorusuna öğrencilerin %67.8 (n:38)’i ÖT’de, %83.9 (n:47)’u AT uygunluk beyanını hem tüketici hem de üretici imzalamalıdır diyerek doğru cevabı verdi. “Oyun ve oyuncaklar hakkında

aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?” sorusuna öğrencilerin %41.1 (n:23)’i ÖT’de, %58.9 (n:33)’u ST’de oyuncaklar hakkında yönetmelik yoktur fakat çalışmalar bu konu hakkında bir yönetmelik olması gerektiği yönündedir diyerek doğru cevabı verdi. “Oyuncaklar üzerindeki CE işaretinin ne anlama gelmektedir?” sorusuna öğrencilerin %60.8 (n:34)’i ÖT’de, %82.1 (n:46)’i ST’de Avrupa’ya uygunluk anlamına gelir diyerek doğru cevabı verdi (Tablo 6).

Tablo 7. Öğrencilerin Oyuncak Hijyeni Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı

Değişken (N=56)	Ön test		Son test	
	n	%	n	%
Sadece elde yıkanabilen oyuncakların temizliği nasıldır?				
Sadece çok sıcak su ile	1	1.8	2	3.6
Sadece ılık su ile	7	12.4	4	7.1
Sadece sıcak su ile	1	1.8	-	
Sadece soğuk su ile	2	3.6	2	3.6
Su ve sabun ile	45	80.4	48	85.7
Oyuncakların dezenfekte edilmesi ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi doğrudur?				
Önce çok sıcak su ile yıkanmalı, sonra dezenfekte edilir.	2	3.6	1	1.8
Önce ılık su ile yıkanıp, sonra dezenfekte edilir.	7	12.5	6	10.7
Önce sıcak su ile yıkanıp, sonra dezenfekte edilir.	2	3.6	2	3.6
Önce soğuk su ile yıkanıp, sonra dezenfekte edilir.	5	8.9	1	1.8
Önce su ve sabun ile temizlenir, sonra dezenfekte edilir.	40	71.4	46	82.1

“Sadece elde yıkanabilen oyuncakların temizliği nasıldır?” sorusuna öğrencilerin %80.4 (n:45)’ü ÖT’de, %85.7 (n:48)’si ST’de su ve sabun ile diyerek doğru cevabı verdi. “Oyuncakların dezenfekte edilmesi ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi doğrudur?” sorusuna öğrencilerin %71.4 (n:40)’ü ÖT’de, %82.1 (n:46)’i ST’de önce su ve sabun ile temizlenir, sonra dezenfekte edilir diyerek doğru cevabı verdi (Tablo 7).

Tablo 8. Öğrencilerin Oyunun Bilişsel, Psikososyal, Dil ve Motor Gelişimine Olan Faydası Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı

Değişken (N=56)	Ön test		Son test	
	n	%	n	%
Oyun ve oyuncağın ince motor gelişimi ile ilgili olan yararı aşağıda verilen ifadelerden hangisidir?				
Çift ayakla sıçrama	2	3.6	2	3.6
Denge hareketi	9	16.1	2	3.6
Takıp sökme	40	71.4	49	87.4
Yakalama	4	7.1	3	5.4
Zıplama	1	1.8	-	-
Oyun ve oyuncağın bilişsel gelişim ile ilgili olan yararı aşağıda verilen ifadelerden hangisidir?				
Cinsiyet farkı öğretme	2	3.6	2	3.6
Geometrik şekil çizme	3	5.4	3	5.4
Kural öğretme	6	10.7	8	14.2
Sayma ve renk öğretme	25	44.6	27	48.2
Sorumluluk almayı öğretme	20	35.7	16	28.6
Hangisi oyunun çocuğa olan faydalarından biridir?				
Çocuk gündelik hayatta yapması gereken işleri oyun esnasında devamlı yaparak pekiştirir.	1	1.8	1	1.8
Oyun vasıtasıyla çocuk toplumsal faaliyetlerini geliştirir.	1	1.8	1	1.8
Oyun, çocukta üretkenliği yaratır.				
Çocuklar oyun oynarken hayatı, ailesi ile olan etkileşimi ve kaygıları gibi birçok şey hakkında bilgi verir.	1	1.8	1	1.8
Hepsi	53	94.6	53	94.6

“Oyun ve oyuncağın ince motor gelişimi ile ilgili olan yararı aşağıda verilen ifadelerden hangisidir?” sorusuna öğrencilerin %71.4 (n:40)’ü ÖT’de, %87.4 (n:49)’ü ST’de takıp sökme diyerek doğru cevabı verdi. “Oyun ve oyuncağın bilişsel gelişim ile ilgili olan yararı aşağıda verilen ifadelerden hangisidir?” sorusuna öğrencilerin %44.6 (n:25)’sı ÖT’de, %48.2 (n:27)’si ST’de sayma ve renk öğretme diyerek doğru cevabı verdi. “Hangisi oyunun çocuğa olan faydalarından biridir?” sorusuna öğrencilerin %94.6 (n:53)’sı ÖT’de, %94.6 (n:53)’sı ST’de hepsi diyerek doğru cevabı verdi (Tablo 8).

Tablo 9. Öğrencilerin Yaş Dönemlerine Göre Oyun ve Oyuncak Seçimi Hakkındaki Bilgi Testine İlişkin Bulguların Dağılımı

Değişken (N=56)	Ön test		Son test	
	n	%	n	%
Tek başına oyun evresi hangi yaşlar arasındadır?				
0-2 yaş	30	53.6	42	75.0
2-3 yaş	13	23.2	7	12.5
3 yaş	4	7.1	4	7.1
6 yaş	7	12.5	2	3.6
7 yaş	2	3.6	1	1.8
Birinci aya uygun oyuncaklar nelerdir?				
Balonlar, küçük toplar	9	16.1	2	3.6
Dönenceler, kırılmaz aynalar	38	67.9	45	80.4
Küçük mıknatıslı oyuncaklar	2	3.6	1	1.7
Legolar, yapbozlar	4	7.1	7	12.5
Mutfak malzemeleri, kamyonlar, silah gibi oyuncaklar	3	5.4	1	1.8
Hangi yaş dönemindeki çocuğun oyuncacı kendi bedenidir?				
Ergenlik dönemindeki çocuğun	4	7.2	4	7.1
İlk çocukluk dönemindeki çocuğun	12	21.4	13	23.2
Okul öncesindeki çocuğun	7	12.5	2	3.6
Yenidoğan bebeğin	33	58.9	37	66.1
Okul çağı çocuğunun	-	-	-	-
Hangi ayda tencereler ve kapakları, oyuncak telefonlar, ayrıca büyük blok şeklindeki oyuncaklar üzerinde çeşitli şekil ve boyutlarda delik olan ve bu deliklere uyabilen şekiller gibi denge ve zekayı çalıştırıcı oyunlara başlanabilir?				
1 aylık	1	1.9	2	3.6
4 aylık	4	7.1	1	1.8
8 aylık	18	32.1	25	44.6
18 aylık	28	50.0	23	41.1
24 aylık	5	8.9	5	8.9
Yeni yürümeye başlayan çocuk hangi oyunları sever?				
Evcilik, doktorculuk oynama	2	3.6	1	1.8
Farklı şekil ve boyutlardaki küpleri yerleştirme, çıkarma	33	58.9	39	69.7
Mutfak malzemeleri, kamyon, silah gibi oyuncaklar ile oynanan	10	17.9	5	8.9
Resim çizme ve boyama	3	5.4	5	8.9
Üç tekerlekli bisiklete binme	8	14.2	6	10.7
Aşağıdaki ifadeler hangi yaş grubunu en iyi ifade eder?				
Bu yaş grubundaki çocukların konuşması artmıştır. Bu yaş grubundaki çocuklar için kitap okunmalıdır. Bu yaş grubundaki çocuklara isim ve vücut parçaları işaret edilmelidir.				
Bu yaş grubundaki çocuklar su, kum ve top oyunlarını severler.				
1-3 aylıkken	3	5.4	-	-
4-5 aylıkken	3	5.4	5	8.9
10-12 aylıkken	24	42.8	31	55.4
3-5 yaşında	24	42.8	18	32.1
5-7 yaşında	2	3.6	2	3.6

“Tek başına oyun evresi hangi yaşlar arasındadır?” sorusuna öğrencilerin %53.6 (n:30)’sı ÖT’de, %75 (n:42)’i ST’de 0-2 yaş diyerek doğru cevabı verdi. *“Birinci aya uygun oyuncaklar nelerdir?”* sorusuna öğrencilerin %67.9 (n:38)’u ÖT’de, %80.4 (n:45)’ü ST’de dönenceler, kırılmaz aynalar diyerek doğru cevabı verdi. *“Hangi yaş dönemindeki çocuğun oyuncacı kendi bedenidir?”* sorusuna öğrencilerin %58.9 (n:33)’u ÖT’de, %66.1 (n:37)’i ST’de yenidoğan bebeğin diyerek doğru cevabı verdi. *“Hangi ayda tencereler ve kapakları, oyuncak telefonlar, ayrıca büyük blok şeklindeki oyuncaklar üzerinde çeşitli şekil ve boyutlarda delik olan ve bu deliklere uyabilen şekiller gibi denge ve zekâyı çalıştırıcı oyunlara başlanabilir?”* sorusuna öğrencilerin %32.1 (n:18)’i ÖT’de, %44.6 (n:25)’sı ST’de sekiz aylık diyerek doğru cevabı verdi. *“Yeni yürümeye başlayan çocuk hangi oyunları sever?”* sorusuna öğrencilerin %58.9 (n:33)’u ÖT’de, %69.7 (n:39)’si ST’de farklı şekil ve boyutlardaki küpleri yerleştirme, çıkarma diyerek doğru cevabı verdi. *“Aşağıdaki ifadeler hangi yaş grubunu en iyi ifade eder? Bu yaş grubundaki çocukların konuşması artmıştır. Bu yaş grubundaki çocuklar için kitap okunmalıdır. Bu yaş grubundaki çocuklara isim ve vücut parçaları işaret edilmelidir. Bu yaş grubundaki çocuklar su, kum ve top oyunlarını severler.”* sorusuna öğrencilerin %42.8 (n:24)’i ÖT’de, %55.4 (n:31)’ü ST’de 10-12 aylıkken diyerek doğru cevabı verdi (Tablo 9).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi konusunda verilen eğitimin hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeylerine olan etkisini tespit etmek amacıyla yarı deneysel desende yapılan araştırmanın bulguları yazın bilgisiyle karşılaştırılarak tartışıldı.

Araştırmada öğrencilerin ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-3.175$; $p=0.001$) (Tablo 2). Öğrencilerin ön test bilgi puanı 62.29 ± 17.80 , son test bilgi puanı 72.07 ± 19.84 bulundu. ST’de öğrencilerin bilgi puanlarının, ÖT’ye göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edildi (Tablo 2). Öğrencilerin bilgi puanları iyi düzeydedir. Bu araştırma için olumlu bir bulgudur. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini aldıkları için bu bilgi puanları iyi düzeyde elde edilmiş olabilir. Aynı zamanda hemşirelik öğrencilerine verilen eğitimle STBP’de artış olduğu da görülmektedir.

Araştırmada “Hemşirelik Öğrencilerine 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Hakkında Verilen Eğitimin STBP’ye Etkisi Var Mıdır?” sorusuna cevap bulundu (Tablo 2). Hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında verilen eğitimin etkisinin olduğu bulundu (Tablo 2). Öğrencilerin ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-3.175$; $p=0.001$) (Tablo 2). Araştırmada H_0 hipotezi reddedildi H_1 hipotezi kabul edildi ve aşağıdaki sonuçlar elde edildi.

Oyuncakların üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri merak ettiniz mi?” sorusuna öğrencilerin %76.8 (n:43)’i ÖT’de, %82.1 (n:46)’i ST’de evet dedi. *“Oyuncaklar üzerindeki yazıları, işaretleri ve sembolleri okur musunuz?”* sorusuna öğrencilerin %73.2 (n:41)’si ÖT’de, %83.9 (n:47)’u ST’de evet dedi. *“Oyuncakların üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri araştırdınız mı?”* sorusuna öğrencilerin %28.6 (n:16)’sı ÖT’de, %51.8 (n:29)’i ST’de evet dedi (Tablo 4). Görüldüğü üzere hemşirelik öğrencilerinin oyuncaklar üzerindeki yazı, işaret, sembolleri merak etme, okuma, araştırma oranı ÖT’ye göre artmıştır. Bu oranların artması konu üzerine verilen eğitimin hemşirelik öğrencilerinde farkındalık yarattığını göstermektedir.

“0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında bilgi sahibi misiniz?” sorusuna öğrencilerin %41.1 (n:23)’i ÖT’de, %85.7 (n:48)’si ST’de

evet dedi (Tablo 4). Bu bulgular hemşirelik öğrencilerinin verilen eğitimden sonra kendilerini daha bilgili bulduğunu göstermektedir.

Yabancı cisim aspirasyonlarının (YCA) %10'undan fazlasını oyuncaklar temsil etmektedir (155). YCA, akut ve kronik sağlık sorunlarına yol açabileceği için ciddi sonuçları olabilen pediatriye sık görülen bir sorundur (156). YCA, çocukluk çağında önemli bir morbidite ve mortaliteyi oluşturmaktadır (157). YCA'nın sebep olduğu tıkanma ventilasyon ve oksijenasyonda zorluklara yol açarak önemli morbiditeye neden olmaktadır (157). Hipoksik iskemik beyin hasarı ve nadir görülen pulmoner kanama ölümün ana nedenidir (157). Araştırmamızda öğrencilere yöneltilen *“Balonun 0-6 yaş arası çocuklarda boğularak ölme nedeni aşağıdaki ifadelerden hangisidir?”* sorusuna ÖT'de doğru yanıt verme yüzdesi %78.6, ST'de ise %83.9'dur (Tablo 5). Küçük çocuklardaki YCA görülme prevalansının yüksek olma nedeni azı dişlerinin olmaması, gıdanın zayıf yutulması, ağza nesne koyma eğilimleri, ağızdaki nesnelerle oynamaları, yemek yerken konuşmaları, zayıf koruyucu laringeal reflekslere sahip olmaları ve dünyayı keşfetme arzusuna sahip olmalarıdır (158,159). Araştırmada öğrencilere yöneltilen *“YCA en sık hangi yaş grubundaki çocuklarda görülür?”* sorusuna doğru yanıt verme yüzdesi ÖT'de sadece %28.6'dır (Tablo 5). ST'de bu oran %46.4 olmuştur (Tablo 5). YCA çoğunlukla bir ile üç yaş grubu çocukları kapsamaktadır (160,161). Literatürde YCA'nın büyük çoğunluğu (%92) 3 yaşın altında ve en yüksek YCA insidansının (%69) 1 ila 2 yaşındaki çocuklarda meydana geldiği bilinmektedir (162,163). Amerikan Pediatri Akademisi (2015) çocukları YCA'dan korumak ve mortalite ve morbiditeyi önlemek için tedbirler önermektedir (164). Bunlar arasında: a) Çocukları denetlemek ve onlar için güvenli bir ortam yaratmak için ebeveynlerin ve bakıcıların farkındalığını artırmak; b) Çocuklar için tehlikeli ürünlerin satılmasını önleyecek mevzuatı teşvik etmek ve yönetmelikleri uygulamak; c) Boğulma riskini azaltacak ürünler başta olmak üzere gıda ürünleri ve oyuncakların tasarımının değiştirilmesi (164). Karatzanis ve arkadaşları (2007), son yıllarda toplam bronkoskopi sayısındaki düşüşü, özellikle ebeveynlerin, bakıcıların ve ailelerin eğitilmesi için yapılan kampanyalara bağlamıştır (165). Aynı şekilde, literatür de ebeveynlerin eğitiminin (166) ve sağlık personelinin eğitiminin (167-169) YCA'yı önleme üzerindeki önemi üzerinde durmaktadır. Çelik ve Arıkan'ın (2013) çocuk gelişimi öğrencilerinin YCA konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek ve bu öğrencilere YCA

konusunda verilen eğitimin bilgi düzeylerine etkisini araştırmak amacıyla 38 anket sorusundan oluşan yarı deneysel bir çalışma yapılmıştır (170). Çalışmanın sonucunda öğrencilerin %91.8'inin YCA ile ilgili herhangi bir eğitim/kurs almadığı tespit edilmiştir (170). YCA hakkındaki eğitimin ardından YCA için riskli davranışları bilen öğrenci sayısının arttığı saptanmıştır ($p<0.05$) (170). Özakar Akça'nın (2016) Çorum'da çocuk gelişimi bölümünde okuyan öğrencilerin ($n=123$) YCA ile ilgili bilgi düzeylerini ve YCA hakkındaki eğitiminin bilgi düzeylerine etkisini incelediği yarı deneysel çalışmada YCA ile ilgili modellere yönelik görsel sunum ve eğitimin, öğrencilerin bilgi düzeylerinde artışa neden olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$) (171). Araştırmada hemşirelik öğrencilerine oyuncak güvenliği ve standartları hakkında verilen eğitimle beraber hemşirelik öğrencilerinin ST'de sorulara doğru yanıt verme yüzdesi arttı.

Gelişmekte olan ülkelerde ishal, beş yaşın altındaki çocuklarda ikinci önde gelen ölüm nedenidir (172). Su, sanitasyon ve hijyen eksikliğinde küçük çocuklarda fekal ve oral hastalık bulaşmasına neden olmaktadır (173). Küçük çocuklar oyuncaklarını paylaşırlar, kirli zeminlerde oynarlar ve ağızlarına, ishale neden olan patojenlerin bulaşmasına neden bulunabilecek şeyler koyarlar (11, 174-179). ABD'de gündüz bakım evlerindeki oyuncakların dışkı ile kontamine olduğu tespit edilmiştir (180). Mauritius'ta (146) ve Yeni Zelanda'da (124) gündüz bakım merkezlerinde ve bekleme odalarında test edilen yumuşak oyuncakların, gözeneksiz oyuncaklara nispeten daha yüksek düzeyde bakteriyel kontaminasyona sahip olduğu saptandı. Ledwaba ve arkadaşlarının (2019) yaptığı araştırmada, hem ev hem de gündüz bakım merkezlerinden gelen çocuk oyuncakları, koliform ve patojenik *E. coli* ile kontamine olduğu belirlenmiştir (234). Çok sayıda araştırma, hastanelerde ve diğer klinik ortamlarda oyuncaklarda koliformların ve farklı patojenik bakteri ve virüslerin varlığını saptamıştır (139,142). Belçika'da YYBÜ'de yapılan başka bir çalışmada, bez oyuncakların %23'ünün çeşitli patojenlerle kontamine olduğu ve %9'unun 60 °C'de yıkanmasına rağmen kontamine olduğu belirlenmiştir (181). Oyuncaklarda bulunan bakterilerin yeni doğanlarda doğrudan enfeksiyon nedeni olduğuna dair çok az kanıt olmasına rağmen, Hanrahan ve Lofgren (2004), YYBÜ'deki oyuncakların ortadan kaldırılmasının, altı aylık bir süre içinde 1000 hasta günü başına 4,60'tan 1,99'a nozokomiyal enfeksiyon oranlarını düşürdüğünü buldu (182). Araştırmada öğrencilere “*Sadece elde yıkanabilen oyuncakların temizliği nasıldır?*” sorusu yöneltildiğinde ÖT'de doğru cevaplayanların

oranı %80.4 iken ST’de bu oran %85.7’ye yükseldi (Tablo 7). Kakai ve arkadaşları (2017) hastanede yatan çocukların oyuncaklarındaki patojenlerin bulaşmasını azaltmak için oyuncakların düzenli olarak sabunla yıkanarak temiz tutulmasını önermiştir (183). Yine öğrenciler *“Oyuncakların dezenfekte edilmesi ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi doğrudur?”* sorusuna ÖT’de %71.4’ü, ST’de %82.1’i doğru cevap vermiştir (Tablo 7). Rathore (2017) oyuncaklar, sabun ve su ile yıkanmalı, daha sonra dezenfekte edilmeli, durulanmalı ve hava ile kurutulmalı ya da bulaşıkları sterilize etmek için tasarlanmış bulaşık makinesinde yıkayarak temizlenmelidir demiştir (145). Çocuklar oyuncakları ortak kullanmamalı, eğer kullanılacaksa bir başka çocuğa oyuncak vermeden evvel temizlenmeli ve steril edilmelidir (184,185). Oyuncakların yıkanması ve dezenfeksiyonu konusunda da mevcut kılavuzlara uyulması önerilmektedir (186).

Çocukların gerçek kabiliyetlerinin izlenmesi, yalnız ev veya oyun sırasında gerçekleşmekte ve hayli vakit almaktadır (187). Çocuklar sağlık kontrolüne getirildiklerinde gerçek yeteneklerini kolay ve doğru biçimde yapamayabilirler (187). Söz gelişi, birkaç legoyu üst üste dizen çocuk, aşılarmaya geldiği vakit legoları dizemeyebilir (187). Araştırmada öğrencilere *“Oyun ve oyuncağın ince motor gelişimi ile ilgili olan yararı aşağıda verilen ifadelerden hangisidir?”* sorusuna ÖT’de öğrencilerin %71.4’ü doğru cevap verdi (Tablo 8). ST’de bu oran %87.4 oldu (Tablo 8). Araştırmada öğrencilere *“Oyun ve oyuncağın bilişsel gelişim ile ilgili olan yararı aşağıda verilen ifadelerden hangisidir?”* sorusuna ÖT’de öğrencilerin %44.6’sı doğru cevap verdi. ST’de bu oran %48.2 oldu (Tablo 8). Dengede durma, iki ayakla atlama, tutma-hoplama, basamak inip çıkma, atlamayı gerektiren oyun ve oyuncaklar kaba motor gelişim alanını; makas kullanma, geometrik şekil çizme, takıp sökme, hamur, kalem kullanma, üst üste koymayı gerektiren oyun ve oyuncaklar ince motor gelişim alanını; sosyal düzende uyulması gereken hususları kavratma, kız-erkek ayrımını kavratma, sorumluluk almayı kavratma oyun ve oyuncaklar sosyal-duygusal gelişim alanını; zıt kavramlar kavratma, sayı ve renk kavratma, insan vücudunu tasvir eden, eşleştirme gerektiren oyun ve oyuncaklar bilişsel gelişim alanını destekler (47,101,188-193). T.C. Sağlık Bakanlığı “Bebeklik ve Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Desteklenmesi Programı” kapsamında gerçekleştirilen araştırmada doktor, hemşire ve ebelerin çocukların motor, zihinsel, lisan psikososyal gelişimlerini takip etme ve risk grubundaki çocuk ve bebekleri tayin etme, ebeveynlere rehberlik etme, sorunları

bulunan çocuk, bebek ve ebeveynleri etkin hizmetlere yöneltme noktasındaki bilgi ve tecrübelerini yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir (194). Araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; öğrencilerin bilgi puanlarının iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Özellikle bu araştırmanın son sınıf öğrencilerinde yapılmış olması, aldıkları Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersinin üzerinden bir yıl geçmiş olması düşünüldüğünde, zaman faktörü de göz önüne alındığında, bu sonuçlar çok daha iyi olarak yorumlanabilir.

Öğrencilere *“Tek başına oyun evresi hangi yaşlar arasındadır?”* sorusu yöneltildiğinde ÖT’de öğrencilerin %53.6’sı doğru cevap verdi (Tablo 9). ST’de bu oran %75’e yükseldi (Tablo 14). Öğrencilere *“Birinci aya uygun oyuncaklar nelerdir?”* sorusu yöneltildiğinde öğrencilerin %67.9’u ÖT’de, %80.4’ü ST’de dönenceler, kırılmaz aynalar diyerek doğru cevap verdi. Öğrencilere *“Hangi yaş dönemindeki çocuğun oyuncağı kendi bedenidir?”* sorusu yöneltildiğinde ÖT’de öğrencilerin %58.9’u doğru cevap verdi. ST’de bu oran %66.1’e çıktı. Öğrencilere *“Hangi ayda tencereler ve kapakları, oyuncak telefonlar, ayrıca büyük blok şeklindeki oyuncaklar üzerinde çeşitli şekil ve boyutlarda delik olan ve bu deliklere uyabilen şekiller gibi denge ve zekâyı çalıştırıcı oyunlara başlanabilir?”* sorusu yöneltildiğinde ÖT’de öğrencilerin %32.1’i doğru cevap verdi. ST’de bu oran %44.6’ya yükseldi. Öğrencilere *“Yeni yürümeye başlayan çocuklar hangi oyunları severler?”* sorusu yöneltildiğinde ÖT’de öğrencilerin %58.’u doğru cevap verdi. ST’de bu oran %69.7’ye yükseldi. Öğrencilere *“Aşağıdaki ifadeler hangi yaş grubunu en iyi ifade eder?”* sorusu yöneltildiğinde ÖT’de öğrencilerin %42.8’i doğru cevap verdi. ST’de bu oran %55.4’e yükseldi (Tablo 9). Eyyublu’nun, (2016) hemşirelerin oyun ve oyuncak yönelimi hakkındaki bilgisini ölçmüş olduğu araştırmada hemşirelerin bilgi ve farkındalık düzeylerinin anlamlı çıktığını saptamıştır (195) ($p<0.05$).

Literatürde ebeveynlerin, diğer yetişkinlerin, öğretmenlerin ve oyuncak satıcılarının oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında araştırmalar mevcuttur (189-191,196-198). Fakat ulusal ve uluslararası yazında, 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi konusunda hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyini ölçen araştırmalara rastlanılmadı. Konu hakkında araştırmaların sınırlı olması konuya yönelik daha fazla araştırma gereksinimini doğurmaktadır.

6. SONUÇ ve ÖNERİ

6.1. Sonuçlar

Hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında verilen eğitimin hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeylerine olan etkisini belirlemek amacıyla yarı deneysel olarak gerçekleştirilen araştırmada H_0 hipotezi reddedildi H_1 hipotezi kabul edildi ve aşağıdaki sonuçlar elde edildi:

- Yaş sınıflarına, cinsiyete, öğrenim tipine ve kardeş sayısına baba eğitim düzeyine ve baba mesleğine göre ÖTBP/STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$).
- Anne eğitim düzeyine göre ÖTBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F=2.935$; $p=0.042$). Anne eğitim düzeyine göre STBP açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$).
- ÖT'de öğrencilerin % 76.8' i, ST'de ise %82.1'i oyuncaklar üzerindeki yazı, işaret ve sembollerini merak ettiğini belirtti.
- ÖT'de öğrencilerin %73.2' si, ST'de ise %83.9' u oyuncaklar üzerindeki yazı, işaret ve sembollerini okuduğunu belirtti.
- ÖT'de öğrencilerin %28.6' sı, ST'de ise %51.8'i oyuncaklar üzerindeki yazıları, işaretleri ve sembollerini araştırdığını belirtti.
- ÖT'de öğrencilerin %41.1' i, ST'de ise %85.7' si oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtti.
- 0-1 yaş bebeklik döneminde oyun önemi ve oyuncak seçimi konusunda lisans düzeyinde eğitim materyalleri elde edildi.
- 0-1 yaş bebeklik döneminde oyun önemi ve oyuncak seçimi ile ilgili bilgi formu geliştirildi.

6.2. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçları dikkate alınarak;

- 1) Hemşirelerin bilişsel, psikososyal, motor, dil gelişiminin önemli bir unsuru olan oyuncak seçimi hususunda danışanlara kılavuzluk etme ve danışmanlık yapması ve konunun önemine dikkat çekilmesi ve böylece ailelerin bilgiye ulaşma noktasında sağlık profesyonellerinin işlevselliğinin artırılması tavsiye edilmektedir.
- 2) Oyun ve oyuncak konusunda hemşireler, aileleri ve eğitimcileri bilinçlendirmek amacıyla eğitim faaliyetleri düzenlenmeli ve bu eğitimlerin uygun zamanlarda teşviki ve sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Hemşire, ebe, doktor gibi değişik alanlardan kişilerin ailelere oyuncak seçimi ile ilgili tanıtım, broşür, kitapçık gibi çocukların gelişimlerine yardımcı olabilecek materyalleri ortak çalışmalar yaparak sunmaları tavsiye edilir. Çocukluk döneminde aileler/çocuğa bakmakla yükümlü bireyler çocukların anlama evrenini dikkate alarak çocuklarla iletişim kurmalı, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyecek şekilde çocuğa bütüncül yaklaşımları konusunda bilgilendirilmelidir.
- 3) Lisans eğitimini tamamlayan hemşireler özellikle de oyuncak seçimi yaparken, sağlıklı ve/veya hasta çocuğun gelişimine, yaş faktörüne, isteğine, ilgisine, becerisine, gereksinimine ve oyuncağın güvenliğine göre tercih etmesi ve ayrıca immün sistemi zayıf çocukların/bebeklerin ailelerinin oyuncak hijyeni hakkında bilinçlendirilmesi konusunda bilgi sahibi olmalı ve bakım vericilere bu doğrultuda rehberlik ve danışmanlık yapmalıdır.

KAYNAKLAR

1. **Çalışandemir F.** *Oyunun Önemi. Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış.* Ankara: Pegem Akademi, **2014**:17-30.
2. **Özhan M.** *Çocuk Folkloru.* Ankara, **2005**:225-243.
3. **Altinköprü T.** *Çocuk Psikolojisi, Çocuğun Gelişimi, Mutluluğu Ve Sosyal Uyumu Nasıl Sağlanır?* İstanbul: Hayat Yayıncılık, **2015**.
4. **Şenol S.** Cinsiyete göre oyun ve oyuncak seçimi. *Çocuk ve Aile Dergisi*, **2002**; 44:7-12.
5. **Özmert E.** Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-III: Aile. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, **2006**; 49:256- 273.
6. **Chapman AR, Wilkie S, Regan L.** Not just a toy: accidental cardiac injury from an air rifle. *Eur J Cardiothorac Surg*, **2012**; 42:750.
7. **Shazly TA, Al-Hussaini AK.** Pediatric ocular injuries from airsoft toy guns. *J Pediatr Ophthalmol Strabismus* , **2012**; 49:54-57.
8. **O'Neill PJ, Lumpkin MF, Clapp B, et al.** Significant pediatric morbidity and mortality from intracranial ballistic injuries caused by nonpowder gunshot wounds. A case series. *Pediatr Neurosurg*, **2009**; 45:205-219.
9. **Muzumdar D, Higgins MJ, Ventureyra EC.** Intrauterine penetrating direct fetal head trauma following gunshot injury: a case report and review of the literature. *Childs Nerv Syst*, **2006**; 22:398-402.
10. **Ulukol B.** Ev kazaları. İçinde: Karaböcüoğlu,M, Uzel N, Yılmaz L, (editörler). *Çocuk Acil Tıp Kitabı, İstanbul, 2004*.
11. **Martinez-Bastidas T, Castro-Del Campo N, Mena KD, Castro-Del Campo N, Leon-Felix J, Gerba CP, Chaidez C.** Detection of pathogenic micro-organisms on children's hands and toys during play. *Journal of Applied Microbiology*, **2014**; 116:1668–1675. doi: 10.1111 / jam.12473.
12. **Siyez DM.** Fiziksel gelişim. İçinde: Kaya A, (editör). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Pegem Akademi, **2017**: 42-56.
13. **Yörükoğlu, A.** *Çocuk Ruh Sağlığı.* İstanbul : Özgür Yayınları, **2003**.
14. **Ekşi A.** *Ben Hasta Değilim Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü.* İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, **2011**.
15. **Erden M, Akman Y.** *Gelişim ve Öğrenme.* 10. Baskı. Ankara: Arkadaş Yayınevi, **2011**.
16. **Sadock, B J ve Sadock, V.** *Concise Textbook of Child and Adolescent Psychiatry.* Philadelphia : Lippincott William&Wilkins, **2009**.
17. **Çavuşoğlu, H.** *Çocuk Sağlığı Hemşireliği.* Ankara: Sistem Ofset Yayınları, **2013**.
18. **Törüner EK, Büyükgönenç L.** *Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları.* Ankara: Göktuğ Yayıncılık, **2012**.
19. **Hatfield NT.** *Broadribb's Introductory Pediatric Nursing.* 7th Ed., U.S.A.: Lippincott Williams&Wilkins, **2007**.

20. **Ankay A.** *Ruh Sağlığı ve Davranış Bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevi, **2012**.
21. **Arı R.** *Eğitim Psikolojisi Gelişim ve Öğrenme*. 6. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları, **2016**: 51.
22. **Kurt G.** Bebeklik ve yürüme çağında bilişsel gelişim. İçinde: Işıkoğlu Erdoğan N, (çeviri editörü). *Bebekler ve Çocuklar Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa*. 7. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları, **2015**: 255.
23. **Şahin S.** Bilişsel gelişim. İçinde: Baysal Metin N, (editör). *Doğum Öncesinden Ergenliğe Çocuk Gelişimi*. 2. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, **2017**: 83-90.
24. **Gülay Ogelman H, Aytaç P, Erol A, Erdentuğ F, Akdeniz Yolaç Ö, Güner Özbilenler M.** Anne-baba ve çocuk görüşleri doğrultusunda oyun. *Sosyal Bilimler Dergisi*, **2019**; 5(2):65-87.
25. **Senemoğlu N.** *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. 9. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, **2004**.
26. **Berk LE.** *Child Development*. 8th Ed., Boston : Pearson Education, **2008**.
27. **Santrock JW.** *Yaşam Boyu Gelişim: Gelişim Psikolojisi*. 13th ed., Ankara: Nobel Kitap, **2012**.
28. **Yavuzer H.** *Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*. 16th ed., İstanbul: Remzi Kitabevi, **2003**.
29. Şenay Çetinkaya (2012). The Growth and Development in Healthy Child, Contemporary Pediatrics, Dr. Öner Özdemir (Ed.), ISBN: 978-953-51-0154-3, InTech, Erişim: (<http://www.intechopen.com/books/contemporary-pediatrics/the-growth-and-develeopment-in-a-healthy-child> Erişim tarihi:10.01.2021)
30. **Baysal Metin EN, Dağhoğlu HE, Saranlı AG.** *Çocuk Gelişim Bakış Açısı ile Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara: Hedef CS Basın Yayın, **2018**.
31. **Aral N, Kadan G.** Sosyal gelişim. İçinde: Aral N, Temel ZF, (editörler). *Çocuk Gelişimi*, Ankara: Hedef CS Basın Yayın, **2018**.
32. **Demircioğlu H.** Sosyal duygusal gelişim. İçinde: Baysal Metin EN, (editör). *Doğum Öncesinden Ergenliğe Çocuk Gelişimi*, 2nd ed., Ankara: Pegem Akademi, **2017**: 163–196.
33. **Bütün Ayhan A.** Bilişsel gelişim. İçinde: Aral N, Duman T, (editörler). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayınları, **2017**: 104-128.
34. **Davashgil Ü.** Bebeklik dönemi. İçinde: Yavuzer H, (editör). *Ana-Baba Okulu*. 20. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi, **2016**: 5-10.
35. **Çankaya G, Ergin H.** Çocukların Oyunlara Göre Empati ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **2015**.
36. **Yavuzer H.** *Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*. 34. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi, **2016**: 8-10.
37. **Sezer T, Yoleri S.** Okul öncesi çocuğunun temel özellikleri ve gereksinimleri. İçinde: Uyanık Balat G, (editör). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. 5. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları, **2015**: 35-40.
38. **Aksoy P, Baran G.** Dil Gelişimi. İçinde: Akyol AK, (Editör). *Erken çocukluk Döneminde Gelişim I: 0-36 Ay*. 2. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık, **2019**.
39. **Trawick SJ.** *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. 5. Baskı, Ankara: Nobel, **2014**.
40. **Haywood KM, Getchell N.** *Life Span Motor Development*. 6th ed., United States: Human Kinetics, **2014**.

41. **Sevimay-Özer D, Özer MK.** *Çocuklarda Motor Gelişim.* 8. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, **2014.**
42. **Gallahue DL, Ozmun JC, Goodway JD.** *Motor Gelişimi Anlamak.* 7th Ed., In: Özer DS, Aktop A, (editors). New York: McGraw-Hill Publication, **2014.**
43. **Clark JE.** From the beginning : A developmental perspective on movement and mobility. *Ouest*, **2005**; 57:37-45.
44. **Özer DS, Özer K.** *Çocuklarda Motor Gelişim.* Ankara: Nobel Yayıncılık, **2016.**
45. **Gizir Z.** Motor gelişim. İçinde: Köksal Akyol A, (editör). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim I: 0-36 Ay.* Ankara: Anı Yayıncılık, **2017**: 198-238.
46. **Dalğar T, Kaya Aİ.** Oyuncak tercihinde ahşap malzeme özelliklerinin incelenmesi. *İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi*, **2017**; 6(3):9-16.
47. **Bekmezci H, Özkan H.** Oyun ve oyuncağın çocuk sağlığına etkisi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, **2015**; 5(2):81-87.
48. **Gültekin M, Gürdoğan Bayır Ö, Balbağ NL.** Haklarımız var: çocukların gözünden çocuk hakları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2016**; 8(24), 972-1005.
49. **Dağ H, Doğan M, Sazak S, Kaçar A, Yılmaz B, Doğan A, Arıca V.** Current approach to child rights. *Çukurova Medical Journal*, **2015**; 40(1):1-5.
50. **Topsakal C, Sadıkoğlu İ.** Okul öncesi eğitimde çocuk hakları eğitimi çalışmalarına genel bir bakış. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **2017**; 3(6):219-244.
51. **Akyüz E.** *Çocuk Hukuku.* Ankara: Pegem, **2013.**
52. **Hodgkin R, Newell P.** *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı.* Unicef, **1998.**
53. **Polat O.** Türkiye’de çocuk haklarının durumu. *Toplum ve Demokrasi*, **2008**; 2(2):149-157.
54. **Egemen A, Yılmaz Ö, Akil İ.** Oyun, oyuncak ve çocuk. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, **2004**; 5(2):39-42.
55. **Bauman Z.** *Postmodern Etik.* Türker A. (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, **2016.**
56. **Huizinga J.** *Homo Ludens.* İstanbul: Alfa, **2015.**
57. **Duran CS.** Güncel Sanatta Oyun Kuramı Ve Oyun Kavramı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, **2016.**
58. **Keleş M.** 4-6 Yaş Arası Çocukların Oyuncak Tercihleri Ve Oyun Becerilerinin Annenin Depresyon Düzeyi İle İlişkilendirilerek İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul, **2019.**
59. **Cirhinlioğlu FG.** *Çocuk Gelişimi ve Ruh Sağlığı.* 3.Baskı. Ankara: Nobel, **2015.**
60. **Poyraz H.** *Okul Öncesinde Oyun ve Oyun Örnekleri.* 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık, **2011**: 45-50.
61. **Gray P.** Studying play without calling it that. In: Johnson JE, Eberle SG, Henricks TS, Kushner D. Eds. *The Handbook Of The Study Of Play.* Lanham: Rowman ve Littlefield, **2015**: 121-138.
62. **Emiroğlu K.** *Gündelik Hayatımızın Tarihi* Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, **2001**: 655.

63. **Kaytez N, Durualp E.** Türkiye’de okul öncesinde oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, **2014**; 2(2):110-122.
64. **Wood E, Hedges H.** Curriculum in early childhood education: Critical questions about content, coherence, and control. *The Curriculum Journal*, **2016**; 27(3):387-405.
65. **Güneş H.** *Şimdi Oyun Zamanı*. 3. Baskı, Ankara: Kök Yayıncılık, **2011**.
66. **Tuğrul B.** *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*. Ankara: Hedef C.S. Basın Yayın, **2017**.
67. **Tuğrul B.** Oyunun gücü. İçinde: Aksoy AB, (editör). *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*. Ankara: Amaç CS Yayıncılık, **2015**: 9-30.
68. **Yavuzer H.** *Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*. İstanbul: Remzi Kitapevi, **2018**.
69. **Çakmak A, Elibol F.** *Çocuk ve Oyun*. Ankara: Vize Basın Yayın, **2015**.
70. **Poyraz H.** *Okul Öncesinde Oyun ve Oyun Örnekleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, **2017**.
71. **Erduran N, Yılmaz M.** *Oyun Dünyam Dünyam Oyun*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları, **2016**.
72. **Yavuzer H.** *Çocuk Psikolojisi*. 38. Basım, İstanbul: Remzi, **2015**.
73. **Dilci T, Arslan A.** Çocuk oyuncaklarının çocukların gelişim alanlarına yönelik etkilerinin günümüz bağlamında incelenmesi (Sivas ili örneği). *Sosyal Bilimler Dergisi*, **2017**; 7(13):35-48.
74. **Saygı M.** Günümüzde Oyun Sanatı Oyuncak İlişkisi İle Seramik Uygulamalar. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, **2018**.
75. **Çavuşoğlu H.** *Çocuk Sağlığı Hemşireliği*. Genişletilmiş 8. Baskı, Ankara: Sistem Ofset Basımevi, **2004**: 67.
76. **Onur B.** *Oyuncaklı Dünya Oyuncakın Toplumsal Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi, **2010**: 24.
77. **Özer A, Gürkan CA, Ramazanoğlu OM.** Oyunun çocuk gelişimi üzerine etkileri. *Doğu Anadolu Bölge Araştırmaları*, **2003**; 5(6):67-79.
78. **Galligan AC.** That place where we live the discovery of self through the creative play experience. *Journal of Child Adolescent Psychiatric Nursing*, **2000**; 13:169-176.
79. **Aksoy AB, Dere Çiftçi H.** Oyun alanı, materyal ve oyuncaklar. İçinde: Aksoy AB, (Editör). *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*, Ankara: Hedef Cs Basın Yayın, **2015**.
80. **Kandır A, Tezel Şahin F.** *Okul Öncesi Dönemde Oyuncak ve Oyun Materyalleri Eğitici Oyuncaklar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, **2011**: 13-16.
81. **Hirsh-Pasek K, Golinkoff RM, Berk L, Şarkıcı DG.** *Okul Öncesinde Oyunla Öğrenme İçin Bir Yetki*. New York, NY: Oxford University Press, **2009**.
82. **Logan SW, Robinson LE, Wilson AE, Lucas WA.** Getting the fundamentals of movement: a meta-analysis of the effectiveness of motor skill interventions in children. *Child Care Health Development*, **2012**; 38(3):305-315. doi: 10.1111/j.1365-2214.2011.01307.x.
83. **Pellegrini AD, Smith PK.** Physical activity play: the nature and function of a neglected aspect of playing. *Child Development*, **1998**; 69(3):577-598.

84. **Lubans DR, Morgan PJ, Cliff DP, Barnett LM, Tamamen AD.** Fundamental movement skills in children and adolescents: review of associated health benefits. *Sports Medicine*, **2010**; 40(12):1019-1035.
85. **Ansari A, Pettit K, Gershoff E.** Combating Obesity in Head Start: Outdoor Play and Change in Children's Body Mass Index. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatric*, **2015**; 36(8):605-612.
86. **Hirsh-Pasek K, Zosh JM, Golinkoff RM, Gri JH, Robb MB, Kaufman J.** Putting education in "educational" apps: lessons from the science of learning. *Psychological Science in the Public Interest*, **2015**; 16(1):3-34.
87. **Fisher KR, Hirsh-Pasek K, Golinkoff RM, Gryfe SG.** Conceptual split? Parents' and experts' perceptions of play in the 21st century. *Journal of Applied Development Psychology*, **2008**; 29:305-316.
88. **Şahinkaya R.** *Çocuk Psikolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, **2008**: 7.
89. **Sevinç M.** *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*. İstanbul: Yaylacık Matbaası, **2004**:96.
90. **Durualp E, Aral N.** Oyunun türleri ve gelişimi. İçinde: Aksoy AB, (editör) *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*, 2. Baskı, Ankara: Hedef Yayıncılık, **2015**:232.
91. **Başoğlu C, Lök N, Öncel S.** Çocukların aile içi şiddetten korunmasında ailelere yönelik girişimler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2017**; 9(2):123-135.
92. **Tsao L.** How much do we know about the importance of play in child development? *Childhood Education*, **2002**; 78:230-233.
93. **Yağan Güder S, Güler Yıldız T.** Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2016**; 31(2):424-446.
94. **Gmitrovaa V, Podhajeckáb M, Gmitrovc J.** Children's play preferences: implications for the preschool education. *Early Child Development and Care*, **2009**; 179(3):339-351.
95. **Güney Karaman N.** Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların bilişsel üslupları ile oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, **2009**; 42(2):163-182.
96. **Saracho ON.** Exploring young children's literacy development through play. *Early Child Development and Care*, **2001**; 167:103-114.
97. **Arabacı N, Çıtak Ş.** Okul öncesi dönemdeki çocukların "oyun" ve "açık alan (bahçe)" etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve örnek bir bahçe düzenleme çalışması. *Mediterranean Journal of Educational Research*, **2017**; 11(21):28-43.
98. **Scarlett WG.** *The Sage Encyclopedia Of Classroom Management*. California: SAGE Publications, **2015**.
99. **Sahlberg P.** *Eğitimde Finlandiya Modeli*. İstanbul: Metropolis Yayıncılık, **2018**.
100. **Blakemore JEO and Centers RE.** Characteristics of boys' and girls' toys. *Sex Roles*, **2005**; 53:619-633.
101. **Uğurlu ES, Özet F ve Ayçiçek D.** Examinations of knowledge and applications about toy selections of mothers who have child 1-3 age group. *International Journal of Human Sciences*, **2012**; 9:879-891.

102. Köylü M, Oruç C. *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınevi, 2017.
103. Scalise NR, Daubert EN, Ramani GB. Narrowing the early mathematics gap: A play-based intervention to promote low-income preschoolers' number skills. *Journal of Numerical Cognition*, 2017; 3(3):559-581.
104. O'Sullivan L, Ring E. Play as learning: implications for educators and parents from findings of a national evaluation of school readiness in Ireland. *International Journal of Play*, 2018; 7(3):266-289.
105. VanFleet R, Sywulak AE, Sniscak CC. *Çocuk Merkezli Oyun Terapisi*. İstanbul: Apamer Psikoloji yayınları, 2018.
106. Cürebal F, Çetin Özben G. *Anne-Baba, Veli, Aile Eğitimi ve Rehberliği 0-18 Yaş Grubu Gelişimi Rehberi*. İstanbul: Adel Kalemcilik, 2012.
107. Akandere M. *Eğitici Okul Oyunları*. Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık, 2006: 1-36.
108. Şahin E. *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adayları ve Öğretmenleri için Uygulama Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2005.
109. Ramazan O, Unsal O. A study on the relationship between the social emotional adaptation and behavioral problems of 60- 72 month old preschoolers. *Procedia Social and Behavioral Science*, 2012; 46:5828-5832.
110. Tören A. Erzincan'dan Derlenen Çocuk Oyunlarının Çocuk Eğitimindeki Yeri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 2011.
111. Onur B. *Oyunlar ve Oyuncaklar*. Ankara: Kalem Kitap Yayınları, 2016.
112. Çoban B, Nacar E. Oyunun tanımı. İçinde: Şahin HM, (Editör). *Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar*, 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006: 23-24.
113. Kaugars AS, Russ SW. Assessing preschool children's pretend play: preliminary validation of the affect in play scale-preschool version. *Early Education and Development*, 2009; 20(5):733-755.
114. Koçyiğit S, Tuğluk MN ve Kök M. Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007; 16:325-342.
115. O'Dwyer MV, Fairclough SJ, Knowles Z and Stratton G. Effect of a family focused active play intervention on sedentary time and physical activity in preschool children. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 2012; 9:117-130.
116. Laya BF, Restrepo R, Lee EY. Practical imaging evaluation of foreign bodies in children: an update. *Radiol Clin N Am*, 2017; 55(4):845-867.
117. Kodituwakku R, Palmer S, Paul SP. Management of foreign body ingestions in children: button batteries and magnets. *Br J Nurs*, 2017; 26(8):456-461.
118. Orsagh-Yentis D, McAdams RJ, Roberts KJ, McKenzie LB. Foreign-body ingestions of young children treated in US emergency departments: 1995-2015. *Pediatrics*, 2019; 143(5):e20181988.
119. Gurevich Y, Sahn B, Weinstein T. Foreign body ingestion in pediatric patients. *Curr Opin Pediatr*, 2018; 30(5):677-682.
120. Boran BO, Boran P, Barut N, Akgün C, Çelikoglu E, Bozbuğa M. Evaluation of mild head injury in a pediatric population. *Pediatr Neurosurg*, 2006; 42: 203-207.

121. **Lifschultz BD and Donoghue ER.** Deaths due to foreign body aspiration in children: the continuing hazard of toy balloons. *Journal of Forensic Sciences*, **1996**; 41:247-251.
122. **Ryan CA, Yacoub W and Paton T.** Childhood deaths from toy balloons. *American Journal of Diseases of Children*, **1990**; 144:1221-1224.
123. **Vanarsdale JL, Leiker RD, Kohn M, Merritt TA and Horowitz BZ.** Lead poisoning from a toy necklace. *Pediatrics*, **2004**; 114:1096-1099.
124. **Abdel-Rahman HA.** Fatal suffocation by rubber balloons in children: mechanism and prevention. *Journal of Forensic Sciences*, **2000**; 108(2):97-105.
125. **Aslan N, Yıldızdaş D, Özden Ö, Yöntem A, Horoz ÖÖ, Kılıç S.** Evaluation of foreign body aspiration cases in our pediatric intensive care unit: Single-center experience. *Turk Pediatri Ars*, **2019**; 54(1): 44-48.
126. **Rimell FL, Thome A Jr, Stool S, Reilly JS, Rider G, Stool D, Wilson CL.** Characteristics of objects that cause choking in children. *JAMA*, **1995**; 274(22):1763-1766.
127. **Muñoz FM, Ong LT, Seavy D, Medine D, Correa A, Starke JR.** Tuberculosis among adult visitors of children with suspected tuberculosis and employees at a children's hospital. *Infection Control and Hospital Epidemiology*, **2002**; 23(10):568-572.
128. **Varga A, Kova cs T, Saxena AK.** Analysis of complications after button battery ingestion in children. *Pediatr Emerg Care*, **2018**; 34(6):443-446.
129. **Wenjing L, Guangyi W, Xiaowen Z.** Button battery intake as foreign body in chinese children: Review of case reports and the literatu re. *Pediatr Emerg Care*, **2015**; 31(6):412-415.
130. **Krom H, Visser M, Hulst JM, et al.** Serious complications after button battery ingestion in children. *Eur J Pediatr*, **2018**; 177(7):1063-1070.
131. **Chow J,O'donnell C, Parsons S.** Fatal aortoesophageal fistula secondary to button battery ingestion in a young child. *Journal of Forensic Radiology and Imaging*, **2016**; (6):38-41.
132. **Çamur D, Vaizoğlu SA, Akbaş M, Başaran D, Batmaz A, Bilgin E, Bulam M.** Oyuncak alıcı ve satıcılarının oyuncak güvenliği ve yönetmeliği konusundaki bilgi düzeyleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, **2008**; 51:31-38.
133. **Shelov SP, Altmann TR.** Oyuncaklar. In: Shelov SP, Altmann TR, (Eds). *Bebek ve Küçük Çocuk Bakımı (0-5 Yaş)*, 1. Baskı, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları; **2015**.
134. **Ilıcak GG.** Oyuncaklara AB standardı geliyor. *Çocuk Çocuk*, **2002**; 16:30-31.
135. **Davies K.** Gelişim ve oyun. İçinde: Avan Özdemir N, (Editör). *Doğal Yöntemlerle Bebek ve Çocuk Bakımı Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, **2010**: 83.
136. **Arısoy ES.** Sitomegalovirüs Enfeksiyonları: Etken ve Epidemiyoloji. *Journal of Pediatric Infection*, **2011**; 5(1):208-212.
137. **Moore DL.** Essentials of paediatric infection control. *Paediatric Child Health*, **2001**; 6(8):571-579.
138. **Randle J, Fleming K.** The risk of infection from toys in the intensive care setting. *Nursing Standard*, **2006**; 20(40):50-54.
139. **Avila-Aguero ML, German G, Paris MM, Herrera JF.** Toys in a pediatric hospital: Are they a bacterial source? *American Journal of Infection Control*, **2004**; 32:287-290.

140. **American Academy of Pediatrics Committee on Infectious Diseases.** Infection prevention and control in pediatric ambulatory settings. *American Academy of Pediatrics*, **2007**; 120 (3):650-662.
141. **Günaydın M, Gürler B.** Hastane Enfeksiyonlarının Kontrolünde Dezenfeksiyon, Antisepsi ve Sterilizasyon “Das” Uygulamaları. *Ankem Dergisi*, **2008**; 22(4):221-231.
142. **Davies M, Mehr S, Garland ST, Morley CJ.** Bacterial colonization of toys in neonatal intensive care cots. *Pediatrics*, **2000**; 106 (2):1-5.
143. **Boretti VS, Corrêa RN, Ferreira dos Santos SS, Leão MVP, Gonçalves e Silva CR.** Sensitivity profile of Staphylococcus spp. and Streptococcus spp. isolated from toys used in a teaching hospital playroom. *Revista Paulista de Pediatria*, **2014**; 32(3):151-156.
144. **Kılıç D.** Hastalar arası bulaş riskinin azaltılması. 4. Ulusal Sterilizasyon Dezenfeksiyon Kongre Kitabı. Samsun-Türkiye, 20-24 Nisan 2005:479-492.
145. **Rathore MH, Jackson MA, Committee on Infectious Diseases.** Infection prevention and control in pediatric ambulatory settings. *Pediatrics*, **2017**; 140(5):1-25.
146. **Merriman E, Corwin R, Ikram R.** Toys are a potential source of cross-infection in general practitioners’ waiting rooms. *British Journal of General Practice*, **2002**; 52:138-140.
147. **Fleming K, Randall J.** Toys-friend or foe? A study of infection risk in a paediatric intensive care unit. *Paediatric Nursing*, **2006**; 18(4):14-18.
148. **Yalçınkaya T.** “0-6 yaş arasında oyun ve oyuncaklar”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, **1993**; 5:169-174.
149. **Köroğlu E.** *Hoş geldin Bebek: 0-1 Yaş Arası Bebek Bakımı, Beslenme ve Gelişimi*. 3. Baskı, Ankara: HYB Yayıncılık, **2008**: 166-276.
150. **Kuloğlu Türker N.** *Bebeğinizin Gelişimi İçin Neler Yapabilirsiniz? (0-1 yaş)*. 1. Basım, İstanbul: Sistem Yayıncılık, **2011**: 131-214.
151. **Küçüködük Ş.** *Çocuk Sağlığı Rehberi*. 3. Baskı, Ankara: Pelin Ofset, **2006**: 335-336.
152. **Tamis-LeMonda CS, Shannon JD, Cabrera NJ, Lamb ME.** Fathers and mothers at play with their 2 and 3 year olds: contributions to language and cognitive development. *Child Development*, **2004**; 75(6):1806-1820. doi: 10.1111/j.1467-8624.2004.00818.x.
153. **Honig AS.** Little Kids, Big Worries. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing, **2010**: 89.
154. **Aynal Ş.** Erken çocukluk döneminde gelişim. İçinde: Deniz E, (Editör). *Çocukta Oyun Gelişimi ve Yaratıcılık*, Ankara: Ertem Basım, **2011**: 353-390.
155. **Ambrose SE, Raol NP.** Pediatric airway foreign body. *Operative Techniques in Otolaryngology Head and Neck Surgery*, **2017**; 28: 265–269.
156. **Lluna J, Olabarri M, Domènech A, Rubio B, Yagüe F, Benítez MT, Esparza MJ, Mintegi S.** Recommendations for the prevention of foreign body aspiration. *An Pediatr (Barc)*, **2017**; 86(1):50.e1–50.e6.
157. **Wu X, Wu L, Chen Z, Zhou Y.** Pediatik yoğun bakım ünitesinde tedavi edilen bebeklerde ve çocuklarda ölümcül bLlunaoğulma: 7 yıllık deneyim. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, **2018**; 110: 67-69.
158. **Safari M, Manesh MR.** Demographic and clinical findings in children undergoing bronchoscopy for foreign body aspiration. *Ochsner Journal*, **2016**; 16(2):120–124.

159. **Mansour B, Elias N.** Foreign body aspiration in children with focus on the role of flexible bronchoscopy: a 5 year experience. *The Israel Medical Association Journal*, **2015**; 17:599–603.
160. **Massie J, Fink M.** Suspected foreign body inhalation in children: what are the indications for bronchoscopy? *The Journal of Pediatrics*, **2010**; 156(4):690–691. doi: 10.1016/j.jpeds.2009.12.009.
161. **Sinha V, Talagauara Umesh S, Jha SG.** Rigid bronchoscopy in pediatric patients. *Indian Journal of Otolaryngology and Head and Neck Surgery*, **2017**; 69(4):449–452. doi: 10.1007/s12070-017-1222-2.
162. **Ding G, Wu Beirong, Vinturache A, Cai C, Lu M, Gu H.** Tracheobronchial foreign body aspiration in children: A retrospective single-center cross-sectional study. *Medicine*, **2020**; 29(99):e20480. doi: 10.1097/MD.00000000000020480.
163. **Latifi X, Mustafa A, Hysenaj Q.** Rigid tracheobronchoscopy in the management of airway foreign bodies: 10 years experience in Kosovo. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, **2006**; 70:2055–2059.
164. **Cohen S, Goldberg S, Springer C, Avital A, Picard E.** Foreign body aspiration in children. *Harefuah*, **2015**; 154(3):175-177.
165. **Karatzanis AD, Vardouniotis A, Moschandreas J, Prokopakis EP, Michailidou E, Papadakis C, Kyrmizakis DE, Bizakis J, Velegrakis GA.** The risk of foreign body aspiration in children can be reduced with proper education of the general population. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, **2007**; 71(2):311–315.
166. **Iversen RH, Klug TE.** Need for more clear parental recommendations regarding foreign body aspiration in children. *Danish Medical Journal*, **2012**; 59(9):A4498.
167. **Puterman M, Gorodischer R, Leiberman A.** Tracheobronchial foreign bodies: the impact of a postgraduate educational program on diagnosis, morbidity, and treatment. *Pediatri*, **1982**; 70(1):96–98.
168. **Hughes CA, Baroody FM, Marsh BR.** Pediatric tracheobronchial foreign bodies: historical review from the Johns Hopkins Hospital. *Annals of Otolaryngology and Laryngology*, **1996**; 105(7):555-561.
169. **Andazola JJ, Sapien RE.** Boğulan çocuk: ambulans gelmeden önce ne olur? *Hastane Öncesi Acil Bakım*, **1999**; 3(1):7-10.
170. **Çelik N, Arıkan D.** The effect of the training given to the child development students about foreign body aspiration upon their knowledge levels. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, **2013**; 77(11):1811-1817.
171. **Özakar Akça S.** The effect of foreign body aspiration training on the knowledge level of pupils. *Brazilian Journal of Otorhinolaryngology*, **2016**; 82(4):408-415. doi: 10.1016 / j.bjorl.2015.06.005.
172. **Liu L, Oza S, Hogan D, Perin J, Rudan I, Lawn JE, Cousens S, Mathers C, Black RE.** Global, regional, and national causes of child mortality in 2000-13, with projections to inform post-2015 priorities: an updated systematic analysis. *Lancet*, **2015**; 385:430–440. doi: 10.1016 / S0140-6736 (14) 61698-6.
173. **Brown J, Cairncross S, Ensink JHJ.** Water, sanitation, hygiene and enteric infections in children. *Archives of Disease in Childhood*, **2013**; 98:629–634. doi: 10.1136 / archdischild-2011-301528.
174. **Biranja-Hurdoyal S, Quirin T.** Comparative contamination rate of toys in kindergartens and households. *American Journal of Infection Control*, **2012**; 40:577–578. doi: 10.1016 / j.ajic.2012.04.337.

175. Aggarwal P, Uppal B, Ghosh R, Prakash SK, Rajeshwari K. Highly-resistant E. coli as a common cause of paediatric diarrhoea in India. *Journal of Health Population and Nutrition*, **2013**; 31:409–412. doi: 10.3329 / jhpn.v31i3.16835.
176. Julian TR, Pickering AJ, Leckie JO, Boehm AB. Enterococcus spp on fomites and hands indicate increased risk of respiratory illness in child care centers. *American Journal of Infection Control*, **2013**; 41:728–733. doi: 10.1016 / j.ajic.2012.10.013.
177. Stauber CE, Walters A, De Aceituno AMF, Sobsey MD. Bacterial contamination on household toys and association with water, sanitation and hygiene conditions in Honduras. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, **2013**; 10:1586–1597. doi: 10.3390 / ijerph10041586.
178. Ibfelt T, Englund EH, Schultz AC, Andersen L. Effect of cleaning and disinfection of toys on infectious diseases and micro-organisms in daycare nurseries. *Journal of Hospital Infection*, **2015**; 89:109–115. doi: 10.1016 / j.jhin.2014.10.007.
179. Torondel B, Gyekye-Aboagye Y, Routray P, Boisson S, Schimdt W, Clasen T. Laboratory development and field testing of sentinel toys to assess environmental faecal exposure of young children in rural India. *Transaction of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene*, **2015**; 109:386–392. doi: 10.1093 / trstmh / trv023.
180. Weniger BG, Ruttenber AJ, Goodman RA, Juranek DD, Wahlquist SP, Smith JD. Fecal coliforms on environmental surfaces in two day care centers. *Applied and Environmental Microbiology*, **1983**; 45:733–735.
181. Naesens R, Jeurissen A, Vandeputte C, Cossey V, Schuermans A. Washing toys in a neonatal intensive care unit decreases bacterial load of potential pathogens. *Journal of Hospital Infection*. **2009**; 71:197–198.
182. Hanrahan KS, Lofgren M. Evidence-based practice: examining the risk of toys in the microenvironment of infants in the neonatal intensive care unit. *Advances in Neonatal Care*, **2004**; 4(4):184–201.
183. Kakai R, Akunga D, Onyango R. Baseline survey of sanitation and hygiene in busia county, Kenya. *International Journal of Innovative Science and Research Technology* **2017**; 4(1):139–152.
184. Freifeld AG, Bow EJ, Sepkowitz KA, Boeckh MJ, Ito JI, Mullen CA, Raad II, Rolston KV, Young JH, Wingard JR. Clinical practise guideline for the use of antimicrobial agents in neutropenic patients with cancer. *Clinical Infectious Diseases*, **2011**; 52:e56-e93.
185. Yokoe D, Casper C, Dubberke E, Lee G, Munoz P, Palmore T, Sepkowitz K, Young JA, Donnelly JP. Infection prevention and control in health-care facilities in which hematopoietic cell transplant recipients are treated. *Bone Marrow Transplantation*, **2009**; 44:495-507.
186. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). *ABC's of Safe and Healthy Child Care: An On-Line Handbook for Child Care Providers*. US Department of Health and Human Services, CDC: Atlanta, GA, **2000**.
187. Ertem Öztürk İ. Sağlık Hizmetinde Çocukların Gelişimlerinin İzlenmesi ve Desteklenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, **2006**; 15(4):67-74.
188. Anderson-McNamee JK, Bailey SJ. The importance of play in early childhood development. *Montana State University Extension*, **2010**; 4(10):1-4.
189. Arıkan D, Karaca E. Annelerin oyuncak seçimi ile ilgili bilgi ve uygulamaları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **2004**; 1:1-9.

190. **Avçu AU.** 0-2 yaş bebeği olan annelerin oyuncak tercihlerinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, **2015**; 2(4):37-46.
191. **Bolişik B, Yılmaz HB, Yavuz B, Büyük ET.** Yetişkinlerin çocuklar için oyuncak seçimine yönelik davranışlarını incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, **2014**; 3(4):976-990.
192. **Gül O.** The effect of game on pre-school period (ages 3-6): a review of study. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, **2015**; 17(3):1-9.
193. **Trawick-Smith J, Wolff J, Koschel M, Vallarelli J.** Effects of toys on the play quality of preschool children: influence of gender, ethnicity, and socioeconomic status. *Early Childhood Educ J*, **2015**; 43:249-256.
194. **Ertem İ.** *Gelişimsel Pediatri I: Bebeklik ve Erken Çocukluk Dönemi*. Ankara: Antıp Yayınları, **2005**.
195. **Eyyublu S.** Çocuk Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin 3-6 Yaş Grubu Hastanede Yatan Çocuklara Yaş Dönem Özelliklerine Göre Yaklaşımları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2016**.
196. **Onur B, Çelen N, Çok F, Artar M, Demir TŞ.** Türkiye’de iki kentte annelerin bakış açısıyla çocukların oyuncak gereksinimleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **1997**; 30(1):45-74.
197. **Çelebi Öncü E, Ünlüer E.** Preschoolers' views about gender related games and toys. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, **2012**; 46:5924-5927.
198. **Ummanel A.** Çocukların, annelerin ve öğretmenlerin oyun ve oyuncaklarla ilgili görüşlerinin karşılaştırmalı bir analizi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, **2017**; 3(2):222-241.

EKLER

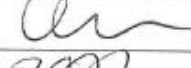
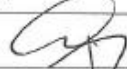
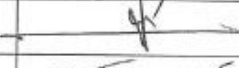
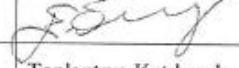
Ek-1: Ç.Ü. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/03/2020-40380

T.C. ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Toplantı Sayısı		Tarih
95		10 Ocak 2020

KARAR NO 63 - Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı'nda, Doç. Dr. Şenay Çetinkaya yönetiminde, Kübra Kadah tarafından yürütülmesi öngörülen, "0 - 3 Yaş Dönemindeki Çocukta Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Hakkında, Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgilerinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez projesi araştırma etiği yönünden değerlendirildi. Toplantıya katılan üyelerin oybirliğiyle uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN	Prof Dr Selim Kadioğlu Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı	
ÜYELER	Prof Dr Davut Alptekin Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı	
	Prof Dr Dinçer Yıldızdaş Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	
	Prof Dr Gülşah Seydaoğlu Biyoistatistik Anabilim Dalı	Toplantıya Katılmadı
	Prof Dr Gürhan Sakman Genel Cerrahi Anabilim Dalı	
	Prof Dr Murat Gündüz Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı	
	Doç Dr Ezgi Özyılmaz Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı	
	Av. Zehra Bulut Hukukçu Üye	Toplantıya Katılmadı
	Dr Neşe Kayrın Kurum Dışı Üye	Toplantıya Katılmadı

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlık Binası, Balcalı 01330 Adana
Telefon: 0322 338 60 60 dahili 3465, Faks: 0322 338 67 22

Ek-2: Araştırmanın Yürütüldüğü Kurumdan Resmi İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/03/2020-40380

T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
Hemşirelik Anabilim Dalı Başkanlığı

Sayı : 60290087-199/
Konu : Doç.Dr. Şenay ÇETİNKAYA'nın
Doktora öğrencisi Kübra KADAH Hk.

ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI
BAŞKANLIĞINA

Anabilim Dahımız öğretim üyesi Doç.Dr. Şenay ÇETİNKAYA'nın danışmanı olduğu 2019923042 nolu Doktora öğrencisi Kübra KADAH'ın "Hemşirelik Öğrencilerine 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Hakkında Verilen Eğitimin Etkisi" başlıklı çalışmanın Bölümümüz III. ve IV. sınıf öğrencileriyle yapma isteği uygun görülmüştür. Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Evşen NAZİK
Anabilim Dalı Başkanı

Ek: Doç.Dr. Şenay ÇETİNKAYA'nın Dilekçesi ve Ekleri (8 Sayfa)

Ek-3: Aydınlatılmış Onam Formu

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

*Hemşirelik Öğrencilerine 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi
Hakkında Verilen Eğitimin Etkisi*

Sonuçlar öncelikle bilimsel amaçla kullanılacak, kişisel bilgileriniz gizli tutulacak, sorun saptanması halinde durum size bildirilecek ve alınması gereken önlemler konusunda ayrıntılı bilgilendirme yapılacaktır. Parasal bir bedel ödemenizi gerektirmeyen ve size de bir ödeme yapılması söz konusu olmayan bu çalışmaya katılmama ve katıldıktan sonra çekilme hakkınız bulunmaktadır. Ek bilgi talebiniz olursa sözlü olarak karşılanacaktır.

Araştırmamıza katılmayı kabul ediyorsanız, lütfen aşağıdaki bölüme adınızı-soyadınızı yazıp tarih ve imza atınız. Teşekkür ederiz.

SÖZ KONUSU ARAŞTIRMAYA, YUKARIDA BELİRTİLEN KOŞULLAR
ÇERÇEVESİNDE HİÇBİR BASKI VE ZORLAMA OLMAKSIZIN KENDİ RIZAMLA
KATILMAYI KABUL EDİYORUM.
TARİH
AD-SOYADI

Katılımcı

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Ek-4: Kişisel Bilgi Fomu

Bu araştırma, “Hemşirelik Öğrencilerine 0-1 Yaş Bebeklik Dönemde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Konusunda, Verilen Eğitimin Etkisi”nin incelenmesi amacıyla planlanmıştır. Araştırmada bu konuda eğitim verilecek ve sonrasında tekrar aynı form uygulanacaktır. Bilgileriniz sadece araştırmada kullanılıp başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Parasal bir bedel ödemenizi gerektirmeyen ve size de bir ödeme yapılması söz konusu olmayan bu çalışmaya katılmama ve katıldıktan sonra çekilme hakkınız bulunmaktadır. Ek bilgi talebiniz olursa sözlü olarak karşılanacaktır. Araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız, lütfen aşağıdaki bölüme adınızı-soyadınızı yazınız. Sorulara içtenlikle yanıt vermeniz araştırmanın sağlıklı olması için önemlidir. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA

Kübra KADAH

Adınız-Soyadınız:.....

Sosyo-demoğrafik bilgileriniz,

Yaşınız:

18-24 () 25-34 () 35-44 () 45 ve üzeri ()

Çalışma durumu: Çalışıyorum () Çalışmıyorum ()

Cinsiyet: Erkek () Kadın ()

Medeni haliniz: Bekar () Evli ()

Çocuk sayınız: Yok () 1 tane () 2 tane () 3 tane () 4 ve üzeri ()

Sınıfınız: 1. sınıf () 2. sınıf () 3. sınıf () 4. sınıf ()

Öğrenim tipiniz: I. Öğretim () II. Öğretim ()

Kardeş sayınız: 1 tane () 2 tane () 3 tane () 4 ve üzeri ()

Annenizin eğitim durumu:

İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Üniversite/yüksekokul mezunu () Meslek yüksekokulu mezunu () Yüksek lisans mezunu () Doktora mezunu ()

Annenizin işi nedir, belirtiniz.....

Babanızın eğitim durumu: İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Üniversite/yüksekokul mezunu () Meslek yüksekokulu mezunu () Yüksek lisans mezunu () Doktora mezunu ()

Babanızın işi nedir, belirtiniz.....

Oyuncaklar Üzerindeki Yazı, İşaret ve Semboller Hakkında sorular,

Oyuncakların üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri merak ettiniz mi?

Evet () Hayır ()

Oyuncaklar üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri okur musunuz?

Evet () Hayır ()

Oyuncakların üzerindeki yazı, işaret ve sembolleri araştırdınız mı?

Evet () Hayır ()

Oyun ve oyuncaklar hakkında bilgi sahibi misiniz?

Evet () Hayır ()

Oyun ve oyuncaklar hakkında daha önce hiç bilgi aldınız mı?

Evet () Hayır ()

Bilgi alınmışsa işaretleyiniz. Oyuncak seçimi konusunda bilgi aldığınız yerler nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)

Kitap, dergi ()

Televizyon, radyo ()

Doktor, hemşire ()

Seminer, konferans ()

İnternet ()

Ders içeriğinde ()

Ek-5: 0-1 Yaş Bebeklik Dönem.nde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi İle İlgili Bilgi Formu

Oyuncak Güvenliği ve Standartları Hakkında sorular,

1. Balonun 0-6 yaş arası çocuklarda boğularak ölme nedeni aşağıdaki ifadelerden hangisidir?

- a) Çocuklar oyuncaklarıyla ağız yakınında oynarlar.
- b) Oyuncaklar çocuğun hava yolu şeklinde kalıplanabilirler.
- c) Oyuncakların farklı hava yolu tıkanıklığı mekanizmaları vardır.
- d) Küçük çocuklar yabancı bir cismi dışarı atmak için gereken güçten yoksundur.

e) Hepsi

2. Oyuncaklara bağlı YCA en sık hangi yaş grubundaki çocuklarda görülür?

- a) 6-9 yaş
- b) 4-6 yaş
- c) 1-3 yaş
- d) 9-12 yaş
- e) 12-18 yaş

3. Oyuncak güvenliği ve standartları hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) Çocukluk döneminde kraniyal yaralanmalar ölümcül çocuk kazalarının %40'ından sorumlu ve bu kazalar çoğunlukla ölümlere sebep olmaktadır.
- b) Göz, burun, düğme ya da kurdele gibi süslerin çekilerek ya da ısırlarak çıkartılabilir olmamasına özen gösterilmeli.
- c) Oyuncakların kenarları ve köşeleri sivri olmamalıdır.

d) Oyuncaklar düşmesin diye ip ya da kurdele ile beşiğine ve bebek arabasına bağlayabiliriz.

- e) Oyuncaklar, kıymık, metal parça ve iğne gibi yabancı cisimler barındırmamalıdır.

4. 0-6 yaş arasındaki çocukların ölüm sebebi arasında hangi oyuncağın payının daha büyük olduğunu düşünüyorsunuz?

a) Balonlar

- b) Çocukların ağızına sığmayacak toplar
- c) Mıknatıslı oyuncaklar
- d) Oyun hamuru
- e) Tüylü oyuncaklar

5. Oyuncakların çocukların işitme duyusuna zarar vermemesi gerekir. Çocukların işitme duyusuna zarar veren gürültü düzeyi kaç desibel ve civarından itibaren başlar?

a) 100 dB

- b) 140 dB
- c) 160 dB
- d) 20-40 dB
- e) 40-60 dB

6. Oyuncak güvenliği ve standartları hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) Çocukların gelişim düzeyine uygun oyuncaklar almak çok önemlidir.

b) Balonlar şekilleri ve renkleri dolayısıyla bebeklerin ilgisini çekeceğinden bebeklere verilebilir.

- c) Parçaları iletken maddelerden yapılmış oyuncaklar elektrik şokuna sebep olabileceğinden oyuncakların iletken yapıları yalıtılmalıdır.
- d) Oyuncak, bebeklerin tamamıyla ağızına sığacak şekilde olmamalı.

e) Oyunağı oluşturan parçalar sağlam, güvenilir ve dayanıklı olmalıdır.

7. Aşağıdaki ifadelerden hangisi oyuncak satın alınırken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri değildir?

a) AT uygunluk beyanını hem tüketici hem de üretici imzalamalıdır.

b) Oyuncaklar üzerinde CE sembolü yer almalıdır.

c) Oyuncakların isim ve adresleri belirli yerlerden alınmalıdır.

d) Üretici firma bilgisi oyuncak üzerinde bulunmalıdır.

e) Yaşa uygunluk ibaresi oyuncaklar üzerinde yer almalıdır.

8. Oyun ve oyuncaklar hakkında aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

a) Aniden yüksek ses çıkaran raylı oyuncaklar satın alınırken oyuncanın gürültü düzeyinin çocuğun işitme duyusuna zarar vermemesi gerekir.

b) Oyuncaklar hakkında yönetmelik yoktur fakat çalışmalar bu konu hakkında bir yönetmelik olması gerektiği yönündedir.

c) Oyunağın hammadde ve kullanım biçiminin çocuk sağlığı açısından risk oluşturmamasına özen gösterilmelidir.

d) Oyuncak satın alırken ve kullanırken oyuncanın voltajının 24 voltu aşmaması ve yalıtılmış olması gerekir.

e) Oyuncakların isim ve adresleri belirli yerlerden alınmalıdır.

9. Oyuncaklar üzerindeki CE işaretinin ne anlama gelmektedir?

a) Avrupa'ya uygunluk anlamına gelir.

b) Çocuğun yaşına uygun olduğunu gösterir.

c) Garanti belgesidir.

d) Üretici firma ismidir.

e) Zararsız olduğunu gösterir.

Oyuncak Hijyeni Hakkında sorular,

10. Sadece elde yıkanabilen oyuncakların temizliği nasıl olmalıdır?

a) Sadece çok sıcak su ile

b) Sadece ılık su ile

c) Sadece sıcak su ile

d) Sadece soğuk su ile

e) Su ve sabun ile

11. Oyuncakların dezenfekte edilmesi ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi doğrudur?

a) Önce çok sıcak su ile yıkanmalı, sonra dezenfekte edilebilir.

b) Önce ılık su ile yıkanıp, sonra dezenfekte edilebilir.

c) Önce sıcak su ile yıkanıp, sonra dezenfekte edilebilir.

d) Önce soğuk su ile yıkanıp, sonra dezenfekte edilebilir.

e) Önce su ve sabun ile temizlenir sonra dezenfekte edilir.

Oyunun Bilişsel, Psikososyal, Dil ve Motor Gelişimine Olan Faydası Hakkında sorular,

12. Oyunun ince motor gelişimi ile ilgili olan yararı aşağıda verilen ifadelerden hangisidir?

a) Çift ayakla sıçrama

b) Denge hareketi

c) Takıp sökme

d) Yakalama

e) Zıplama

13. Oyunun bilişsel gelişim ile ilgili olan yararı aşağıda verilen ifadelerden hangisidir?

a) Cinsiyet farkı öğretme

- b) Geometrik şekil çizme
- c) Kural öğretme
- d) Sayma ve renk öğretme**
- e) Sorumluluk almayı öğretme

14. Hangisi oyunun çocuğa olan faydalarından biridir?

- a) Çocuk gündelik hayatta yapması gereken işleri oyun esnasında devamlı yaparak pekiştirir.
- b) Oyun vasıtasıyla çocuk toplumsal faaliyetlerini geliştirir.
- c) Oyun, çocukta üretkenliği yaratır.
- d) Çocuklar oyun oynarken hayatı, ailesi ile olan etkileşimi ve kaygıları gibi birçok şey hakkında bilgi verir.

e) Hepsi

Yaş Dönemlerine Göre Oyun ve Oyuncak Seçimi Hakkında sorular,

15. Tek başına oyun evresi hangi yaşlar arasındadır?

- a) 0-2 yaş**
- b) 2-3 yaş
- c) 3 yaş
- d) 6 yaş
- e) 7 yaş

16. Birinci aya uygun oyuncaklar nelerdir?

- a) Balonlar, küçük toplar
- b) Dönenceler, kırılmaz aynalar**
- c) Küçük mıknatıslı oyuncaklar
- d) Legolar, yapbozlar
- e) Mutfak malzemeleri, kamyonlar, silah gibi oyuncaklar

17. Hangi yaş dönemindeki çocuğun oyuncağı kendi bedenidir?

- a) Ergenlik dönemindeki çocuğun
- b) İlk çocukluk dönemindeki çocuğun
- c) Okul öncesi dönemindeki çocuğun

d) Yeni doğan bebeğin

- e) Okul çağı dönemindeki çocuğun

18. Hangi ayda tencereler ve kapakları, oyuncak telefonlar, ayrıca büyük blok şeklindeki oyuncaklar üzerinde çeşitli şekil ve boyutlarda delik olan ve bu deliklere uyabilen şekiller gibi denge ve zekâyı çalıştırıcı oyunlara başlanabilir?

- a) 1 aylık
- b) 4 aylık
- c) 8 aylık**
- d) 18 aylık
- e) 24 aylık

19. Yeni yürümeye başlayan çocuklar hangi oyunları severler?

- a) Evcilik, doktorculuk oynama
- b) Farklı şekil ve boyutlardaki küpleri yerleştirme çıkarma**
- c) Mutfak malzemeleri, kamyonlar, silah gibi oyuncaklar ile oynama
- d) Resim çizme ve boyama
- e) Üç tekerlekli bisiklete binme

20. Aşağıdaki ifadeler hangi yaş grubunu en iyi ifade eder?

Bu yaş grubundaki çocukların konuşması artmıştır.

Bu yaş grubundaki çocuklar için kitap okunmalıdır.

Bu yaş grubundaki çocuklara isim ve vücut parçaları işaret edilmelidir.

Bu yaş grubundaki çocuklar su, kum ve top oyunlarını severler.

- a) 1-3 yaş arasıdayken
- b) 4-5 aylıkken

- c) **10-12 aylıkken**
- d) 3-5 yaşındayken
- e) 5-7 yaş arasındayken

Ek-6: Uzman Görüşleri

From: Şenay Çetinkaya <senayg_202@hotmail.com>

Sent: Sunday, June 14, 2020 11:28:53 AM

Subject: Uzman Görüşü hk

Merhaba,

Nasılsınız? Umarım iyisinizdir. Danışmanı olduğum Kübra Kadah isimli Yüksek Lisans öğrencim "**Hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında verilen eğitimin etkisi**" isimli araştırma için anket soruları ektedir. Bu konuda uzman görüşünüzü belirtirseniz sevinirim. İyi günler

.....
Doç.Dr. Şenay ÇETİNKAYA

Sağlık Bilimleri Fakültesi

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği

Anabilim Dalı Başkanı

SARIÇAM-ADANA

From: Emel Demir <emelteksoz@hotmail.com>

Sent: Thursday, June 25, 2020 6:15 PM

To: Şenay Çetinkaya <senayg_202@hotmail.com>

Subject: Re: Uzman Görüşü hk

Merhaba Hocam,

"Hemşirelik öğrencilerine 0-1 yaş bebeklik döneminde oyunun önemi ve oyuncak seçimi hakkında verilen eğitimin etkisi" isimli çalışma için anket soruları uygundur. İyi çalışmalar dilerim.

Dr.Oğretim Üyesi Emel Demir

Hatay MKU, Sağlık bilimleri fakültesi

Cocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği ABD

Ek-6: Uzman Görüşleri (Devam)

From: ULVİYE GÜNAY <ulviye.gunay@inonu.edu.tr>
Sent: Wednesday, July 1, 2020 3:32 PM
To: Şenay Çetinkaya <senayg_202@hotmail.com>
Subject: Re: Fw: Uzman Görüşü hk

"Hemşirelik Öğrencilerine 0-1 Yaş Bebeklik Dönemde Oyunun Önemi, Oyuncak Seçimi Hakkında, Verilen Eğitimin Etkisi" başlıklı anket için gerekli düzeltmeler verilmiş olup anket içeriğindeki sorular olumlu bulunmuştur.

Şenay Çetinkaya <senayg_202@hotmail.com>, 22 Haz 2020 Pzt, 14:43 tarihinde şunu yazdı:

...

Doç.Dr.Ulviye GÜNAY
İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD

İnönü University Faculty of Nursing
Department of Pediatric Nursing

Ek-6: Uzman Görüşleri (Devam)

VERİ TOPLAMA ARAÇLARININ DEĞERLENDİRMESİ

Literatür taramasıyla oluşturulan, ön değerlendirmesi sonucu olumlu olan, diğer uzmanların görüşleriyle de içerik ve kapsam açısından uygun bulunan **“0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi”** hakkındaki anket formu tarafımdan da olumlu bulunmuştur. **“0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Hakkında Bilgi Formu”** olarak isimlendirilmesi uygundur.

07.01.2020

Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı Başkanı

Ek-7: 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi Eğitimi

1.GİRİŞ

Oyun ve çocuk birbirinden ayrılmayan iki temel kavramdır. Çocuk için oyun, vazgeçemediği etkinlik, haz ve neşe kaynağı ve aynı zamanda çocuğun hayatı öğrenmesinde yol gösteren önemli bir rehberdir. Çocuğun dünyası oyun üzerine kuruludur. Çocuk kendisinin yarattığı bu dünyada oyunla beraber büyür, öğrenir ve gelişir. Oyunun güvenli bir ortamda uygun oyun materyaller ile oynaması çocuğun gelişimine oldukça katkı sağlamaktadır. Bundan ötürü çocuğun yaşamında oyun kadar oyun materyallerinin önemi de yadsınamaz (1,2). Çocuk her türlü nesneyi bir oyun aracı olarak kullanabilmektedir. Fakat bazı nesneler oyunda kullanılmak üzere tasarlanmıştır (2). Oyuncak genel olarak, çeşitli malzemelerden çocukların yakınları tarafından veya kendisinin yaptığı, tek başına veya toplulukla oynanabilen, çocuğun düş gücüne destek olan, çocuğa zevk veren, çocuğun eğitilmesine katkıda bulunan materyaller olarak tanımlanmaktadır (2).

2. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Genel Özellikleri

0-1 yaş bebeklik dönemi çocuğun dışa bağımlı olduğu bir dönemdir. Bebeklik döneminde hayati eylemlerin odak noktası oral bölgedir. Bebeğin temel gereksinimi bu dönemde bakım ve sevgidir. Bebeğin bakım gereksinimleri karşılanırken bebeğe yöneltilen eylem bebekte güven veya güvensizlik hissine ortam hazırlar. 0-1 yaş bebeklik döneminde bebeklerin lisan gelişimi yeterli olmadığından iletişime aileler veya bakım vericiler de katılmalıdır (13-16).

2.1 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Bilişsel Gelişim Özellikleri

Biliş kelimesi bellek, mantık yürütme, problemlere çözüm bulma, idrak edebilme gibi zihinsel süreçleri kapsamaktadır (21). Bilişsel gelişim çocuğun idrak etmesini, dikkatini belirli bir noktada toplamasını, üretkenliğini, düş gücünü ve öğrenmesini akla getirmektedir (22,23). Oyun çocukta bilişsel uyarılmalar yaratarak çocuğun mantık yürütme, anlama ve tercih etme kabiliyetlerinin gelişmesine katkıda bulunur (24).

0-2 aylık bebekte refleksler aktiftir. 2-4 aylık bebekte alışlagelmiş faaliyetlerle edinilen eylemlerin taklidi, bağırarak çıkardığı sesleri yerelleştirme mevcuttur. 4-6 aylık bebekte ortadan kaybolan cisim veya oyuncakları arayarak daha planlı taklitler ve

anlaşılmayan sesler çıkarırlar. 6-8 aylık bebeğin gelişimi 4-6 ay arası gelişimler ile devam etmektedir. 8-10 aylık bebeklerin hareketleri tek bir hedefe odaklıdır. 10-12 aylık bebekte taklit etmeye yönelik hareketler görülmeye başlar, fakat bu hareketler bu dönemden önce ki taklitlere hiç benzemez (29).

2.2. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri

0-1 yaş bebeklik döneminin psikososyal gelişim özellikleri aylara göre farklı özellikler göstermektedir. 0-2 aylık bebekte ağlamanın bir amacı vardır. 2-4 aylık bebek çevreyle çok ilgilidir. Anne bebeği kucağına aldığı anda bebek ağlamayı bırakır. 4-6 aylık bebek tek başına kalmayı sevmez, insanlarla beraber hareket etmeyi sever, sürekli sevgi ve ilgi ister. Bebek kaşığı sesini duyduğunda sevinir. 6-8 aylık bebek oyun oynamayı sever. Kollarını açarak birini kucaklayabilir. Başını bir örtü ile örtüldüğünde bunun bir espri olduğunu bilir. 8-10 aylık bir bebek temel sesleri ve hareketleri taklit eder. 10-12 aylık bebek oyuncak başkasına vermeyi istemez (29).

2.3. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Dil Gelişim Özellikleri

Konuşma öncesi dönem olarak da bilinen yaşamın ilk yıllarında, bebekler önceleri nesneye bakma, nesneyi takip etme, hareketlenme veya ses çıkarma gibi özellikler göstererek ortak ilgi kurmada gitgide deneyim kazanır. Bu dönemde bebek agulama (aa, uu, oo gibi sesler), gıgıldama (s, k, g gibi sesler), mırıldanma (ba-ba, de-de, ma-ma gibi sesler) dönemlerinden geçerek konuşmaya zemin oluştururlar. Birinci yaşın son aylarında temel sesleri taklit ederek yetişkin gibi konuşma için bir bağ kurmaya çalışırlar (26,27,38).

0-1 aylık bebek sesler çıkarır, çıkardığı sesleri dinler ve kendi seslerini türetir. 2-4 aylık bebek duyduğu sese karşı duyarlıdır ve bu seslere tepki verir. Bir şeylerden hoşlandığı zaman kendince agu agu gibi sesler çıkarır. Sesleri birbirinden ayırır. Örneğin annesinin sesini babasının sesinden ayırt eder. Diğer aylara göre bu ay uyanıkken daha az ağlar. 4-6 aylık bebek başını herhangi bir sese veya tanıdık seslere çevirir. Ses türeterek duyduğu seslere tepki verir, yüksek sesle güler, sohbeti dinler, annesini görünce heyecan verici sesler çıkararak cevap verir. 6-8 aylık bebek seslerin ritmini taklit etmeye çalışır, çevresinden birileri konuşurken konuşan kişiyle konuşuyormuş gibi yapar (29).

2.4. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminin Motor Gelişim Özellikleri

Motor gelişim; temelinde eylemi ve eylem kabiliyetlerini içeren, doğumdan önceki dönemden başlayıp ölüme kadar uzanan bir kavramdır (40). Motor gelişim organizmayı çalıştırmaya bağlı kaba motor gelişimi ve cisimleri yönetmeye bağlı ince motor gelişimi olarak iki başlık altında sınıflandırılmaktadır (41).

Bebeklerin motor gelişimlerinde belirli aşamalar vardır. Örnek verecek olursak; bebeklerin başlarını dik tutabilmesi, dizler ve eller üzerinde yürüyebilmesi, oturabilmesi, desteğe tutunarak ayağa kalkabilmesi, desteksiz yürüyebilmesi belirli zamanlarda görülen kabiliyetlerdir. Genelde çocuklar bu kabiliyetleri hemen hemen benzer zamanlarda gerçekleştirebilmektedir (37). Kaba motor hareketleri sıklıkla kafa, gövde ve uzuvların becerilerini içermektedir. Önce kaba motor hareketleri daha sonra ince motor hareketleri gerçekleşir (44). Bebeğin oyuna teşvik edilmesi, öğrenmesine fırsat verecek çevrenin sağlanması çok önemlidir (45). Bebeğin bir-iki yaş civarında adımlamaya ve yürümeye başlamasıyla artış gösteren fiziksel gelişiminin teşviki ve korkmadan oynayabilecekleri alanların temin edilmesine gereksinimleri mevcuttur (45).

3. Oyun ve Oyuncak

Oyun ve oyuncakın tek tek ele alınması gerektiğini iddia eden görüşler bulunmasına karşılık birbiriyle bütün olduğunu öne süren görüşler de mevcuttur. Çocuklar hem oyunlarıyla hem de oyuncaklarıyla bir bütündür. Çocuklar oyuncaklarıyla sahici ve yoğun bir ilişki kurmaktadır. Bundan dolayıdır ki hem oyun hem de oyuncak çocuklar için ciddi önem arz etmektedir. Oyun çocuğun çok yönlü gelişimine katkı sağlar. Çocuk fiziksel, duygusal ve psikomotor becerilerini oyunla geliştirme imkânı bulurken, sosyal çevresiyle de iletişim kurar, böylece oyun sayesinde farklı yönlerini hem severek hem de isteyerek geliştirme imkânı bulmuş olur. (3).

3.1. Oyunun Evreleri

Oyunun evreleri çocuğun yaş/gelişim düzeyine göre farklı özellikler göstermektedir. Oyun evrelerinde çocuğun oynadığı oyuncak materyallerinden çok oyunu ne şekilde oynadığı anlam taşımaktadır. Çocuk hangi evrede olursa olsun çocuğun oyuncakının gereksinimi ölçüsünde tercih edilmesi gerekmektedir. Çocuğun bilişsel üretkenliğini teşvik etmek için desteklenmesi gerekmektedir. Çocuğun bulunduğu odada göze ve kulağa hitap eden oyuncaklar tercih edilmelidir. Oyuncak satın alınırken, sırf çocuğa ödül olsun diye oyuncak hediye edilmemesi gerekir (60).

3.1.1. Tek Başına Oyun Evresi (0-2 Yaş)

Tek başına oyun evresi doğumdan iki yaşına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Doğumun ardından bebek kendi vücuduyla uğraşır ve kendi başına oynar. Tek başına oyun evresinde çocuğun cisimleri tutup ağız bölgesine doğru yaklaştırması, elindeki cismi fırlattıktan sonra cismin nereye gittiğini izlemesi ve kendi sesine kulak vermesi çocuk için bir oyun anlamı taşır. Rengârenk oyuncaklar, sesli oyuncaklar ve pelüş oyuncaklar çocuk için haz kaynağıdır. Sıklıkla çocuk yalnız başına oynar, akranlarıyla birlikte oynasa bile sadece akranlarını izler ve sonra oyunuyla meşgul olur. Bu evredeki çocuklar uzun süre oturarak oynamaktan sıkılabilirler (60).

3.1.2. Paralel Oyun Evresi (2-3 Yaş)

Literatürde paralel oyun evresi olarak bilinen iki-üç yaş arasında çocuklar yalnız başına oynamak istemezler. Beraber oyun oynayan çocukların arasında sağlam bir diyalog geçmezse bile işbirliği ile örülü oyunlar adım adım başlar. Üç yaş başlangıcından sonra hayal (düş gücü) oyunları çocuklar için haz kaynağıdır. Düş gücüne örnek verecek olursak çocuk değneği at, kutuyu şimendifer olarak görür. Düş gücü oyunları çocukların üretkenlik kabiliyetinin gelişmesini sağlar. Üç yaşlarındaki çocuklar gayelerinin bilincinde olup oynamak istedikleri oyunları kendi seçmek ister (60).

3.1.3. İşbirliğine Dayalı Oyun Evresi (3 Yaş)

İş birliğine dayalı oyun evresi üç yaş itibarıyla başlar. Çocuk bu evredeyken ilk olarak minik topluluklar biçiminde ve kısa zaman dilimleri halinde arkadaşlarıyla vakit geçirir. Sonradan oyunlarının süresi artmakla birlikte minik topluluklarında artışlar meydana gelir (60).

3.1.4. Kurallı Oyun Evresi (6 Yaş)

Çocuklar dört yaşından itibaren oyunun bir kuralının olduğunu idrak eder. Çocuk oyun sırasında artık daha bilinçli, daha dışa dönüktür. Bu dönemde çocuğun beyinde gerçekler daha da netleşmiştir. Çocuk sıklıkla net ve daha zor kurallı olan oyunları tercih eder. Kurallı oyun evresinde çocuklar oyun oynarken cinsiyetine uygun gördükleri oyunu oynarlar (60).

3.2. Oyunun Çocuk Gelişim Alanlarına Olan Katkısı

Çocuklar için oyuncaklar da yaşamın olmazsa olmazı unsuru, çocuğun gelişimine yardımcı olan anlamlı materyaller olmakla beraber eğitimin meydana geldiği tabii

dünyadır (54). Oynayan çocuk ciddi bir uğraş içerisinde (54). Neredeyse bütün çocuklar için oyun; kendiliğinden, keyif verici ve isteyerek katılım sağlanan bir faaliyet olarak günlük hayatta karşımıza çıkan önemli bir görev üstlenir (91). Anne-babalar çocuklarını oyun oynarken izlediği zaman, çocuğu hem kendi gereksinimlerine uyacak biçimde tasarladığı bir dünyada dolanırken hem de dünyayı çocuklarının gözünden görmek için benzersiz bir fırsat yakalamış olurlar (92). Oyun yoluyla oluşmuş bağlar ebeveyn/bakım verici ve çocuk arasında daimi ilişkiler oluşturmada katkıda bulunur (93).

3.2.1. Bilişsel Gelişim

Oyun vasıtasıyla çocuklar düşünmek için çabalar, etrafının farkında olmayı öğrenir, kavram öğrenir, nesne tanır, merakını tatmin eder, mantık yürütmeyi öğrenir, nesneleri mukayese etmeyi farkında olmadan yapmaya başlar, nesnelerin kullanma özelliklerini ve seçim yapmayı öğrenir (100,101).

3.2.2. Sosyal-Duygusal Gelişim

Oyun çocukta toplumsal gelişime de destek olur. Oyun yolu ile sosyalleşmeyi, kendisi dışındaki insanların hak ve hürriyetine hürmet etmeyi, sahip olduğu hak ve hürriyeti muhafaza etmeyi, destek olmayı, üleştirmeyi, önderliği, kabul etmeyi, reddetmeyi, işbirliğini, galibiyeti, mağlubiyeti, doğru-yanlış ve iyi-kötü ayrımını yapmayı öğrenir (107) .

Çocuk, yaşadığı herhangi bir durum ya da hadisede; acıma, kaygı duyma, kardeş kıskançlığı, dostluk-düşmanlık, sevme-sevmeme, sevilme-sevilmeme, güvenme-güvenmeme gibi birçok duygusal tepkiyi ve bu tepkileri kontrol altına almayı öğrenir ve bu yolla da oyun çocuğun duygusal gelişimini de desteklemiş olur (106). Ayrıca oyunla beraber çocuğun saldırganlığı, içe dönüklüğü, olumsuz benlik algısı, kural tanımamazlığı ve bencilliği gibi olumsuz yöndeki tavır ve tutumu olumlu yönde düzene koymaktadır ve böylece oyun çocuğun kişilik gelişimine de yardımcı olmaktadır (108,109). Çocuğun oyun sırasındaki tavır ve tutumları, oyunda atılgan, girişken, pasif veya çekingen olması onun ilerideki hayatında karakterine olumlu nitelikler edindirmektedir (110). Oyun oynayan çocuk mutlu olurken oyun oynamayan çocuk mutsuz olur (111).

3.2.3. Dil Gelişim

Oyun ortamı çocuğun cümleler kurmasına, sorulara cevap vermesine, konuşmasına ve soru sormasına fırsat sağlayan en doğal ortamdır. Oyunlarda ebe seçimi esnasındaki neşeli sözler ve tekerlemeler anlatılan masal, şarkılar, türküler ve ninniler çocukların lisan gelişimine ve kelime dağarcığının artmasına yardımcı olur (106,107).

3.2.4. Motor Gelişim

Oyunun içindeki fiziksel güç kullanmayı gerektiren eylemler (boğuşma, tırmanma, koşma, ip atlama, merdiven çıkma, itme, çekme, taşıma, zıplama, top oynama ve yarışma gibi) çocuğun boşaltım, dolaşım, solunum, sindirim gibi sistemlerinin daha fonksiyonel ve aktif çalışmasını sağlar. Vücuttaki kasların kuvvetlenmesi, fazla yağların yakılması, salgı bezlerinin daha muntazam salgı yapması gibi özellikle büyüme ve gelişmeyle ilişkili işlevlerin yerine getirilmesi vücudun daha aktif olmasını sağlayan oyunlarla mümkündür. Oyun sayesinde çocukların fiziksel hareketliği sağlanmakta obezite ve kalp damar hastalıklarına yakalanma riski azalmaktadır. Çocukların oyun oynama, sıçrama, yürüme, koşma, atlama, tırmanma, merdiven çıkma, boğuşma, sürtünme, itme, çekme gibi eylemlerle devamlı uğraşmaları, onların büyük kas gelişimini; tutma, koparma, yoğurma, delme, kesme, boyama gibi etkinliklerle uğraşması ise küçük kas gelişimini destekler (106,107,114,115).

3.3. Oyuncak Kazaları

Çocuklar, gelişimleri ve keşfetme merakları sebebiyle, yabancı cisimleri ve/veya oyuncaklarını ağızlarına almaya meyillidir ve kimi zaman oyuncakları aspire edebilirler. Çocukların yabancı cisimleri yutmaları aileler ve sağlık profesyonelleri için güç bir olaydır. Yabancı cisimler; istemsiz şekilde aspire edilir veya beden boşluğuna kaçabilir (116).

YCA'lar çeşitlilik göstermekte ve bilhassa; paralar, küçük oyuncak parçacıkları, mıknaatıslar, piller ve keskin veya künt olabilen cisimleri barındırırlar. Yabancı cisimlerin %90'ı kendiliğinden gaita çıkışı ile atılır, %10-20'si endoskopi yapılarak çıkarılır, %1'i ise operasyon gerektirir (118). YCA'nın önlenmesine yönelik öneriler; bu gibi nesneleri içeren oyuncakları çocuğun erişemeyeceği bir alanda bulundurmasını, oyuncakların sağlam ambalajlarla muhafaza edilmesini ve özellikle de zararlı oyuncakların satılmamasını kapsar (119). Çocuk hastalarda YCA görülmesinde ana

problem, eski oyuncakların yanında yeni oyuncakların üretime geçerek piyasada yer alması ve böylelikle her yeni oyuncuğun bilinmeyen tehlikeleri içermesidir (119).

Altı yaşın altındaki çocuklarda balonlar, boğularak ölmenin temel sebebidir. Zira oyuncaklar çocuğun hava yolu biçiminde şekil alabilirler (124). Oyuncakların değişik hava yolu obstrüksiyon (tikanıklığı) işleyişleri vardır. Bu yaştaki çocukların yabancı cisimleri ağızlarına götürme eğilimleri, oyun oynarken, koşarken, ağlarken ağızlarında obje bulunması, yutma fonksiyonlarının, diş ve çene gelişimlerinin tam olmaması, larinks ve epiglottisin anatomik olarak erişkin şeklini almamış olmasıdır (125). Primer korunma olarak potansiyel parçacıkların oyuncaklardan kaldırılması, varsa böyle nesnelerin çocukların erişemeyeceği yerlerde tutulması ve oyuncakların denetiminin yapılması önerilmektedir (119).

3.4. Oyuncak Güvenliği

Oyuncak üreticilerinin ve satıcılarının oyuncak seçerken dikkat etmesi gereken noktalar vardır. T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından oyuncak materyalleri üreticileri ve satıcılarının uyması gereken hususları içeren “Oyuncak Yönetmeliği” hazırlanmıştır. (60).

Oyuncakların 0-18 yaş aralığında bulunan çocukların hayatlarında bir tehlike oluşturmaması bakımından oyuncaklar çocukların gelişim düzeyine uygun seçilmeli, bilinen satıcılardan temin edilmeli, oyuncakların paketlerinde oyuncuğu tanıtan açıklamalar ve CE (Conformity of Europe) işareti olmalıdır. CE işareti oyuncuğun oyuncak tüzüğüne mutabık olduğunu gösterir. Bu nedenle oyuncuğun hammaddesi ve kullanım biçiminin çocuk sağlığı açısından risk oluşturmamasına özen gösterilmelidir (132).

Küçük mıknatıslı oyuncakları altı yaşından küçük çocukların erişemeyeceği yerlere koymak gerekir. Oyuncaklar dişli, menteşe, yay gibi parçaları içeriyorsa çocukların parmaklarına, saçlarına ya da giysilerine takılma riski içerir. Bu oyuncakların parçaları dikkatli bir şekilde kontrol edilmelidir, aksi halde çocuklarda dönüşü olmayan büyük hasarlara sebep olabilir. Aniden yüksek ses çıkaran raylı oyuncaklar çocukların ilgisini çeker fakat ebeveynler bu oyuncakları satın alırken daha dikkatli olmalılar çünkü 100 desibel ya da civarı olan gürültü düzeyleri, çocukların işitme fonksiyonuna zarar verme riski teşkil etmektedir. Bu oyuncaklar çocukların kulağına yakın tutulup çalıştırılmamalıdır (133).

Oyuncak tercih ederken oyuncanın güvenli olması çok önemlidir. Örneğin çocuk için tehlike oluşturabilecek kesici, ucu sivri oyuncaklar; zararlı materyaller içeren oyuncak parçacıkları ve oyuncanın dış/iç boyalarının çocuk için zararlı olmamasına dikkat edilmelidir (59).

Oyuncağı oluşturan parçalar sağlam, güvenilir ve mekanik dayanıklılığa sahip olmalıdır. Oyuncakların kenarları ve köşeleri sivri olamamalıdır. Oyuncaklar, yaralanmalara neden olmayacak biçimde imal edilmelidir. Oyuncak satın alırken ve kullanırken voltajı 24 voltu aşmaması ve yalıtılmış olması gerekir. Parçaları yalıtkan olmayan maddelerden yapılmış oyuncaklar elektrik şokuna sebep olabileceğinden oyuncakların iletken yapıları yalıtılmalıdır. (134).

Kimyevi özellikte olan oyuncakların ambalajında/etiketinde “Dikkat, (x) yaşın üzerindeki çocuklar içindir. Yetişkin gözetiminde kullanılmalıdır.” İfadesi yer almalıdır. Kaykay vb. oyuncaklar üstünde "Koruyucu donanımlarla birlikte kullanılmalıdır." uyarısı bulunmalı. Kask, eldiven, dizlik, dirseklik gibi kişisel koruyucu donanımlar giyilmeli ve bu donanımlar hakkında bilgilendirici açıklamalar yer almalıdır (60).

3.5. Oyuncak Hijyeni

Martinez-Bastidas ve arkadaşlarının (2014) yaptığı bir araştırmada oyuncaklarda bakteri ürettiği ve oyuncaklarla bu bakterilerin taşındığı, çocukların ellerinde ve oyuncaklarında Shigella dâhil olmak üzere altı farklı mikroorganizmanın ürettiği ve Escherichia coli üremesinin çok yüksek olduğu da belirtilmiştir. Onkoloji ünitesindeki çocukların oynadığı oyuncaklarda Pseudomonas aeruginosa olduğu belirtilmiştir (11). Çocuk hemşireleri oyuncaklar üzerindeki yazıların okunması ve bu konuda bilgi verilmesini desteklemelidir.

Küçük çocuklar ağız çevresinde oyun oynama eğilimindedir. Bu eğilimleri oyuncaklardaki mikroorganizmaların çocuklara bulaş riskini arttırmaktadır. Bu yüzden çocukların pürüzsüz yüzeyli ve kolay yıkanabilir oyuncaklarla oyun oynaması tavsiye edilmektedir. Nemli ve ıslak yüzeylerde mikroorganizmalar çok çabuk ürettiğinden oyuncakların temizliği sağlandıktan sonra kurutulmasına dikkat edilmelidir (138,139).

Aileler ve hemşirelerin de enfeksiyon riskini en aza indireyecek hususlar hakkında bilgi sahibi olması önemlidir. Bu hususlar şöyle sıralanabilir:

Oyuncaklar perine bölgesinden uzak tutulmalıdır (139,140). Oyuncaklar burun salgısı, mukus salgısı, idrar ve gaita ile bulaşı durumunda temizlenmelidir (139,140).

Çocuğun temasla bulaşan bir hastalığı varsa çocuğun oyuncakları önce su ve sabun ile temizlenmeli sonra dezenfeksiyonu yapılmalıdır. Oyuncanın temizlenmesi güç veya temizlenemiyorsa hasta taburcu olduktan ya da vefat ettikten sonra oyuncanın imha edilmesi gereklidir (141). Hemşireler hasta çocukların oyuncakları ile temastan önce ve sonra el hijyenini sağlamalıdır. Oyuncakla temastan önce elini yıkadıktan sonra eldiven giyilmelidir. Eldiveni çıkardıktan sonra elini yıkamalıdır (142).Oyun sonunda el hijyenini sağlanması konusunda hemşire, çocuğu gerek sözlü gerek uygulamalı biçimde teşvik etmelidir (138,142,143). Oyuncakların enfeksiyonlara kaynak olabileceğini ve oyuncakların ortak kullanılmaması gereklidir (144). Oyuncaklar, sabun ve su ile yıkanmalı, daha sonra dezenfekte edilmeli, durulanmalı ve hava ile kurutulmalı ya da bulaşıkları sterilize etmek için tasarlanmış bulaşık makinesinde yıkayarak temizlenmelidir (145). Bekleme alanlarındaki oyuncaklar, yutma (aspirasyon), kaza ve incinmelerden kaçınmak için tek kullanımlık (disposable) ve yıkanabilir özellikte olmalıdır. Tüylü oyuncakların temizliği zor olduğundan daha az tercih edilmelidir (146).

3.6. 0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Aylara Göre Oyuncak ve Etkinlikler

3.6.1. 1-3 Aylık Bebeklere Uygun Oyuncak ve Etkinlikler

Birinci aya uygun oyuncaklar ve etkinlikler ise zıt renkli ve desenli dönenceler, bebek karyolasına güvenli bir şekilde yerleştirilmiş kırılmaz aynalar, rahatlatıcı müzik çalar, nazik sesler çıkaran yumuşak, parlak renkli ve desenli oyuncaklar olabilir. Bir-üç aylık bebeklere uygun oyuncaklar yüksek çözünürlüğe sahip görüntüler ve kitaplar, göz alıcı dönenceler, yatağın kenarına iştirilmiş kırılmaz aynalar, çingiraklardır. Bu aylarda bebeklere şarkı söylemek, müzik kutularından, teyp, kompakt disk (CD) ve kasetlerden farklı müzikler çalmaktır (29,133,148).

3.6.2. 4-7 Aylık Bebeklere Uygun Oyuncak ve Etkinlikler

Bebeğin çevresinde ses çıkaran her türlü obje bebekler için birer oyuncaktır. Örneğin yedinci aya gelmiş bebek kaşık ve tabağın birbirine teması sonucu oluşan sesi duymaktan haz duyarlar. Buna benzer başka bir örnek ise tencere ve kapağın çıkardığı birbirine teması sonucu oluşan ritimdir. Bu yaş grubundaki bebekler oyuncaklarını biriktirirerek çeşitli koleksiyon yapar. Yine bu yaş grubundaki bebekle “ceee” oyunu oynanabilir. Yine bu ayda bebeğe bir abaküs alınabilir. Ebeveynler abaküsün boncuklarını sağdan sola, soldan sağa kaydırması için model olabilir, bu hareket

bebeğin de aynı aktiviteyi yapmasını sağlar. Düğmelerine basıldığı zaman ses çıkaran oyuncaklar da alınabilecek oyuncaklardandır (29,133,149,150).

3.6.3. 8-12 Aylık Bebekler İçin Uygun Oyuncak ve Etkinlikler

Sekizinci aya ulaşmış bebek arkadaşlarını ve bir yetişkini uğurlarken ebeveynle beraber “Bay bay” deyip el sallama hareketini yapabilir eğer yapamıyorsa bebeğe yapması konusunda destek olunabilir. Sekiz aylık bebekler farklı ebat ve biçimlerde deliklere sahip ve deliklerle uyumlu şekiller gibi çocuğun zekâsını geliştiren oyunlara başlanabilir. Bebek sekiz aylıkken el çırpmayı da barındıran çocuk şarkıları ve tekerlemeleri çocuğun ilgisini çeker, yetişkinin tekrarlamasını ister. Bebek bu tarz oyunlara katılmakta zorluk çekiyorsa kendini ifade edemiyorsa ve ifade etmeyi bıraktıysa konuşma ve dil ile ilgili probleminin olma ihtimal dahilindedir. Birkaç tane farklı ebatla kapak ve kutular karmaşık bir şekilde bırakılarak bebeğin kutuya uygun kapağı bulması bebeğin bilişsel ve motor becerisini geliştirici bir aktivitedir. Dokuz ile on iki aylar arasındaki bebekler ile karşılıklı oyunlar oynanabilir. Bebeğe el, ayak göz gibi organların ismini ve nerede olduğunu sorma bebeğin dil gelişimini sağlar ve konuşmaya teşvik eder (29,149-151).

Ek-8: Eğitim Broşürü

Oyuncak Ve Oyun Materyalleri Seçilirken Dikkat Edilmesi Gerekenler

Pahalı oyuncak iyi oyuncak demek değildir. Önemli olan oyuncakın niteliği, amacı hizmet etmesi ve çocuğa uygunluğudur. Oyuncakların seçimi basitten karmaşığa olmalıdır.

Çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre oyunları ve oyun materyalleri de farklılık gösterir. Yaş ve gelişim düzeyine basit gelen oyun materyalleri ilgisini çekmez.

Yaş Gruplarına Göre Oyun

Yeni doğan bir bebeğin oyuncakı kendi bedenidir.

10-12 aylıkken konuşma artmıştır, bebek için kitap okunmalıdır, isim ve vücut parçaları işaret edilmelidir.

Yeni yürümeye başlayan çocuklar, farklı şekil ve boyutlardaki küpleri yerleştirme çıkarma oyunlarını severler.

Okul öncesi devreye ulaşan çocuklar ise, yaratıcı yönlerini destekleyen her türlü nesneden ve resim yapmaktan hoşlanırlar.

8 aylık bebeğe tencereler ve kapakları, oyuncak telefonlar, ayrıca büyük blok şeklindeki oyuncaklar üzerinde çeşitli şekil ve boyutlarda delik olan ve bu deliklere uyabilen şekiller gibi denge ve zekayı çalıştırıcı oyunlara başlanabilir.

0-1 Yaş Bebeklik Döneminde Oyunun Önemi ve Oyuncak Seçimi

Yunusgök bir tepene doğanın renkli blokları bir elinden diğerine geçerken, bir anlığına belirsizlik, gölge oyununu beğenir, çocuğun farklı yapıtlara ve farklı renkleri tanımasını, rahatlatır, etrafı, konuşma ve kaybetme duygularını öğrenmesini sağlar. Yunusgök bir oyuncak, çocuğa "yunusgök" belirsizliğini, belirsizlik birçok tanımlanır daha iyi açıklar.

Oyuncak Güvenliği

Küçük mıknatıslı oyuncaklar özellikle küçük çocuklar için tehlikelidir.

Oyuncakların ambalajları bozulma riski içermemelidir.

Gevşek, yerine oturmamış pillerin bozulma tehlikesine yol açar.

Bir anda yüksek ses çıkaran raylı oyuncaklar gibi gürültülü oyuncaklarla çocukların oynamasına izin verilmemelidir.

Üç yaşından küçük çocukların kullanacağı oyuncakların parçaları asipire edilebilecek boyutlarda olmamalıdır.

Oyuncak, bebeklerin tamamiyle ağızına sığacak şekilde olmamalı.

Bebeklere balon vermeyin.

Bozulmasına neden olacak kadar küçük çıkabilir parçalar olmamalı.

Oyuncak Yaralanmaları

Çocukluk çağı kafa travmaları ölümcül çocuk kazalarının % 40'ını oluşturur. Bu ölümler sıklıkla taşıt araçlarına bağlı kazalar, düşmeler, yürütme kazaları, paten-kızak ve kaydırak kazaları, oyuncak kazaları ve bozulma nedenlidir.

Oyuncakların temizliği ve dezenfeksiyonu

Sadece elde yıkanabilen oyuncaklar su ve sabun ile temizlenmeli, durulanmalı ve hava ile kurutulmalıdır. Oyuncaklar, sabun ve su ile yıkanmalı, daha sonra **dezenfekte** edilmeli, durulanmalı ve hava ile kurutulmalı.

Sıklıkla çocukların "iş" olarak tanımlanan oyun, hastanedeki bakımın son derece değerli bir yönünü oluşturur.

Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde Oyuncak Kontrolü İle İlgili Öneriler

Her çocuğun kendine ait oyuncakı olmalı.

Oyuncakların çocuklar arasında paylaşılması gerekir.

Ünitenin çocuklar için ortak kullanıma sunduğu oyuncakların tek kullanımlık oyuncaklardan oluşmalı.

Çocuklar için ortak kullanıma sunulan oyuncakları yeni kullanıcısına verilmenden önce temizlenmesi gerekmektedir.

Oyun sonrasında çocuklar ellerini yıkamaya teşvik edilmeli.

Tüylü oyuncakların temizliği zor olduğundan çok tercih edilmemelidir.

Çocuk oyuncakını perineal bölgesinden uzak tutmalıdır.

Oyuncaklar herhangi bir şekilde çocukların kusmuk, idrar, tükürük gibi materyalleri ile buluştuğunda mutlaka temizlenmelidir.

ÖZGEÇMİŞ

1996 yılında Adana’da doğdu. İlkokul, ortaokul, lise eğitimini Adana’da tamamladı. 2014 yılında Çukurova Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda lisans eğitimine başladı. 2018 yılında mezun oldu. 2020 yılı Nisan ayında Adana Şehir Eğitim ve Araştırma hastanesinde hemşirelik yapmaya başladı. Halen aynı kurumda hemşirelik yapmaya devam etmektedir. 2018 yılında Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

